

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

PREDSEDNIK DRŽAVNEGA ZBORA

REPUBLIKA SLOVENIJA - DRŽAVNI ZBOR

Prejeto: 18-10-2013	
Šifra: 610-01/13-12/1	
Povezava:	
EPA: 1544-VI	EU:
Sign. zn.:	
Kratika:	

EVA: 2013-3340-0005
Številka: 00716-10/2013/11
Datum: 17. 10. 2013

Vlada Republike Slovenije je na 29. redni seji dne 17. 10. 2013 določila besedilo:

- Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu kulturne dediščine – prva obravnava,

ki vam ga pošiljam v obravnavo in sprejem na podlagi 114. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo in 105/10).

Vlada Republike Slovenije je na podlagi 45. člena Poslovnika Vlade Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 43/01 (23/02 – popr.), 54/03, 103/03, 114/04, 26/06, 21/07, 32/10, 73/10, 95/11 in 64/12) in 235. člena Poslovnika državnega zbora določila, da bodo kot njeni predstavniki pri delu Državnega zbora in njegovih delovnih teles sodelovali:

- dr. Uroš Grilc, minister za kulturo,
- dr. Aleš Črnič, državni sekretar, Ministrstvo za kulturo,
- Špela Spanžel, vršilka dolžnosti generalne direktorice Direktorata za kulturno dediščino, Ministrstvo za kulturo.

PRILOGA: 1

Tanja ŠARABON
GENERALNA SEKRETARKA

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

PREDLOG
PRVA OBRAVNAVA
EVA 2013-3340-0005

ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VARSTVU KULTURNE DEDIŠČINE

I UVOD

1 Ocena stanja in razlogi za sprejetje predloga zakona

Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11, 30/11 – Odl. US in 90/12, v nadaljevanju: ZVKD-1), ki je začel veljati 1. 3. 2008 in je do danes doživel nekaj najnujnejših sprememb in dopolnitev, velja v evropskem okolju za sodoben in napreden zakon, ki celovito ureja področje varovanja materialne in nesnovne (žive) kulturne dediščine na ozemlju RS, uveljavlja načelo sorazmernosti med javnim interesom in pravicami lastnikov ter prenaša določila relevantnih mednarodnih konvencij in evropskih direktiv v slovenski pravni red.

Upravna praksa in izkušnje, pridobljene z neposrednim izvajanjem posameznih določil, so opozorile na potrebo po zagotovitvi skladnosti pri uporabi posameznih nosilnih pojmov ter spremembah in dopolnitvah določenih členov, kar je pri tako obsežni in kompleksni zasnovi zakona neizogibno in pričakovano.

Glavna področja sprememb, ki jih prinaša prva faza načrtovane dvostopenjske prenove zakona, vključujejo: odpravo nejasnosti posameznih definicij in popravke notranje skladnosti zakona, dopolnitev določb o razglašanju spomenikov, dopolnitev določb o uvrščanju v nacionalno bogastvo, vpeljavo nagrade naključnim najditeljem arheoloških ostalin posebnega pomena, preglednejšo razmejitev pristojnosti pri izdaji različnih vrst soglasij, dopolnitev določil v zvezi z izvajanjem raziskav, prenos težišča financiranja predhodnih arheoloških raziskav iz državnega proračuna, reguliranje poklicev, dopolnitve določil glede postopkov in ukrepov inšpekcijskega nadzora in prehodne določbe v zvezi z varstvenimi usmeritvami za registrirano nepremično dediščino.

Vzporedno s pripravo sprememb in dopolnitev ZVKD-1 poteka priprava manjkajočih podzakonskih aktov, s katerimi bo odpravljen pomemben del pomislekov, ki se v javni razpravi pogosto pripisujejo domnevnim pomanjkljivostim matičnega zakona. Osrednja področja druge faze sprememb in dopolnitev zakona, h katerim bo ministrstvo v sodelovanju s strokovno in širšo javnostjo pristopilo v nadaljevanju, vključujejo: noveliranje določb v zvezi z razpolaganjem in uporabo spomenikov, varstvo nepremične dediščine v prostoru, določitev postopka v primeru najdb dediščine med posegi, izdajanje soglasij za odstranitev dediščine, organiziranost javne službe varstva premične dediščine, postopek prevlade druge javne koristi nad javno koristjo varstva kulturne dediščine in metodologija določanja izravnalnih ukrepov, določbe v zvezi s strokovno usposobljenostjo izvajalcev specializiranih del varstva in zamenjava pojma "živa dediščina" s pojmom "nesnovna dediščina".

S predlaganimi spremembami zakona se pristopi le k najnujnejšim, s katerimi se odpravljajo najbolj pereče težave v zvezi z izvajanjem zakona in zagotavljanjem javnega interesa.

2 Cilji, načela in poglobitve predloga zakona

2.1 Cilji

Ključni cilj predlaganih sprememb je odprava pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene ob izvajanju zakona, ter priprava podlage za nadaljnje korenitejše spremembe, ki bodo vključevale nove rešitve na področju varstva dediščine v prostoru, postopka izdajanja dovoljenj za odstranitev dediščine, organiziranosti delovanja muzejev in drugo.

2.2 Načela

Načela predlagane novele zakona ne odstopajo od načel temeljnega zakona o varstvu kulturne dediščine. Z nujnimi spremembami izvedbene narave se odpravljajo nejasnosti posameznih definicij in naredijo popravki notranje skladnosti zakona, dopolnjujejo se določbe o razglašanju spomenikov in določbe o uvrščanju v nacionalno bogastvo, vpeljujejo se nagrade naključnim najditeljem arheoloških ostalin posebnega pomena, pregledneje se razmejijo pristojnosti pri izdaji različnih vrst soglasij, dopolnijo se določila v zvezi z izvajanjem raziskav, prenosom težišča financiranja predhodnih arheoloških raziskav iz državnega proračuna in reguliranjem poklicev, dopolnijo se določila glede postopkov in ukrepov inšpekcijskega nadzora ter prehodne določbe v zvezi z varstvenimi usmeritvami za registrirano nepremično dediščino.

2.3 Poglobitve rešitve

1) Predstavitev predlaganih rešitev:

Nujne spremembe splošnih določb:

- predlog odpravlja nejasnosti in neskladja posameznih definicij in vnaša nujno potrebne nove;
- zapolni se vrzel v zvezi z državnim lastništvom najdb iz arheoloških izkopavanj na ozemlju RS.

Dopolnjena opredelitev nacionalnega bogastva:

- predlog predvideva uskladitev opredelitve nacionalnega bogastva z zvrstmi dediščine iz nacionalnega predpisa;
- kriterije za nacionalno bogastvo dopolnjuje s seznamom ogroženih zvrsti in omogoča uvrščanje tudi sodobnejšega gradiva, če izkazuje takšno pomembnost.

Spremembe pri razglašanju spomenikov:

- odpravi se uporaba pojma registrirana nepremična dediščina tam, kjer ni skladna z definicijami iz splošnih določb in je povzročala nejasnosti pri tolmačenju;
- dopolni se določba, ki govori o postopku seznanitve lastnikov s predlogom za razglasitev spomenika lokalnega pomena. Določba ni bila jasna v delu, ki določa vlogo zavoda v postopku, ki ga vodijo občine;
- odpravi se nejasnost v zvezi s tolmačenjem obveznosti vpisa vplivnega območja spomenika kot zaznambe v zemljiški knjigi;
- dopolnijo se določila o inventariziranih premičnih spomenikih, in sicer z napotilom za pripravo podzakonskega akta o vsebini in načinu vodenja inventarne knjige ter določbo o postopku v primeru prenehanja delovanja muzeja, po kateri se inventarizirani premični spomeniki prenesejo v hrambo muzeja naslednika;
- natančneje se opredelijo pogoji za razglasitev premičnih spomenikov;
- spremeni se določba o razglasitvi premičnega spomenika, ki je kot predlagatelj

- predvidevala izključno muzeje, ki pa v vseh primerih nimajo strokovnjakov za vse zvrsti dediščine, npr. knjižne ali arhivske;
- spremeni se določba o pobudniku za razglasitev premičnega spomenika, ki je lahko edinole lastnik;
 - vpeljuje se obveznost navajanja pristojne organizacije v akte o razglasitvi premičnih spomenikov, in sicer ker ta organizacija hrani podatke o spomeniku in ima tudi določene dolžnosti glede strokovne pomoči in nadzora;
 - vpeljuje se možnost nagrajevanja poštenih najditeljev arheoloških ostalin;
 - opredelitev nacionalnega bogastva se uskladi z zvrstmi dediščine iz nacionalnega predpisa;
 - določilo o začasni razglasitvi za spomenik se uskladi z določbami o razglašanju spomenikov;
 - določilo o prenehanju statusa spomenika se dopolni na način, da organ, ki je sprejel akt o razglasitvi, zavezuje k pridobitvi soglasja zavoda, s tem pa k tehtnejšemu premisleku o preklicu razglasitve.

Nagrada naključnim najditeljem arheoloških ostalin posebnega pomena:

- predlog vpeljuje možnost nagrajevanja poštenih najditeljev arheoloških ostalin in določa postopek za ugotovitev upravičenosti najditelja do nagrade in njene višine. Glede na mednarodne izkušnje ta način stimuliranja najditeljev arheološko in znanstveno pomembnih najdb izjemno pozitivno prispeva k naklonjenosti in zaupanju sodržavljanov ter povečanju zavesti o pomenu dediščine. Tovrstna pridobitev nacionalno pomembnih najdb za javne zbirke, ki sicer pogosto nezakonito zaidejo na mednarodni trg starin, obenem ne bi pomenila znatnejše obremenitve državnega proračuna.

Preglednejša razmejitev pristojnosti pri izdaji različnih vrst soglasij, odprava administrativnih ovir:

- določila se popravijo na način, ki zagotavlja večjo preglednost pri pristojnostih za izdajo soglasij za raziskave; v tem okviru zavod izdaja kulturnovarstvena soglasja za raziskavo nepremične dediščine, ki ni arheološka ostalina, in ni predhodna raziskava, s katero ministrstvo dovoli odstranitev dediščine. Kulturnovarstveno soglasje za arheološke raziskave in kulturnovarstveno soglasje za odstranitev dediščine izdaja ministrstvo v skladu z 31. členom;
- iz določbe, ki govori o posegih v dediščino, za katere ni potrebno kulturnovarstveno soglasje zavoda, se črtajo vzdrževalna dela, saj se je ta pojem iz Zakona o graditvi objektov (v nadaljevanju: ZGO) in podrejenih predpisov razširil na nekatere najbolj tipične varovane vrednote dediščine (npr. obnova fasade, izvedba frčad, asfaltiranje dvorišč). Ustreznost presoje, ali gre za poseg v varovane vrednote dediščine ali ne, lahko zato zagotavlja le zavod, ne pa vsak posamezen lastnik;
- prav tako se iz omenjene določbe črta primer, da kulturnovarstveno soglasje ni potrebno, kadar je bilo za poseg že izdano oziroma je predvidena izdaja okoljevarstvenega soglasja na podlagi predpisov o varstvu okolja. Okoljevarstvena soglasja so v nekem smislu pogoji, usmeritve za pripravo projektne dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja, to pomeni, da odgovarjajo fazi kulturnovarstvenih pogojev, ne morejo pa nadomestiti kulturnovarstvenega soglasja, ki se izdaja na projektno dokumentacijo;
- v določilu, ki govori o obveznosti priprave konservatorskega načrta, se odpravi nejasnost pri tolmačenju na način, da se lahko konservatorski načrt zahteva le za posege v spomenik;
- v okvir odprave administrativnih ovir sodita predlagani alineji, ki vpeljujeta izdajo kulturnovarstvenega soglasja že na podlagi vloge za izdajo kulturnovarstvenih pogojev, če zavod ugotovi, da je poseg sprejemljiv in da kulturnovarstveni pogoji niso potrebni, oziroma da zavod izda odločbo o zavrnitvi izdaje soglasja že na podlagi prejema zahteve za izdajo kulturnovarstvenih pogojev, če zavod ugotovi, da poseg ni dopusten ali mogoč;
- odpravlja se problematično določilo, da se šteje, da je bilo kulturnovarstveno soglasje izdano, če sta izpolnjena oba pogoja, torej potrjen konservatorski načrt in izdano gradbeno

dovoljenje, saj se v praksi dogaja, da upravna enota ugotovi, da gre za poseg v strukturne elemente spomenika in zahteva konservatorski načrt. Po obstoječi dikciji ima aktivno vlogo v postopku izdaje kulturnovarstvenega soglasja tudi UE, to pa ni ustrezno.

Znižanje zahtevane izobrazbe za pridobitev dovoljenja za iskanje arheoloških ostalin:

- predlog bo zagotovil izpolnitev prvotno zasnovanega namena določila, ki ureja ljubiteljsko dejavnost iskanja arheoloških ostalin in za katero ni potrebna univerzitetna izobrazba s področja arheologije.

Preglednejša razmejitev obveznosti za poročanje o raziskavah ter oddajanju dokumentacije in arhivov najdišč:

rešitev iz predloga omogoča jasnejšo razmejitev obveznosti pri poročanju o raziskavah nepremične dediščine in raziskavah arheoloških ostalin ter določa obveznosti in roke za oddajo raziskovalne dokumentacije oziroma arhiva arheološkega najdišča pristojnim organizacijam.

Prenos težišča financiranja predhodnih arheoloških raziskav iz državnega proračuna:

- predlog predvideva prenos težišča proračunskega financiranja predhodnih arheoloških raziskav iz izkopavanj na predhodne preglede in oceno arheološkega potenciala ter raziskave na območjih naselbinske dediščine;
- predlog financiranja ne vključuje novogradenj in pomeni mehanizem za vzpodbujanje investicij v stara mestna, trška in vaška jedra za osebe, ki rešujejo svoj stanovanjski problem ali vlagajo v dejavnosti s področja (tradicionalnih) znanj in spretnosti, povezanih z dediščino, ter premične dediščine (predstavljanje zbirk premične dediščine javnosti) na način, da so upravičenci razbremenjeni dela stroškov investicije;
- vpeljuje se možnost sofinanciranja predhodnih arheoloških raziskav, ki so potrebne ob urejanju ali prenovi javnih površin na območjih naselbinske ali vrtnoarhitekturne dediščine, kar bi prineslo delno razbremenitev občinskih investicij v revitalizacijo spomeniško najkakovostnejših urbanih območij, ter raziskav, potrebnih za presojo vplivov na okolje (na kulturno dediščino in arheološke ostaline). Predlagatelj je (so)financiranje predhodnih arheoloških raziskav vključil, ker meni, da zaradi pomembnosti sodijo med naloge državne javne službe, saj se z izvedbo predhodnih arheoloških raziskav pridobijo informacije, potrebne za presojo vplivov planov na arheološke ostaline in za določitev ukrepov varstva. Financiranje se bo izvajalo v okviru zagotovljenih proračunskih sredstev, kar trenutno seveda ne omogoča kritja stroškov vseh potrebnih predhodnih arheoloških raziskav. Breme tako deloma ostane na občinah oz. investitorjih, ki krijejo stroške priprave presoj vplivov (CPVO in PVO) ob pripravi državnih in občinskih prostorskih aktov, če zanje dinamika izvedbe raziskav v okviru državne javne službe ne bo ustrezna.

Ureditev obsega uveljavljanje pravice do nasvetov in navodil za lastnike dediščine ter postopek v primeru neposredne nevarnosti poškodovanja ali uničenja:

- predlog vpeljuje sprejemljivejši obseg dolžnega svetovanja pristojne organizacije lastnikom oz. posestnikom premične dediščine, saj so na podlagi veljavnega določila stranke zahtevale celo brezplačne cennike, ekspertize ipd.;
- predlog spremembe uvaja možnost vložitve ustnega zahtevka za nudenje strokovne pomoči pristojne organizacije lastnikom ali posestnikom, kadar dediščini grozi neposredna nevarnost poškodovanja ali uničenja; prejšnja določba je predvidevala vložitev pisnega zahtevka, kar je v nujnih primerih neživiljenjsko.

Odprava razvida trgovcev s kulturno dediščino pri ministrstvu:

- predlog odpravlja obveznost vpisa v register pri ministrstvu, saj so trgovci ustrezno registrirani že v skladu s predpisi, ki urejajo sodni register in standardno klasifikacijo dejavnosti.

Zmanjšanje zahtev za izvajalce prevoza nacionalnega bogastva:

- predlog odpravlja prestrogo določilo, da lahko prevoz nacionalnega bogastva opravlja le oseba, ki izpolnjuje pogoje za prevoze denarnih pošilk. Predmeti dediščine so materialno neprimerljivi in večinoma bistveno večjih dimenzij od denarnih pošilk, zato je ravnanje z njimi drugačno. Določilo predvideva, da lahko tak prevoz opravlja oseba, ki izpolnjuje pogoje za prevoz na podlagi predpisov, ki urejajo zasebno varovanje.

Seznanjanje lastnikov nepremične kulturne dediščine o vpisu v register:

- predlog predvideva, da je treba lastnike nepremične kulturne dediščine o vpisu v register obveščati z javno objavo registra na svetovnem spletu. Za vse postopke, v katerih se določa varstveni režim nepremične kulturne dediščine, zakon predvideva seznanitev lastnikov in jim eksplicitno daje možnost, da o tem podajo svoje mnenje. Registracija dediščine ne vzpostavlja pravnih režimov za lastnika, zato je postopek vpisa v register v primerjavi s prej veljavnim ZVKD določen manj formalno, kljub temu je možno tolmačenje, da bi bilo treba lastniku nepremičnine v postopku vpisa v register priznati položaj stranke oziroma stranskega udeleženca. Ker je register javno objavljen na spletu brez omejitev uporabe, imajo lastniki (in vsa javnost) možnost vpogleda v podatke in s tem tudi seznanitve z vpisom.

Presoja vplivov na dediščino in arheološke ostaline pri prostorskem načrtovanju:

- predlaga se uskladitev določil z metodološkimi izhodišči presoje vplivov na okolje; območje presoje je odvisno od značilnosti dediščine in posega, zato je vnaprejšnje opredeljevanje fiksnih vplivnih območij nesmiselno. Obstoječa dikcija pomeni, da se vpliv na spomenike in varstvena območja dediščine (registrirano dediščino) ter arheološke ostaline presoja zgolj v vplivnih območjih;
- Zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor je v postopek priprave državnega prostorskega načrta poleg postopka celovite presoje vplivov na okolje oziroma okoljskega poročila vključil tudi postopek presoje sprejemljivosti načrta oziroma presoje vplivov na okolje, zaradi česar je potrebna prilagoditev v ZVKD-1.

Konservatorski načrt za prenovo:

- s pripravo usmeritev za celovito prenovo se smernice dopolnijo s podatki o območjih dediščine, kjer je zaradi slabih funkcionalnih, tehničnih, prostorsko oblikovalskih in drugih razmer, predvsem pa zaradi ogroženosti varovanih vrednot treba pristopiti k celoviti prenovi, s katero se ob ohranjanju prepoznavnih značilnosti prostora in varovanih vrednot ponovno zagotovi ohranitev grajenih struktur in oživi urbano ali krajinsko območje;
- predlog predvideva črtanje določila, ki ustvarja nejasnost v postopkih pridobivanja mnenja k občinskemu podrobnemu prostorskemu aktu, katerega obvezni sestavni del je konservatorski načrt za prenovo, in v postopkih pridobivanja kulturnovarstvenih pogojev in soglasij na območju občinskih podrobnih prostorskih načrtov (v nadaljevanju: OPPN). OPPN je poleg tega akt, ki določa pogoje umeščanja ureditev v prostor, ne more pa nadomestiti faze priprave projektne dokumentacije, skozi katero se določijo kulturnovarstveni pogoji za posege.

Uskladitev določil o osnovni notranji organizaciji Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS) in njegovih nalog:

- predlagana sprememba upošteva notranjo hierarhijo in organizacijo zavoda, ki ga sestavljata Center za konservatorstvo, sestavljen iz Restavratorskega centra, Centra za preventivno arheologijo in Raziskovalnega inštituta, ter Služba za kulturno dediščino s svojimi organizacijskimi enotami.

Reguliranje poklicev:

- vsebina veljavnega člena se usmerja na javni sektor z možnostjo za zasebni sektor, predlagano besedilo pa ureja poklic ne glede na sektor zaposlitve. Bistvena novost je deregulacija za muzejsko in konservatorsko dejavnost na srednji in višji stopnji in implementacija določil Direktive 2005/36/ES glede pristojnega organa ter pogojev za trajno in čezmejno opravljanje poklica.

Prenova inšpekcijskih določil:

- predlog uvaja nujno nedvoumnost pri določitvi inšpekcijskih zavezancev, saj je podvajanje v veljavnih določilih povzročalo nejasnost glede tega, kdo je v posameznem primeru odgovorna oseba oz. komu inšpektor izreče inšpekcijski ukrep (nejasnost lahko kasneje v postopku povzroči težave pri izvajanju oz. izvršitvi inšpekcijskega ukrepa);
- predlog celovito prenavlja določila inšpekcijskih ukrepov in postopka glede dolžnega ravnanja zavezanca v primeru odrejene ustavitve izvajanja del, sanacije stanja ali nadomestnega ukrepa.

Varstvene usmeritve za dediščino, vključeno v strokovne zasnove do uveljavitve ZVKD-1, in vplivna območja spomenikov:

- dopolnitev definira varstvene usmeritve registrirane dediščine v prehodnem obdobju do celovite ureditve varstvenih območij dediščine za vse enote dediščine, ki so bile vključene v strokovne zasnove varstva, ki jih je pripravil zavod na podlagi Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 7/99). Sprememba pomeni tudi uskladitev s 131. členom, ki definira varstvo v prostorskih aktih v prehodnem obdobju do celovite ureditve varstvenih območij dediščine in prispeva k učinkovitejšemu varstvu dediščine, evidentirane in vključene v strokovne zasnove že pred uveljavitvijo zakona v letu 2008, vendar formalno vpisane v register šele po uveljavitvi tega zakona;
- predlog spremembe zagotavlja ustrezno reguliranje vseh posegov v dediščino, vključeno v strokovne zasnove, vključno s tistimi, za katere ni treba pridobiti gradbenega dovoljenja. Če za poseg v dediščino ni treba pridobiti gradbenega dovoljenja (npr. vzdrževalna dela), investitor zaprosi ZVKDS za kulturnovarstvene pogoje in kulturnovarstveno soglasje, da lahko opravi poseg na nepremičnini;
- predlog dopolnjuje določilo o varstvenem režimu spomenikov, pri katerih je ta v aktu o razglasitvi določen na način, iz katerega se ne da razbrati njegovega obsega. Z akti o razglasitvi so lahko določena tudi vplivna območja. Za primere, ko je varstveni režim za vplivno območje določen na način, iz katerega se ne da razbrati njegovega obsega, mora zakon določiti obseg tega režima.

2) Način reševanja:

Velik del ugotovljenih pomanjkljivosti sedanje ureditve se rešuje s predlaganim zakonom. Za izvajanje zakona bo sprejet tudi podzakonski akt, ki bo urejal iskanje arheoloških ostalin in uporabo tehničnih sredstev za te namene.

Zaradi spremembe ustanovnega akta ZVKDS, sprejete na podlagi tega zakona, bo treba prilagoditi akte o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest, v roku, določenem v prehodnih določbah predlaganega zakona.

3) Normativna usklajenost predloga zakona:

Zakon je usklajen z obstoječim pravnim redom Republike Slovenije in ni predmet usklajevanja slovenske pravne ureditve s pravnim redom EU in ni z njim v nasprotju.

4) Usklajenost predloga predpisa:

S samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, ciljnim skupinami, na katere se predlog zakona nanaša (navedba odprtih vprašanj), s subjekti, ki so na poziv predlagatelja neposredno sodelovali pri pripravi predloga zakona oziroma so podali mnenje (znanstvene in strokovne institucije, nevladne

organizacije in posamezni strokovnjaki ter predstavniki zainteresirane javnosti).

5) Povzetek Poročila o sodelovanju javnosti pri pripravi predloga zakona:

Predlog zakona je bil 29. 5. 2013 objavljen na spletnih straneh Ministrstva za kulturo, rok za pripombe pa je potekel 7. 7. 2013. Predlog je bil na dan objave predstavljen tudi na tiskovni konferenci ministrstva, javni obravnavi predloga pa sta bili opravljeni v organizaciji Slovenskega arheološkega društva 13. 6. 2013 in ministrstva za predstavnike lokalnih skupnosti 9. 7. 2013. Do roka je ministrstvo prejelo pisne pripombe Narodne in univerzitetne knjižnice (NUK), Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS), Združenja zgodovinskih mest Slovenije, Vojnega muzeja Logatec, Skupnosti muzejev Slovenije, Numizmatičnega društva Slovenije ter drugih organizacij in posameznikov.

Pregled pripomb na predlagane spremembe veljavnih členov in stališča ministrstva

3. člen, 10., 11., 38. in 43. točka

Predlog ZVKDS: potreba po uskladitvi s predpisi EU o izvozu predmetov kulturne dediščine.

Stališče MK: Navedeni izrazi bodo odstranjeni iz 3. člena in ustrezno navedeni v besedilu 46. člena, s čimer bo vprašanje iznosa, izvoza, uvoza in vnosa terminološko celovito urejeno.

3. člen, 13. točka

Predlog ZVKDS: Predlog, da se iz definicije konservatorskega načrta črta besedna zveza, ki vpeljuje elaborat.

Stališče MK: Konservatorski načrt je sestavni del projektne dokumentacije. Pojem projektne dokumentacije je opredeljen v ZGO-1 (ZGO-1D-NPB7) in pravi: *»5.2 projektna dokumentacija je sistematično urejen sestav načrtov oziroma tehničnih opisov in poročil, izračunov, risb in drugih prilog, s katerimi se določijo lokacijske, funkcionalne, oblikovne in tehnične značilnosti nameravane in izvedene gradnje ter obsega idejno zasnovo, idejni projekt, projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja, projekt za izvedbo in projekt izvedenih del;«*

Predlog, da se črta »elaborat«, se ne upošteva. ZGO je namreč zgolj spremenil – generaliziral pojem v *»in drugih prilog«*, s čimer jih ni ukinil. V praksi se nekatere študije, ki so sestavni del projektne dokumentacije, še vedno imenujejo elaborati (npr. elaborat akustike, elaborat gradbene fizike ...). V 25. členu Pravilnika o projektni dokumentaciji je med elaborati naveden tudi konservatorski načrt.

3. člen, 33. točka

Predlog ZVKDS: dopolnitev definicije registra dediščine z besedilom, da sam vpis v register nima stvarnopравnih posledic.

Stališče MK: Predlog je bil smiselno upoštevan; besedilo se doda v 65. člen.

3. člen, nova 5. točka

Predlog Slovenskega arheološkega društva (SAD): definiranje arhiva arheološkega najdišča kot zbirke bi v povezavi z definicijo spomeniške zbirke lahko napeljevalo na sklepanje o obveznem vpisu vseh delov arhiva arheološkega najdišča v inventarno knjigo. Zato se predlaga, da se besedilo "mora biti trajno hranjen kot zbirka" spremeni v "mora biti trajno hranjen kot celota".

Stališče MK: upoštevano.

5. člen

Predlog ZVKDS: Dopolnitev določila o obveščanju lastnikov nepremičnin o zadevah varstva, ki to obveznost širi na vse zadeve varstva, ki vplivajo na uveljavljanje stvarnopравnih upravičenj.

Stališče MK: upoštevano.

6. člen, prvi odstavek

Predlog Numizmatičnega društva Slovenije: črtanje določila, da so državna lastnina arheološke najdbe, ki se odkrijejo ali drugače pridobijo v okviru arheološke raziskave. Predlagatelj nepotrebno oz. neupravičeno argumentira z nepomembnostjo dela najdb, ki naj bi pripadale lastniku zemljišča.

Stališče MK: predlog ni upoštevan. Arhiv arheološkega najdišča kot rezultat arheološke raziskave je nedeljiva celota oziroma zbirka predmetov, vzorcev in dokumentacije, ključna za celovito znanstveno interpretacijo najdišča. Tudi domnevno nepomembne najdbe iz arheoloških depozitov bodo ob predpostavki neokrnjenih arhivov v prihodnosti nudile pomemben vir podatkov, ki jih z današnjo tehnologijo in znanjem ni mogoče interpretirati. Dediščina je poleg tega neobnovljiv vir, zato so arhivi arheoloških raziskav, vključno s serijsko izdelanimi predmeti, nedeljivi.

6. člen, predlagana nov tretji in četrti odstavek

Predlog Numizmatičnega društva Slovenije, Vojnega muzeja Logatec in ZVKDS: črtanje obeh predlogov določil, po katerih se nezakonito pridobljena najdba obravnava kot ukradena. Domneva protizakonitosti, še preden je s predpisanimi postopki ugotovljeno, da gre za državno last, je po mnenju predlagateljev črtanja določil nevzdržna.

Stališče MK: predlog ni upoštevan.

Odstavki so dodani po priporočilu Unesca zaradi kriminalizacije nelegalnih arheoloških raziskovanj, katerih posledica je nelegalen promet z arheološkimi najdbami in njihovo protipravno odtujevanje z ozemlja države. Predlagani odstavki se nanašajo na nelegalno izkopane ali drugače nezakonito pridobljene arheološke najdbe iz arheoloških najdišč na ozemlju Republike Slovenije. Odstavki jasno kvalificirajo nezakonito izkopavanje arheoloških najdb ter omogočajo ugotavljanje ničnosti morebitnih pravnih poslov, s katerimi bi najditelji razpolagali z arheološkimi najdbami, ki se štejejo za ukradene po tem predlogu zakona. Kot nezakonito pridobljene se obravnavajo le tiste arheološke najdbe, ki so bile nezakonito izkopane ali drugače nezakonito pridobljene iz arheološkega najdišča na ozemlju Republike Slovenije ali pa so bile zakonito izkopane in nezakonito zadržane, kot nezakonito pridobljenih pa se ne obravnava tistih arheoloških najdb, za katere je po postopkih, naštetih v 6. členu ZVKD-1, prvi odstavek, ugotovljeno, da niso dediščina oziroma za katere imajo imetniki oziroma lastniki ustrezen pravni naslov oziroma dokazilo o izvoru.

10. člen, prvi in tretji odstavek

Predlog ZVKDS: ZVKDS nasprotuje predlagani spremembi definiranja nacionalnega bogastva prek podzakonskega akta, saj naj že iz nomotehničnih razlogov na predlagan način ne more dobiti zakonske veljave, poleg tega pa se na ta način omejuje možnost uveljavljanja zahtevkov po Direktivi 93/7. Zavod predlaga spremembo predloga definicije nacionalnega bogastva "v eno od zvrsti dediščine iz priloge Uredbe Sveta (ES) št. 116/09, razen finančno ovrednotenih pragov zanje".

Stališče MK: Uredba o izvozu velja neposredno, zato za nas njeno prevajanje v pravni red ni obligatorno. Direktiva o vračanju je prevedena v naš pravni red s posebnim zakonom. Vloga ZVKD-1 je skladno tudi z možnostjo, ki jo dajeta Evropska pogodba in uredba, določiti nacionalno bogastvo tako, da ustreza slovenskim značilnostim in razmeram. Uredba o izvozu na več mestih spoštuje in upošteva nacionalno zakonodajo držav članic glede nacionalnega bogastva (1. in 2. člen). Direktiva o vračanju je v postopku spreminjanja tudi v segmentu nacionalnega bogastva. Zahtevki po Direktivi se uveljavljajo skladno z Zakonom o vračanju protipravno odstranjenih predmetov kulturne dediščine (ZVPOPKD).

10. člen, peti do sedmi odstavek

Predlog ZVKDS, Numizmatičnega društva Slovenije in Vojnega muzeja Logatec: nasprotujejo

konceptu, da je treba nacionalno bogastvo konkretizirati za vsako posamično premičnino in zbirko, saj da lastniki premičnin, trgovci in ostali nimajo interesa po inventarizaciji in evidentiranju za premičnine z domnevo dediščine. Nasprotujejo tudi predlogu določila, s katerim bi se z vladnim odlokom v nacionalno bogastvo uvrščale premičnine, katerih lastnik ni znan, saj primere, ko lastnika ni mogoče ugotoviti, rešuje že veljavni člen, zlasti pa, ker če upravni organ ne preveri, kdo je dejanski lastnik premičnine, še ne pomeni, da lastnik ni znan.

Stališče MK: 5. odstavek: nacionalno bogastvo predstavlja razmeroma majhen del premične dediščine. Lastnik nacionalnega bogastva ima zaradi posedovanja takšne premičnine lahko določene ugodnosti in pravice, dolžnost predmet ohraniti in eno omejitev, to je prepoved trajnega izvoza v tretje države ali države članice EU. Da lahko lastnik uveljavlja pravice iz posesti nacionalnega bogastva (npr. oprostitve davka na plovila), mora organu predložiti odločbo o uvrstitvi v nacionalno bogastvo, ki vsebuje tudi podatke o predmetu. Če je v nacionalno bogastvo uvrščena zbirka, mora biti ustrezno dokumentirana oz. mora biti zanjo pripravljena inventarna knjiga, sicer zbirke v nacionalno bogastvo ni mogoče uvrstiti. Če se npr. v postopku pridobivanja izvoznega dovoljenja ugotovi, da je zbirka nacionalno bogastvo, se trajni izvoz z odločbo zavrne, zbirka pa se lahko z odločbo uvrsti v nacionalno bogastvo, če je zanjo pripravljena inventarna knjiga. 6. in 7. odstavek bosta ustrezno preformulirana tako, da bo vsebina bolj razumljiva. Namen obeh določb je določiti ogroženo dediščino, ki predstavlja nacionalno bogastvo in je zato trajni izvoz prepovedan.

18. člen, prvi in četrti odstavek

Predlog ZVKDS: izpustitev predlagane dopolnitve, da minister predpiše vsebino in način vodenja inventarne knjige, saj gre za podvajanje s 24. členom, ter črtanje določila, ki vpeljuje zagotavljanje splošne dostopnosti do premičnih spomenikov v zasebni lasti, hranjenih v stanovanjih in drugih zasebnih prostorih. Možnost dostopa se mora ohranjati samo za strokovno javnost v okviru izvajanja nalog varstva, sicer pa samo ob soglasju lastnika.

Stališče MK: Vsebinsko 24. člena ne ustreza potrebam, ki jih določa 18. člen. 24. člen se nanaša na gradiva za pridobitev statusa spomenika, vodenje inventarne knjige pa je za muzeje obvezno. 19. člen bo v povezavi z dostopanjem preformuliran tako, da bo bolj razumljiv. Razglašanje premičnega spomenika je možno in smiselno le po volji lastnika, ki naj bo tudi predlagatelj. Tudi če lastnik ne more ali ne želi zagotavljati javne dostopnosti, je predmet ali zbirka lahko uvrščena v nacionalno bogastvo.

19. člen, drugi, tretji, četrti in sedmi odstavek

Predlog NUK in ZVKDS: NUK je predlagal smiselno spremembo vseh določil, ki posegajo na področje kulturne dediščine v knjižnicah, in sicer z uvrstitvijo nacionalne knjižnice med pristojne organizacije za premično dediščino iz definicije 32. točke 3. člena, dopolnitvijo določil o premični dediščini v hrambi javnih ustanov, inventariziranih premičnih spomenikih itd. ZVKDS je opozoril, da bi zamenjava termina »državni oziroma pooblaščen muzej« s terminom »pooblaščen organizacija« posegla v ureditev statusa kulturnih spomenikov v veljavni arhivski in knjižnični zakonodaji.

Stališče MK: predlog NUK se delno upošteva z dopolnitvijo druge alineje 31. točke 3. člena.

19. člen

Predlog ZVKDS: ZVKDS predlaga, da se črta predlagan osmi odstavek, po katerem minister oziroma župan na podlagi akta o razglasitvi lastniku spomenika izda odločbo, s katero določi pravice in dolžnosti lastnika v zvezi s spomenikom, saj se odločbe niso obnesle že pri nepremičnih spomenikih. Nikoli naj ne bi bilo jasno, kaj naj pravzaprav vsebujejo.

Stališče MK: Odločbe o uvrstitvi v nacionalno bogastvo imajo povsem jasno in ustrezno vsebino. Odlok o razglasitvi je splošen in se nanaša na vsakokratnega lastnika. Odločba zavezuje lastnika kot točno določeno osebo z vsemi pravicami in dolžnostmi, ki sledijo iz lastništva. Člen se spremeni

tako, da se pred razglasitvijo za spomenik predmet ali zbirka uvrsti v nacionalno bogastvo. Lastnik prejme odločbo pri uvrstitvi v nacionalno bogastvo.

25. člen

Predlog: v celoti naj se črtajo določila v zvezi z varstvenimi območji dediščine (VOD), ki še vedno niso uradno razglašena. Del registrirane dediščine je bil dejansko uspešno uvrščen v prostorske akte ali v odloke o kulturnih spomenikih, zato bi uvedba VOD kot tretje kategorije verjetno pomenila določeno zmešnjavo pri občinah, zlasti pri vprašanju razlik med pravnimi posledicami med registrirano dediščino v planskih aktih in VOD-i.

Stališče MK: predlog je potreben celovite presoje, ki bo opravljena v drugi fazi spreminjanja zakona. Ministrstvo meni, da so VOD-i pomembni za celostno ohranjanje kulturne dediščine, njihova priprava pa priložnost za celovit pregled in odpravo pomanjkljivosti pri posameznih enotah dediščine iz registra ter izvedbo javne obravnave oziroma soočenja z lastniki nepremičnin.

28. člen, 4. odstavek

ZVKDS je predlagal dopolnitev prve alineje, tako da se glasi: »– za posege v spomenik ali za posege v vplivno območje spomenika: v skladu z aktom o razglasitvi spomenika ali z določbami prostorskega akta oziroma akta o določitvi varstvenih območij dediščine«.

Stališče MK: predlog je bil upoštevan.

29. člen, sedmi odstavek

Predlog ZVKDS: nasprotuje možnosti, da se obveznost priprave konservatorskega načrta predpiše samo za posege v spomenike. V praksi se dogaja, da občine ne sprejemajo aktov o razglasitvi kljub nespornemu strokovnemu vrednotenju objekta oziroma območja dediščine za spomenik.

Stališče MK: predlog se ne sprejme. Zakon mora pravice in obveznosti nalagati sorazmerno in v razumnih mejah. Vemo, da spomenikom pripada večja javna skrb in več pravic kot registrirani dediščini. To potrjujejo tudi vsakokratni razpisi finančnih pomoči, ki kot enega izmed bistvenih kriterijev uporabljajo kvalitativno diferenciacijo med obema kategorijama. Konservatorski načrt je strošek, ki bremeni lastnika (investitorja), in zato je prav, da z njim obremenijo le tiste lastnike kulturne dediščine, ki imajo možnost kandidirati za katero od finančnih pomoči.

Poleg tega je že iz obstoječega zakona razvidno, da je »konservatorski načrt potreben vedno, kadar gre za posege v strukturne elemente spomenika.« (29. člen, 8. odstavek) in da se z njim »določijo sestavine spomenika, ki jih je treba ohraniti.« (3. člen, 13. točka). Zato se ne moremo strinjati s trditvijo, da predlagamo ožjenje možnosti, da se konservatorski načrti predpišejo le za posege v spomenike. Kot smo zapisali že v obrazložitvi, gre le za bolj jasen zapis določb zakona, ki že zdaj veljajo, vendar jih v praksi različno uporabljajo.

29. člen

Predlog ZVKDS: za zagotovitev notranje skladnosti med 28. in 29. členom na način, da se prva alineja 28. člena smiselno dopolni na način, da se kulturnovarstveno soglasje izda za posege v spomenik in vplivno območje spomenika v skladu z aktom o razglasitvi ali z določbami prostorskega akta o določitvi varstvenih območij dediščine.

Stališče MK: predlog je bil upoštevan.

31. člen

Predlog ZVKDS: za dopolnitev člena na način, da kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev izda minister po predhodnem mnenju zavoda.

Stališče MK:

31. člen potrebuje celovito novelacijo in podzakonski akt, zato so posegi vanj prestavljeni v drugo fazo sprememb in dopolnitev ZVKD-1. Takrat bo pripomba upoštevana.

34. člen

Predlog ZVKDS: pripomba, da se uporabljeni termin »vrtnoarhitekturna dediščina« zamenja s terminom »dediščina, ki je park ali vrt«, saj po mnenju ZVKDS prvi ni določen niti v zakonu niti v podzakonskem aktu.

Stališče MK: predlog se ne sprejme. V ZVKD-1 se pojem vrtnoarhitekturna dediščina pojavi v 132. členu, v katerem so določene varstvene usmeritve registrirane dediščine, med njimi tudi za vrtnoarhitekturno dediščino.

Pojem vrtnoarhitekturna dediščina/vrtnoarhitekturni spomenik se je že uveljavil med krajinskimi arhitekti in drugo strokovno javnostjo. V to zvrst dediščine prištevamo tudi drevorede, nabrežja, gaje, ureditve pri tovarniških, trgovskih ali poslovnih objektih, ureditve na mostu (npr. Trnovski most), ki jih ne moremo šteti med parke in vrtove. Pri primerjavi s tujino poimenovanje zvrsti "parki in vrtovi" seveda takoj asociira na "historical gardens and parks" ali "historische Gärten und Parks", vendar je treba sprejeti dejstvo, da imajo v tujini pod dediščino posebej opredeljena še druga območja, npr. "public and open spaces". Vse te ureditve pri nas zaobjamemo pod pojem vrtnoarhitekturne ureditve oz. vrtnoarhitekturna dediščina.

38. člen, tretji odstavek, in 42. člen predlog novega tretjega odstavka

Predlog ZVKDS: o spremembi, ki bo omogočala, da v primeru neupoštevanja odločbe o ukrepih varovanja s strani lastnika zavod predlaga izvedbo inšpekcijskega ukrepa, katerega izvedbo do izterjave od lastnika financira država, pokrajina ali občina. Ta bi imela za povrnitev stroškov pravico uveljaviti obligacijskopravni zahtevek proti lastniku.

Stališče MK: zavedamo se problematike (ne)izvrševanja ukrepov varovanja, ki izhajajo iz inšpekcijskih odločb, vendar menimo, da prelaganje odgovornosti za izvedbo ukrepa z zavoda na državo ni zadosten ukrep. Ta problematika potrebuje celovito obravnavo in drugačno sistemsko rešitev. Predlog bo ministrstvo preučilo v okviru priprave druge faze sprememb ZVKD-1.

45. člen

Predlog ZVKDS: ohrani se ureditev, ki dopušča dvojno registracijo ali dovoljenja, kot je to npr. urejeno pri prodaji pirotehničnih izdelkov v Zakonu o eksplozivih in pirotehničnih izdelkih. Drugo možnost nadzora nad trgovanjem z enakim učinkom ZVKDS vidi v izdaji dovoljenj za trgovanje.

Stališče MK: trgovanja ne želimo omejevati ali regulirati z dovoljenji, saj bi to pomenilo reguliranje dejavnosti. 45. člen je namenjen nadzoru nad trgovanjem. Evidenca trgovcev je omogočena z vpogledom v javne baze podatkov o registriranih poslovnih subjektih, če so ustrezno registrirani. Standardna klasifikacija dejavnosti vsebuje dejavnost antikvariatov in starinarnic pod šifro 47.790, dejavnost prodajnih galerij pod 47.782 in prodajo starin kot trgovino na drobno na tržnicah in stojnicah pod šifro 47.890.

46. člen, prvi odstavek

Predlog ZVKDS: glej obrazložitev predloga sprememb za 10. člen; za izvoz ali iznos slovenskega nacionalnega bogastva iz Slovenije bodo tudi zakonski pragovi iz Priloge Uredbe znižani in bodo torej za izvoz in iznos veljali strožji zakonski predlogi. ZVKDS nasprotuje predlagani spremembi, ki definicijo nacionalnega bogastva prepušča podzakonskemu aktu, sprejetemu na podlagi 9. člena ZVKD-1.

Stališče MK: enaka obrazložitev kot k prvemu odstavku 10. člena.

60. člen, drugi odstavek

Predlog ZVKDS: dopolnitev določbe, ki bi k pripravi in sprejemu načrta upravljanja poleg lastnika, upravljavca, zavoda in organa, ki načrt upravljanja sprejme, zavezala tudi druge zainteresirane strani. Predlagano je določilo, da se načrt upravljanja sprejme na podlagi sporazuma s partnerji, ki sodelujejo pri upravljanju.

Stališče MK: čeprav se strinjamo, da je načrt upravljanja lahko uspešen le, če pri njegovi pripravi in izvajanju sodelujejo vsi vpleteni deležniki, menimo, da je zahtevan sporazum dodaten dokument, ki podaljšuje čas in zapleta pripravo in sprejem načrta upravljanja. Menimo, da je določanje strateških in izvedbenih usmeritev prvenstvena naloga upravljavca ob strokovni pomoči ZVKDS ter organa, ki načrt upravljanja sprejme. Poleg tega se »druge zainteresirane strani« spreminjajo, načrt upravljanja pa velja za daljše obdobje in bi njegovo izvajanje z zunanjimi spremembami lahko bilo ogroženo ali bi bilo podvrženo večkratnemu spreminjanju.

60. člen, šesti odstavek

Pripomba ZVKDS: postavlja si vprašanje o relevantnosti načrta upravljanja kot podlage za urejanje prostora.

Stališče MK: da ne bi vnašali zmede ali podvajali dokumente v že utečene načine postopke načrtovanja prostora, smo se odločili, da od predlagane dopolnitve odstopamo. Predlagane spremembe, da bi zakon opredelil možnost, da pod določenimi pogoji lahko načrt upravljanja spomeniškega območja nadomesti konservatorski načrt za prenovo, ministrstvo ne sprejema. Gre namreč za dva instrumenta ukrepov varstva, ki pa sta po svojem namenu, vsebini, posledicah, postopku priprave ter organih, ki jih sprejemajo, tako zelo različna, da ju ne moremo zamenjati oz. nadomeščati enega z drugim.

67. člen

Pripomba ZVKDS: predlog v zvezi z ureditvijo problematike obveščanja lastnikov o zadevah varstva oziroma obveščanju o vpisu nepremičnine v register.

Predlog glede spremembe 5. člena je bil upoštevan, zato je glede seznanjanja lastnikov ostalo določilo, da se jih o vpisu v register nepremične dediščine obvešča z javno objavo registra na svetovnem spletu.

74. člen

Predlog ZVKDS: predlagana zadnja alineja "z upoštevanjem načrtov upravljanja po 60. členu" naj se opusti. Glej obrazložitev k 60. členu.

Stališče MK: upoštevano.

78. člen, četrti odstavek

Predlog ZVKDS: dosedanje besedilo se nadomesti z besedilom: »Načrt upravljanja spomeniškega območja, ki poleg vsebin iz tretjega odstavka 60. člena tega zakona vsebuje del, ki določa vsebine iz tretjega odstavka tega člena in ki se sprejme kot sestavni del podrobnega prostorskega načrta po predpisih s področja načrtovanja prostora, se šteje za konservatorski načrt za prenovo.«

Stališče MK: se ne upošteva. Glej obrazložitev k 60. členu, šesti odstavek.

84. člen

Predlog ZVKDS: med naloge, ki jih v okviru ZVKDS opravlja Služba za kulturno dediščino, se uvrsti izdelava konservatorskih načrtov in konservatorskih načrtov za prenovo, in ne zgolj sodelovanje pri njihovi pripravi. To delo naj bi bilo namreč temeljno strokovno delo konservatorjev območnih enot ZVKDS.

Stališče MK: ministrstvo predlogu nasprotuje, saj bi bil ZVKDS kot izdajatelj kulturnovarstvenih pogojev, v katerih lahko določi obveznost priprave konservatorskega načrta, in hkrati njihov izdelovalec, v konfliktu interesov.

103. člen

Pripomba ZVKDS: nasprotuje nadomestitvi pojma »pripravišтво« s pojmom »izpopolnjevanje«, saj naj ne bi bilo jasno, kaj je mišljeno s pojmom poklic. ZVKDS predlaga, da se člen zapiše bolj jasno. Če gre za regulacijo storitev na trgu, je treba upoštevati Direktivo 2006/123/ES o storitvah na notranjem trgu. Osnovne določbe o čezmejnem (začasnem) opravljanju in stalnem opravljanju za tuje ponudnike bi morale biti opredeljene že v zakonu (kot npr. v ZGO).

Stališče MK: Pripravišтво ostaja kot prostovoljno pripravništvo v 102. členu. Pripraviških delovnih mest v zavodih praktično ni več, tudi Zakon o delovnih razmerjih (ZDR) ne nalaga obveznega pripravništva. Obstoječa definicija je morala upoštevati tudi pripravništvo, kot ga določa ZDR skupaj z možnostjo skrajšanja, kar v primeru pripravništev na področju varstva ne ustreza, saj se lahko skrajšujejo tudi za polovico. Izpopolnjevanje za poklice kustos, konservator in konservator restavrator (poklici so navedeni na seznamu reguliranih poklicev – upoštevati je treba tudi Direktivo 2005/36 ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij) razen za konservatorja restavratorja likovne dediščine dejansko pomeni izpopolnjevanje, ki se zaključi s strokovnim izpitom, s čimer posameznik pridobi kompetence za samostojno opravljanje dela.

108. člen, prvi odstavek

Predlog ZVKDS: ni razloga za omejevanje statusa nevladnih organizacij na tiste, ki »pomembno prispevajo k varstvu kulturne dediščine«, saj naj ne bi bilo razlogov za strožje kriterije, še posebej zato, ker te organizacije v nasprotju z organizacijami na področju varstva okolja in narave, ki imajo status stranke v upravnih postopkih, takšnega statusa nimajo.

Stališče MK: upoštevano.

112. člen, prvi odstavek

Predlog Inšpektorata RS za kulturo in medije (IRSKM): predlog besedila, ki naj bi zagotovil večjo jasnost določil o inšpekcijskih zavezancih. Kdo je inšpekcijski zavezanec, mora biti v zakonu jasno in nedvoumno določeno, vsako podvajanje vodi le v nejasnost glede tega, kdo je v posameznem primeru odgovorna oseba oz. komu inšpektor izreče inšpekcijski ukrep (nejasnost lahko kasneje v postopku povzroči težave pri izvajanju oz. izvršitvi inšpekcijskega ukrepa).

Stališče MK: upoštevano.

115. člen

Predlog IRSKM: predlog besedila, ki naj bi zagotovil učinkovitost pri medsebojnem obveščanju ZVKDS in IRSKM o izdanih upravnih aktih, povezanih z inšpekcijskimi postopki, in opozorilo na potrebnost zagotovitve pravne varnosti zavezancev nadomestnega ukrepa oziroma bolj natančne določitve tega ukrepa.

Stališče MK: predlog je bil upoštevan.

Predlog ZVKDS: predlog, da se iz inšpekcijskih ukrepov po 115. členu črta sanacija, je osnovan na ugotovitvi, da dosedanjih odločb takšne vsebine ni bilo možno realizirati, saj na MK ni bilo na razpolago potrebnih sredstev. Postopek naj bi bil izjemno zapleten.

Stališče MK: ministrstvo predlogu nasprotuje, saj je predlagan postopek jasen.

126. člen

Predlog Numizmatičnega društva Slovenije: nasprotuje določilu iz prve alineje, ki kot prekršek definira tudi okoliščino, da posestnik arheološke najdbe ne poseduje dokazila o izvoru.

Stališče MK: predlagana sprememba sledi mnenju Zakonodajno-pravne službe DZ o nejasnosti določb v zvezi z obveznim ravnanjem po 26. členu ZVKD-1. Sprememba sledi tudi pripombam iz javne razprave o nesorazmernosti sankcije za kršitev obveznosti posedovanja dokazila o izvoru.

3. Ocena finančnih posledic predloga zakona za državni proračun in druga javna finančna sredstva

Predlagane rešitve ne prinašajo posledic za državni proračun in druga javnofinančna sredstva.

4. Navedba, da so sredstva za izvajanje zakona v državnem proračunu zagotovljena, če predlog zakona predvideva porabo proračunskih sredstev v obdobju, za katerega je bil državni proračun že sprejet

Sredstva za financiranje predhodnih arheoloških najdišč v skladu s 34. členom in izplačilo nagrad naključnim najditeljem arheoloških ostalin so zagotovljena na namenski proračunski postavki 131140 – Izvajanje zakona o varstvu kulturne dediščine.

Za izvajanje zakona ni treba zagotoviti dodatnih sredstev v državnem proračunu.

5. Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih in prilagojenosti predlagane ureditve pravu Evropske unije

Spremembe in dopolnitve zakona so usklajene s pravnim redom EU.

S spremembo 103. člena se zakon usklajuje z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij (UL L št. 255 z dne 30. 9. 2005, str. 22).

Nov 26. a-člen vpeljuje možnost pridobitve denarne nagrade za naključne najditelje pomembnih arheoloških najdb, ki jo pozna večina držav celinske Evrope. Rešitve nekaterih držav so povzete v nadaljevanju:

Škotska: po določilih splošnega zakonika (*Scottish Common Law*) so arheološke najdbe lastnina Krone; predmete, ki bi lahko imeli zgodovinski ali arheološki pomen, morajo najditelji sporočiti posebnemu uradu, ki izvede vrednotenje in predlaga izplačilo nagrade; predmeti, ki jih Krona ne zahteva, so vrnjeni najditelju s potrdilom, da Krona ne uveljavlja pravice po zahtevku.

Republika Irska: po določilih *National Monuments Act 1930–2004* so arheološke najdbe, vključno z gradivom iz 20. stoletja, lastnina države; zakon določa obveznost najditelja, da sporoči najdbo oblastem; najditelji so upravičeni do izplačila nagrade.

Madžarska: v skladu z zakonom iz leta 2001 so arheološke najdbe lastnina države, najditelji pa jih morajo sporočiti lokalnim oblastem ali ustanovam s področja kulturne dediščine; najditelji predmetov večje vrednosti so nagrajeni.

Švica: v vseh kantonih velja določilo *Zivilgesetzbuch (ZGB Art. 724)*, da so starinski predmeti posebne znanstvene vrednosti oziroma pomena, ki nimajo znanega lastnika, lastnina kantona. Najditelj takšnega predmeta ali zaklada je upravičen do primerne odškodnine, ki ne sme presehati vrednosti najdbe.

Italija: po določilih zakona (*Codice dei Beni Culturali e del Paesaggio, 2004*) najdbe, ki jih kdorkoli in na kakršenkoli način najde v pod površju ali na morskem dnu, pripadajo državi; ministrstvo, pristojno za kulturno dediščino, prizna nagrado lastniku zemljišča, koncesionarju arheološke raziskave in najditelju, ki je o najdbi obvestil oblasti.

Slovaška: v skladu z zakonom (*Zakon o ohrane pаметkoveho fondu, 2001*) so arheološke najdbe lastnina republike; najditelj je upravičen do nagrade v višini do 100 % vrednosti najdenega.

Francija: v skladu s *Code du Patrimoine (2012)* in *Code civil* je v primeru naključnih odkritij

najdeno lastnina lastnika zemljišča in najditelja; v vseh primerih, vključno z raziskavami, ki jih naroči država ali se opravljajo v njenem imenu, najdbami iz pregledov z detektorji kovin ipd., lahko država uveljavlja pravico do zadržanja najdb ob izplačilu odškodnine. Najdbe na območju javnega morskega dobrega, ki nimajo znanega lastnika, pripadajo državi.

6 Druge posledice, ki jih bo imel sprejem zakona

6.1 Administrativne in druge posledice:

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Novela zakona ne bo imela posledic na področju poslovanja javne uprave in pravosodnih organov.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Novela zakona ne uvaja novih upravnih postopkov in ne bo imela drugih negativnih posledic pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov. Jasnejša razmejitev pristojnosti pri izdaji kulturnovarstvenih soglasij prinaša uporabnikom prijaznejšo upravo, poenostavitev postopka izdaje kulturnovarstvenih aktov pa bo pozitivno vplivala na ekonomičnost in hitrost postopkov oziroma reševanja posameznih zadev.

6.2 Presoja posledic na okolje, ki vključuje tudi prostorske in varstvene vidike

Novela zakona ne prinaša neposrednih posledic za okolje, na ravni prostorskih in varstvenih vidikov pa zagotavlja nadgradnjo varstva dediščine in spomenikov v prostoru.

6.3 Presoja posledic na gospodarstvo

Novela zakona ne prinaša negativnih posledic za gospodarstvo in ga na ravni razbremenitve upravičencev dela stroškov predhodnih arheoloških raziskav celo vzpodbuja.

6.4 Presoja posledic na socialnem področju

Novela zakona ne prinaša neposrednih posledic na socialnem področju.

6.5 Presoja posledic na dokumente razvojnega načrtovanja

Predlog zakona ne uvaja novih dokumentov razvojnega načrtovanja.

6.6 Izvajanje sprejetega predpisa

Sprejeta novela zakona bo predstavljena na spletnih straneh ministrstva, ki bo tudi spremljalo njeno izvajanje.

6.7 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

Ni drugih pomembnih okoliščin.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 30/11 – Odl. US in 90/12) se v 1. členu v drugem odstavku za besedilom »identitet,« doda besedilo »etnične pripadnosti,«.

Peti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(5) Ta zakon ureja priznavanje poklicnih kvalifikacij na področju varstva dediščine v skladu z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij (UL L št. 255 z dne 30. 9. 2005, str. 22).«

Za petim odstavkom se doda nov šesti odstavek, ki se glasi:

»(6) Za izvrševanje Uredbe Sveta (ES) št. 116/2009 z dne 18. decembra 2008 o izvozu predmetov kulturne dediščine (Kodificirana različica) (UL L št. 39 z dne 10.2. 2009, str. 1), ta zakon določa pristojni organ in kazni za kršitev uredbe.«

2. člen

V 3. členu, se prvemu odstavku za dosedanja 4. točko doda nova točka, ki se glasi:

»5. »arhiv arheološkega najdišča« je rezultat raziskave posameznega arheološkega najdišča skupaj z vsemi arheološkimi najdbami, vzorci in celotno dokumentacijo, ki spremlja arheološko raziskavo in poizkopavalno oziroma potersko obdelavo, in mora biti trajno hranjen kot celota tako, da se omogoča dostop strokovni in širši javnosti;«

Dosedanja 5. točka postane 6. točka.

Za 6. točko se doda nova točka, ki se glasi:

»7. »dobroverni posestnik« je oseba, ki je pred pridobitvijo premičnine z vrednotami dediščine njen izvor preverila z dolžno skrbnostjo.«

Dosedanji 6. in 7. točka postaneta 8. in 9. točka.

Za 9. točko se doda nova točka, ki se glasi:

»10. »dolžna skrbnost« je preverjanje izvora premičnin z vrednotami dediščine na podlagi razpoložljivih podatkov iz dostopnih evidenc in registrov ter drugih dostopnih informacij na svetovnem spletu, v strokovnih organizacijah in pri lastnikih.«

Dosedanji 8. in 9. točka postaneta 11. in 12. točka.

Dosedanji 10. in 11. točka se črtata.

Dosedanje 12. in 13. točka postanejo 13. in 14. točka.

14. točka se spremeni tako, da se glasi:

»15. »konservatorski načrt« je elaborat, ki je del projektne dokumentacije, s katerim se določijo sestavine spomenika, ki jih je potrebno ohraniti, in usmeritve za ohranitev in varovanje spomenika;«

Dosedanja 14. točka postane 15. točka.

Dosedanje 15. – 18. točka postanejo 16. – 19. točka.

19. točka se spremeni tako, da se glasi:

»20. »nacionalno bogastvo« je premičnina, ki sodi v eno od zvrsti dediščine, ki jih določa predpis iz sedmega odstavka 10. člena, za katere je zaradi njihovega pomena omejen iznos ali izvoz iz Republike Slovenije ter so določeni ukrepi v zvezi s trgovanjem in hranjenjem.«

Dosedanja 19. točka postane 20. točka.

Dosedanje 20. do 27. točke postanejo 21. do 28. točka.

28. točka se spremeni tako, da se glasi

»29. »predhodna raziskava« je raziskava dediščine, ki jo je treba opraviti, zato da se:

– pridobijo informacije, potrebne za vrednotenje dediščine in arheoloških ostalin pred posegi v prostor ali pred graditvijo,

– natančneje določijo ukrepi varstva ali

– z njo dediščina ali arheološka ostalina pred posegi v prostor ali pred graditvijo deloma ali v celoti nadzorovano odstrani.

Predhodna arheološka raziskava obsega tudi poizkopavalno obdelavo arhiva arheološkega najdišča;«

Dosedanja 28. točka postane 29. točka.

Dosedanji 29. in 30. točka postaneta 30. in 31. točka.

V 31. točki se za besedilom »prikaz vrednotenja« črta vejica.

Dosedanja 31. točka postane 32. točka.

V 32. točki se v drugi alineji doda: »Narodna in univerzitetna knjižnica«.

Dosedanja 32. točka postane 33. točka.

Dosedanje 33. – 38. točka postanejo 34. – 39. točka.

Dosedanji 39. in 44. točka se črtata.

Dosedanje 45. do 49. točka postanejo 44. do 48. točka.

3. člen

V 5. členu se drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Lastnika je treba obveščati o zadevah varstva, ki vplivajo na uveljavljanje njegovih lastninskopravnih upravičenj.«.

4. člen

V 6. členu se prvem odstavku doda nov stavek, ki se glasi:

»Lastnina države je tudi arheološka najdba, ki se najde ali drugače pridobi v okviru raziskave arheoloških ostalin po 31. členu tega zakona.«.

Za drugim odstavkom se dodajo novi tretji do peti odstavek, ki se glasijo:

»(3) Arheološka najdba, ki je bila nezakonito izkopana ali drugače nezakonito pridobljena iz arheološkega najdišča na ozemlju Republike Slovenije ali pa je bila zakonito izkopana in nezakonito obdržana, se obravnava kot ukradena.

(4) Razpolaganje s predmeti, ki se štejejo za ukradene v skladu s prejšnjim odstavkom, je prepovedano.

(5) Pravni posli in enostranske izjave volje iz prejšnjega odstavka so nične.«.

Dosedanji tretji do sedmi odstavek postanejo šesti do deseti odstavek.

5. člen

V 10. členu se prvem odstavku »Priloga Uredbe 3911/92/EGS« nadomesti s »predpis iz sedmega odstavka tega člena«.

V četrti alineji se na koncu besedila beseda »ali« nadomesti z vejico.

V peti alineji se na koncu besedila pika nadomesti z besedo »ali«.

Doda se nova, 6. alineja, ki se glasi:

» - je uvrščena na seznam ogroženih zvrsti, ki ga vodi ministrstvo.«.

Za tretjim odstavkom se dodajo nov četrti do sedmi odstavek:

»(4) Izjemoma lahko minister odloči, da ima premičnina, ki ne sodi v zvrsti dediščine, ki jih določa predpis iz sedmega odstavka tega člena, kulturno vrednost za Republiko Slovenijo v skladu s peto alinejo prvega odstavka in je zato nacionalno bogastvo, če ta premičnina ustreza merilom iz predhodnega odstavka in je hkrati izjemno pomembno delo, katerega odtujitev bi bistveno okrnila slovensko kulturno dediščino.«

(5) Zbirka premičnin se lahko uvrsti v nacionalno bogastvo, če je zanjo pripravljena inventarna knjiga v skladu s predpisom iz drugega odstavka 18. člena tega zakona.

(6) Ministrstvo vodi seznam ogrožene premične dediščine. Seznam mora biti objavljen na spletni strani ministrstva.

(7) Minister predpiše seznam zvrsti premične dediščine, ki so predmet nadzora nad izvozom, trgovanjem in drugimi posli.

6. člen

V 11. členu se v prvem odstavku besedilo »Registrirana nepremična dediščina« nadomesti z besedama »Nepremična dediščina«.

V tretjem odstavku se besedilo »po merilih iz 18. člena tega zakona« nadomesti z besedilom »v skladu s predpisom iz drugega odstavka 18. člena«.

7. člen

V 12. člena se petem odstavku na koncu doda stavek: »Seznanitev lastnikov s predlogom za razglasitev spomenika lokalnega pomena oziroma javno obravnavo izvede pristojni organ pokrajine ali občine ob sodelovanju zavoda.«.

8. člen

V 13. členu se zadnja alineja drugega odstavka spremeni tako, da se glasi:

» - podatke o inventarni knjigi premičnin, ki so sestavni del spomenika, in pristojni organizaciji za premično dediščino, če se skupaj z nepremičnim spomenikom razglašajo tudi premičnine, ki so njegov sestavni del.«.

V tretjem odstavku se besedilo »če je to določeno« nadomesti z besedilom »če je obveznost vpisa za vplivno območje določena«.

9. člen

V 18. členu se dodata nov drugi in tretji odstavek, ki se glasita:

»(2) Minister predpiše vsebino in način vodenja inventarne knjige.«

»(3) V primeru prenehanja delovanja muzeja se inventariziran premični spomenik skupaj z dokumentacijo prenese v hrambo muzeja naslednika. Če muzej, ki je prenehal z delovanjem, nima naslednika, se zbirka skupaj z dokumentacijo prenese v pristojni muzej.«

Prvi odstavek se ustrezno oštevilči.

10. člen

V 19. členu se doda nov, drugi odstavek, ki se glasi:

»(2) Premičnina ali zbirka premičnin se lahko razglasi za premični spomenik, če

- ustreza merilom iz prvega odstavka 17. člena,
- je dostopna javnosti,
- ima urejeno dokumentacijo v skladu s predpisom iz drugega odstavka 18. člena tega zakona,

- je uvrščena v nacionalno bogastvo.«.

Dosedanji drugi odstavek postane tretji odstavek. Spremeni se tako, da se glasi:

»(3) Predlog za razglasitev pripravi pristojna organizacija na predlog pobudnika, ki mora biti lastnik premoženja.«.

Dosedanji tretji odstavek postane četrti odstavek.

Dosedanji četrti odstavek se črta.

V sedmem odstavku se besedilo »in varstveni režim spomenika« nadomesti z besedilom »varstveni režim spomenika in pristojno organizacijo«.

11. člen

V 21. členu se v prvem odstavku besedilo »registrirana dediščina« nadomesti z besedilom »dediščina, ki je vpisana v register.«.

12. člen

V 23. členu se v prvem odstavku pika na koncu prvega stavka nadomesti z besedilom », in ob soglasju zavoda.«.

V drugem odstavku se pika nadomesti z besedilom », in ob soglasju ministrstva.«.

Doda se nov tretji odstavek, ki se glasi:

»(3) Če zavod oziroma ministrstvo v 60 dneh ne zavrne izdaje soglasja, se šteje, da je bilo soglasje izdano.«.

13. člen

Za 26. členom se doda nov 26.a člen, ki se glasi:

»26.a člen (nagrada naključnemu najditelju arheološke najdbe)

(1) Naključni najditelj arheološke najdbe ali arheološke ostaline, ki je premoženje, za katero je bilo z odločbo iz petega odstavka 26. člena ugotovljeno, da ima lastnosti dediščine, in ki je ravnal v skladu s prvim in drugim odstavkom 26. člena, lahko pridobi nagrado. Višina nagrade ne sme presegati vrednosti najdenega.

(2) Na predlog najditelja iz prejšnjega odstavka ministrstvo izvede postopek, v katerem ugotovi upravičenost do nagrade ter na podlagi strokovnega mnenja državnega ali pooblaščenega muzeja pomen najdbe. V primeru, da gre za najdbo posebnega ali izjemnega pomena, ministrstvo na podlagi strokovnega mnenja državnega ali pooblaščenega muzeja odloči o višini nagrade. Zoper odločitev ministrstva lahko najditelj iz prvega odstavka tega člena vloži tožbo pri upravnem sodišču.«.

14. člen

V 28. členu se v prvem odstavku zadnja alineja spremeni tako, da se glasi:

»– za raziskavo dediščine, ki ni arheološka ostalina.«.

Drugi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Kulturnovarstveno soglasje ni potrebno za:

- nujne posege na spomeniku ali dediščini, če so posegi neizogibno in nemudoma potrebni za odvrnitev nepredvidljive nevarnosti uničenja ali poškodbe spomenika ali dediščine ali za odvrnitev nevarnosti za ljudi in premoženje. O nujnem posegu je treba takoj po njegovi izvedbi obvestiti zavod in zaprositi za naknadno kulturnovarstveno soglasje;
- izvedbo raziskav, ki jih opravlja zavod v okviru javne službe;
- za izvedbo raziskav arheoloških ostalin in odstranitev dediščine, za katere je potrebno kulturnovarstveno soglasje iz 31. člena tega zakona.«.

V četrtem odstavku se prva alineja spremeni tako, da se glasi:

» - za posege v spomenik ali za posege v vplivno območje spomenika: v skladu z aktom o razglasitvi spomenika ali prostorskim aktom ali aktom o določitvi varstvenih območij dediščine.«.

V četrtem odstavku se v tretji alineji pika nadomesti z besedilom »ali aktom o določitvi varstvenih območij dediščine.«.

15. člen

V 29. členu se v prvem odstavku črta besedilo », razen za soglasje za raziskave ali za iskanje arheoloških ostalin,«.

V četrtem odstavku se v prvi alineji za besedilom »registrirano nepremično dediščino« doda besedilo »ali v enoto urejanja prostora«.

V četrtem odstavku se v drugi alineji besedo »oziroma« zamenja z besedo »ali«.

V sedmem odstavku se za besedilom »se lahko zahteva« doda besedilo »za poseg v spomenik«.

Za dosedanjim devetim odstavkom se dodata nova deseti in enajsti odstavek, ki se glasita:

»(10) Če zavod že na podlagi vloge za izdajo kulturnovarstvenih pogojev ugotovi, da je poseg sprejemljiv in da kulturnovarstveni pogoji niso potrebni, se vloga za kulturnovarstvene pogoje šteje kot vloga za izdajo kulturnovarstvenega soglasja. Zavod na podlagi te ugotovitve izda kulturnovarstveno soglasje.

(11) Če zavod ugotovi, da poseg po predpisih iz njegove pristojnosti ni dopusten ali mogoč, se zahteva za izdajo kulturnovarstvenih pogojev šteje kot zahteva za izdajo kulturnovarstvenega soglasja in se izda odločba o zavrnitvi izdaje soglasja.«.

Dosedanji deseti odstavek postane dvanajsti odstavek.

16. člen

V 30. členu se v prvem odstavku na koncu drugega stavka besedilo »idejna zasnova« nadomesti z besedilom »opis in grafični prikaz, iz katerega so razvidni obstoječe stanje ter lokacijske, funkcionalne, oblikovne in tehnične značilnosti nameravanega posega.«.

V drugem odstavku se pika na koncu prvega stavka nadomesti z besedilom »ali v primeru iz enajstega odstavka 29. člena tega zakona.«.

Četrty odstavek se črta.

17. člen

V 32. členu se v prvem odstavku črta besedilo »pod pogojem, da iskanje izvaja oseba, ki je strokovno usposobljena za izvajanje arheoloških raziskav«.

Za drugim odstavkom se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»(3) Minister predpiše pogoje za izvajanje dejavnosti iz prvega odstavka tega člena in nadzor nad njimi.«.

18. člen

V 33. členu se v prvem odstavku za besedilom »ki vodi raziskavo« doda besedilo »nepremične dediščine, za katero je bilo izdano kulturnovarstveno soglasje iz 30. člena tega zakona ali je bila njena izvedba naložena s kulturnovarstvenim soglasjem iz 31. člena tega zakona«.

Prvemu odstavku se doda nov drugi stavek, ki se glasi: »Zahteve za poročanje o raziskavi arheoloških ostalin se določijo v kulturnovarstvenem soglasju za raziskavo iz 31. člena tega zakona.«.

V drugem odstavku se pred besedilo »osebna imena« doda besedo »tudi«. Doda se nov drugi stavek, ki se glasi: »Evidenca se hrani trajno.«.

V četrtem odstavku se v prvem stavku za besedilom »raziskave nepremične dediščine« doda besedilo », ki ni arheološka ostalina,«.

Peti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(5) Minister s kulturnovarstvenim soglasjem iz 31. člena tega zakona dodeli arhiv arheološkega najdišča državnemu ali pooblaščenemu muzeju. Hranjenje arhiva arheološkega najdišča se določi na podlagi stvarne in območne pristojnosti muzeja in razpoložljivih prostorov za hranjenje.«.

19. člen

V 34. členu se tretji odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(3) Iz državnega proračuna se lahko krijejo tudi stroški predhodne arheološke raziskave, ki je potrebna:

- za sprostitev stavbnega zemljišča za gradnjo, če zemljišče ni registrirano kot arheološko najdišče in se ob gradnji ali drugem posegu odkrijejo arheološke ostaline kljub predhodni raziskavi iz 80. člena tega zakona;
- za določitev sestave in obsega arheoloških ostalin na stavbnem zemljišču, ki je registrirano arheološko najdišče, če gradi investitor, ki je fizična oseba, stanovanje za lastne potrebe na stavbnem zemljišču ali se na stavbnem zemljišču gradijo neprofitna najemna stanovanja;
- kot del priprav na vzdrževanje in obnovo objekta, ki leži na območju naselbinske dediščine, če posege izvaja investitor, ki je fizična oseba, z namenom zagotovitve stanovanja za lastne potrebe ali če se posegi izvajajo z namenom zagotovitve prostorov, namenjenih izvajanju dejavnosti, ki so v javnem interesu;
- kot del priprav za ureditev ali obnovo javnih površin na območju naselbinske ali vrtnoarhitekturne dediščine;
- za potrebe presoje vplivov na arheološke ostaline.«.

20. člen

V 37. členu se v prvem odstavku besedilo »posestnik dediščine« nadomesti z besedilom »posestnik nepremične dediščine«.

Za prvim odstavkom se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»(2) Lastnik premične dediščine ima pravico do brezplačnih nasvetov pristojnega muzeja v zvezi z vzdrževanjem premičnine. Lastnik nacionalnega bogastva ima pravico do brezplačnih pojasnil, nasvetov in navodil pristojnega muzeja v zvezi z lastnostmi, ohranjanjem in vzdrževanjem premičnine.«.

V dosedanjem drugem odstavku, ki postane tretji odstavek, se besedilo »iz prejšnjega odstavka, in to najkasneje tri dni od predložitve pisnega zahtevka« nadomesti z besedilom »iz prejšnjih odstavkov, in to najkasneje tri dni od vložitve zahtevka, ki ga je pristojna organizacija dolžna evidentirati«.

21. člen

V 45. členu se prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Kdor trguje s premično dediščino (v nadaljnjem besedilu: trgovec), ki sodi v zvrsti dediščine iz seznama v sedmem odstavku 10. člena tega zakona, mora biti registriran v skladu s predpisi, ki urejajo sodni register in standardno klasifikacijo dejavnosti, za dejavnost, iz katere je razvidno, da trguje s premično dediščino«.

Drugi odstavek se črta.

V šestem odstavku se besedilo »pri trgovanju z nacionalnim bogastvom preveriti njegov izvor« nadomesti z besedilom »z dolžno skrbnostjo preveriti izvor dediščine«.

V sedmem odstavku se črta besedilo »način vodenja razvida iz prvega odstavka ter«, beseda »tretjega« pa nadomesti z besedo »drugega«.

Dosedanji tretji do sedmi odstavek postanejo drugi do šesti odstavek.

Doda se nov sedmi odstavek, ki se glasi:

»(7) Evidenca iz drugega odstavka tega člena se hrani trajno.«.

22. člen

V 46. členu se prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Za iznos premičnin iz predpisa iz sedmega odstavka 10. člena in nacionalnega bogastva v države članice EU ali izvoz v tretje države je potrebno dovoljenje ministra.«.

Četrty odstavek se črta.

Dosedanji peti do osmi odstavek postanejo četrti do sedmi odstavek.

23. člen

V 52. členu se v tretjem odstavku besedilo »izpolnjuje pogoje za takšen prevoz na podlagi predpisov, ki urejajo prevoze denarnih pošilk« nadomesti z besedilom »izpolnjuje pogoje za takšen prevoz na podlagi predpisov, ki urejajo zasebno varovanje«.

24. člen

V 65. členu se za drugim odstavkom doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»(3) Vpis v register ne omejuje stvarnih pravic lastnika.«.

25. člen

V 67. členu se za šestim odstavkom doda nov sedmi odstavek, ki se glasi:

»(7) Lastnike nepremične kulturne dediščine se o vpisu v register obvešča z javno objavo registra na svetovnem spletu.«.

26. člen

V 74. členu se v drugem odstavku v prvi alineji beseda »območij« nadomesti z besedo »območjih«.

V drugem odstavku se v drugi alineji črta besedilo »(posegi v vplivnem območju dediščine)«.

27. člen

V 76. členu se v prvem odstavku beseda »sprejme« nadomesti z besedo »izda«.

V drugem odstavku se za prvo alinejo doda nova druga alineja, ki se glasi:

»- usmeritve za celovito prenovu,«.

Dosedanje druga in tretja alineja postanejo tretja in četrta alineja.

V četrtem odstavku se v drugi alineji besedilo »pripravo okoljskega poročila« nadomesti z besedilom »presojo vplivov«.

V petem odstavku se besedilo »priprave okoljskega poročila« nadomesti z besedilom »presoje vplivov«, besedilo »takega poročila« pa z besedo »presoje vplivov«.

28. člen

V 78. členu se črta četrti odstavek.

29. člen

V 83. členu se v drugem odstavku besedilo »območne enote in center« nadomesti z besedilom »Službo za kulturno dediščino in Center«.

Tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Služba za kulturno dediščino s svojimi organizacijskimi enotami zajema ozemlje celotne države.«.

30. člen

V 84. členu se v prvem odstavku v prvem stavku za besedo »Zavod« doda besedilo »v okviru Službe za kulturno dediščino«.

V prvem odstavku se v 17. točki besedilo »predhodnimi raziskavami« nadomesti z besedilom »raziskavami dediščine in arheoloških ostalin«.

V 20. točki se beseda »in« na koncu nadomesti z vejico, v 21. točki pa se pika na koncu nadomesti z besedo »in«, ter doda nova 22. točka, ki se glasi:

»22. sodeluje pri pripravi konservatorskih načrtov in konservatorskih načrtov za prenovu.«.

31. člen

V 85. členu se v prvem odstavku v 11. točki za besedo »prakso« doda besedilo »in druge aktivnosti«.

V 13. točki se pika nadomesti z besedo »ter« doda nova 14. točka, ki se glasi:

»14. vodi in izvaja interventne konservatorsko-restavratorske posege na spomenikih, ki so nujni in zahtevajo takojšnjo izvedbo zaradi preprečitve nadaljnje večje škode, ki je nastala kot posledica naravne ali druge nesreče.«.

V drugem odstavku se v 3. točki besedilo »manj zahtevne posege« nadomesti z besedilom »posege, ki ne sodijo v prejšnji odstavek«.

V drugem odstavku se v 4. točki besedilo »manj zahtevne posege konservatorsko-restavratorske posege« nadomesti z besedilom »konservatorsko-restavratorske posege, ki ne sodijo v prejšnji odstavek«.

V tretjem odstavku se v 1. točki besedilo »in iz tretjega odstavka 34. člena« nadomesti z besedilom »ter iz prve, druge in pete alineje tretjega odstavka 34. člena«.

V 6. točki se za besedo »prakso« doda besedilo »in druge aktivnosti«.

V četrtem odstavku se v 1. točki besedilo »drugi in tretji odstavek 34. člena tega zakona« nadomesti z besedilom »prejšnji odstavek«.

Za četrtem odstavkom se doda nov peti odstavek, ki se glasi:

»(5) Raziskovalni inštitut v okviru Centra za konservatorstvo načrtuje in izvaja raziskovalne projekte s področja varstva nepremične in z njo povezane premične dediščine.«.

V petem odstavku se besedilo »Organizacijski enoti zavoda« nadomesti z besedilom »Služba za kulturno dediščino in Center za konservatorstvo«.

Dosedanji peti odstavek postane šesti odstavek.

Dosedanji šesti odstavek postane sedmi odstavek.

32. člen

103. člen se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Regulirani poklici na področju varstva dediščine so:

- konservator,
- konservator-restavrator,
- kustos,
- konservatorsko-restavratorski sodelavec in
- konservatorsko-restavratorski tehnik.

(2) Posameznik, ki opravlja poklic iz prejšnjega odstavka, mora imeti:

- doseženo javno veljavno izobrazbo ustrezne smeri,
- opravljeno enoletno obdobje izpopolnjevanja,
- strokovni izpit oziroma
- izpolnjene druge pogoje, ki jih določa predpis iz petega odstavka tega člena.

(3) Posameznik, ki še ni opravil strokovnega izpita, lahko delo opravlja le pod mentorstvom osebe, ki ima strokovni izpit in najmanj 6 let dela na področju varstva, za katero se izpopolnjuje posameznik.

(4) Posameznik, ki je zaposlen na delovnem mestu v poklicu iz prvega odstavka tega člena, lahko na delovnem mestu napreduje v nazivu.

(5) Minister predpiše podrobnejše pogoje za opravljanje poklicev iz prvega odstavka tega člena, program izpopolnjevanja, način opravljanja izpitov, vrste strokovnih nazivov in pogoje za njihovo pridobitev.

(6) Ministrstvo vodi evidenco posameznikov, ki opravljajo poklic iz prvega odstavka tega člena. Evidenca vsebuje podatke o imenu, priimku in poklicu. Evidenca je javno dostopna na spletni strani ministrstva.«.

33. člen

Za 103. členom se dodajo novi 103a., 103b. in 103c. člen, ki se glasijo:

»103a. člen (pristojni organ)

(1) Naloge pristojnega organa v skladu s predpisi, ki urejajo postopek priznavanja poklicnih kvalifikacij državljanom držav članic Evropske unije, Evropskega gospodarskega prostora in Švicarske konfederacije za opravljanje reguliranih poklicev oziroma dejavnosti na področju varstva dediščine v Republiki Sloveniji, izvaja ministrstvo.

(2) Ministrstvo ima vse pravice in obveznosti, ki jih določajo predpisi o priznavanju poklicnih kvalifikacij. Če s tem zakonom ni določeno drugače, se za izvajanje teh nalog uporabljajo določbe predpisov o priznavanju poklicnih kvalifikacij.

(3) Državljeni držav članic Evropske unije, Evropskega gospodarskega prostora in Švicarske konfederacije ali držav, s katero je sklenjen ustrezen mednarodni sporazum (v nadaljnjem besedilu: države pogodbenice), lahko v Republiki Sloveniji opravljajo regulirane poklice v skladu s tem zakonom pod enakimi pogoji kot slovenski državljani, razen, če s tem zakonom ni določeno drugače.

103b. člen (stalno opravljanje reguliranih poklicev za državljane držav pogodbenic)

(1) Državljeni držav pogodbenic, ki želijo stalno opravljati regulirani poklic v skladu s tem zakonom, morajo pri ministrstvu pridobiti odločbo o priznanju poklicne kvalifikacije.

(2) Vloga za priznanje poklicne kvalifikacije se vloži v skladu z zakonom, ki ureja priznavanje poklicnih kvalifikacij.

(3) Zoper odločbo o priznanju poklicne kvalifikacije, ki jo izda ministrstvo, ni pritožbe, možen pa je upravni spor.

(4) Ob izdaji odločbe ministrstvo posameznika, ki v Republiki Sloveniji stalno opravlja reguliran poklic vpiše v evidenco iz šestega odstavka 103. člena tega zakona. Vpis v evidenco ne pomeni

dodatnih stroškov za posameznika.

103c. člen

(občasno opravljanje reguliranih poklicev za državljane držav pogodbenic)

- (1) Državljeni držav pogodbenic, ki želijo občasno opravljati regulirani poklic v skladu s tem zakonom, morajo pri ministrstvu vložiti pisno prijavo, ki se vloži v skladu z zakonom, ki ureja priznavanje poklicnih kvalifikacij.
- (2) Posameznik, ki storitev opravlja več kot eno leto, svojo prijavo podaljša enkrat v koledarskem letu pri ministrstvu in v njej obvesti o morebitni spremembi podatkov.«.

34. člen

V 108. členu se v prvem odstavku besedilo »deluje na področju kulturne dediščine« nadomesti z besedilom »deluje na področju varstva dediščine«.

35. člen

V 112. členu se v prvi alineji črta besedilo »in oseba, ki izvaja poseg«.

V drugi alineji se črta besedilo »in oseba, ki izvaja vzdrževanje«.

36. člen

115. člen se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Če inšpektor ugotovi, da se izvaja ali se je izvedel nedovoljen poseg v arheološke ostaline, registrirano dediščino ali spomenik, z odločbo odredi enega ali smiselno več naslednjih inšpekcijskih ukrepov:

- ustavitev izvajanja del,
- pridobitev kulturnovarstvenih pogojev, kulturnovarstvenega soglasja, kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo in odstranitev arheološke ostaline ali kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo in odstranitev dediščine,
- sanacijo stanja,
- nadomestni ukrep.

(2) Ukrep ustavitve izvajanja del velja, dokler inšpekcijski zavezanec ne pridobi kulturnovarstvenega soglasja, kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo in odstranitev arheološke ostaline oziroma kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo in odstranitev dediščine za nameravani poseg oziroma raziskavo.

(3) V primeru nedovoljenega posega v arheološke ostaline velja ustavitev del, dokler zavezanec ne zagotovi izvedbe drugega inšpekcijskega ukrepa.

(4) Ukrep ustavitve izvajanja vseh del se šteje za nujni ukrep v javnem interesu v skladu z določbami zakona o splošnem upravnem postopku in ga lahko inšpektor odredi v skrajšanem postopku brez zaslišanja strank. Odločba se lahko izda ustno.

(5) Če inšpektor hkrati z ustavitvijo del odredi pridobitev kulturnovarstvenih pogojev, kulturnovarstvenega soglasja ali kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo in odstranitev arheološke ostaline, mora zavezanec najkasneje v 15 dneh po odreditvi zaprositi za kulturnovarstvene pogoje ali za spremembo kulturnovarstvenih pogojev s skladu z 29. členom tega zakona, za kulturnovarstveno soglasje v skladu s 30. členom tega zakona, za kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev arheološke ostaline oziroma za kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev dediščine v skladu z 31. členom tega zakona. Zavezanec je o pridobitvi kulturnovarstvenih pogojev dolžan obvestiti inšpektorja v roku 7 dni po prejemu. Po pridobitvi kulturnovarstvenih pogojev inšpektor določi rok, v katerem mora zavezanec zaprositi za kulturnovarstveno soglasje. Zavezanec je o pridobitvi kulturnovarstvenega soglasja dolžan obvestiti inšpektorja v roku 7 dni po prejemu.

(6) Če zavezanec v 15 dneh po odreditvi iz prejšnjega odstavka ne zaprosi za kulturnovarstvene pogoje oziroma za spremembo kulturnovarstvenih pogojev ali če v roku, kot ga je določil inšpektor, ne zaprosi za kulturnovarstveno soglasje, kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev arheološke ostaline ali kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev dediščine oziroma je njegova vloga za izdajo kulturnovarstvenega soglasja, kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo in

odstranitev arheološke ostaline ali kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo in odstranitev dediščine pravomočno zavrnjena ali zavržena, inšpektor odredi sanacijo in rok za izvedbo tega ukrepa, pristojna organizacija pa za potrebe izreka sanacije določi potrebna dela in način izvedbe sanacije. Sanacija se izvede pod vodstvom pooblaščenih oseb.

(7) Če inšpekcijski zavezanec v roku iz prejšnjega odstavka sanacije ne izvede, inšpektor odredi, da pristojna organizacija izvede dela na stroške zavezanca.

(8) Če je nedovoljeni poseg v arheološke ostaline, dediščino ali spomenik že izveden na način, ki pomeni nepovratno odstranitev celote ali njenega dela in izdaja kulturnovarstvenih pogojev, soglasja, kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo in odstranitev arheološke ostaline ali kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo in odstranitev dediščine ni več smiselna oziroma sanacija ni več mogoča, inšpektor odredi nadomestni ukrep.

(9) Namen nadomestnega ukrepa je izvedba javne koristi, ki se opravi v okviru javne službe varstva, in sicer:

- pri nedovoljenem posegu v arheološke ostaline izvedba ukrepa varstva arheološkega najdišča primerljivega pomena,

- pri nedovoljenem posegu v registrirano dediščino ali spomenik, izvedba posega za ohranitev ali ožvitev registrirane dediščine oziroma spomenika primerljivega pomena.

(10) Denarni znesek, ki je potreben za izvedbo nadomestnega ukrepa iz prve alineje prejšnjega odstavka, se lahko določi največ do višine vrednosti raziskave, ki bi bila potrebna za prevod uničenih arheoloških ostalin v arhiv arheološkega najdišča.

(11) Denarni znesek, ki je potreben za izvedbo nadomestnega ukrepa iz druge alineje devetega odstavka tega člena, se lahko določi največ do višine vrednosti obnove, ki bi bila potrebna za ohranitev nepovratno odstranjenih delov registrirane nepremične dediščine ali spomenika.

(12) Za potrebe izreka nadomestnega ukrepa pristojna organizacija na poziv inšpektorja opredeli namen nadomestnega ukrepa in primerljiv pomen arheološkega najdišča ali spomenika ter določi denarni znesek za izvedbo nadomestnega ukrepa, inšpektor pa določi pristojno organizacijo, ki izvede nadomestni ukrep, in rok, v katerem mora inšpekcijski zavezanec izvesti izplačilo denarnega zneska za izvedbo nadomestnega ukrepa.

(13) Če gre za nedovoljen poseg v spomenik ali registrirano dediščino, za katerega je potrebno pridobiti gradbeno dovoljenje po predpisih o graditvi objektov, inšpektor z odločbo odredi ustavitev izvajanja vseh del in zadevo odstopi v reševanje pristojnemu gradbenemu inšpektorju. Ustavitev del velja do odločitve pristojnega gradbenega inšpektorja. «.

37. člen

V 126. členu se v prvem odstavku prva alineja spremeni tako, da se glasi:

»- ne obvesti zavoda o najdbi arheološke ostaline v skladu s prvim odstavkom 26. člena tega zakona ali ne poseduje drugega dokazila o izvoru v skladu s prvim odstavkom 53. člena tega zakona,«.

V drugi alineji se vejica nadomesti z besedo »ali«.

Tretja alineja se črta.

Dosedanja četrta alineja postane tretja alineja.

38. člen

V 127. členu se v prvem odstavku v šesti alineji vejica za besedilom »raziskave nepremične dediščine« nadomesti z besedo »ali«.

Za osmo alinejo se doda nova alineja, ki se glasi:

»- ne registrira dejavnosti v skladu s 45. členom,«.

Dvanajsta alineja se črta.

Dosedanje deveta do enajsta alineja postanejo deseta do dvanajsta alineja.

V četrtem odstavku se beseda »tretje« nadomesti z besedo »pete«.

39. člen

V 128. členu se v prvem odstavku za tretjo alinejo doda nova četrta alineja, ki se glasi:

»- ne preveri izvora predmeta z dolžno skrbnostjo,«.

Dosedanja četrta alineja postane peta alineja.

Dosedanja peta alineja postane šesta alineja.

V tretjem odstavku se besedilo »in pete« nadomesti z besedilom »do šeste«.

40. člen

V 132. členu se v prvem odstavku besedilo »ki je bila vanj vpisana do uveljavitve tega zakona, ni drugače določeno, se pri posegih vanjo, za katere je po predpisih, ki urejajo graditev, potrebno gradbeno dovoljenje,« nadomesti z besedilom »vključeno v strokovne zasnove varstva, ki jih je pripravil zavod na podlagi Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 7/99), ni drugače določeno, se pri posegih vanjo«.

V četrti alineji se pika na koncu besedila nadomesti z vejico.

Za četrto se doda nova peta alineja, ki se glasi:

»- pri arheoloških najdiščih: ohranjajo se ostanki struktur, oblika terena in pojavnost (silhueta) najdišč.«.

41. člen

V 134. členu se v prvem odstavku v četrti alineji pika na koncu besedila nadomesti z podpičjem In doda nova peta alineja, ki se glasi:

»- vplivno območje spomenika: prostorske ureditve morajo biti prilagojene prostorskim možnostim tako, da se ohranja družbeni pomen spomenika v prostoru.«.

PREHODNI IN KONČNA DOLOČBA

42. člen

Minister sprejme podzakonski akt iz 32. člena tega zakona v enem letu od njegove uveljavitve.

43. člen

Postopki financiranja predhodnih arheoloških raziskav iz druge alineje tretjega odstavka dosedanjega 34. člena se dokončajo po dosedanjih predpisih.

44. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

Dodatek k uvodni definiciji dediščine, ki odraža in izraža tudi etnično pripadnost, veleva bogata dediščina manjšinskih etničnih skupnosti in staroselcev kot dejstva ozemlja RS in sedanjega časa ter uskladitev z OZN - Milenijska deklaracija (2000), Svetom Evrope - Deklaracijo o kulturni raznolikosti (2000), Okvirno konvencija o vrednosti kulturne dediščine za družbo (2005), Evropsko kulturno konvencijo (1954), UNESCO - Univerzalno deklaracijo o kulturni raznolikosti (2001), Konvencijo o zaščiti in promociji raznolikosti in kulturnih izrazov (2005), Resolucijo EU parlamenta o pripravi konvencije o zaščiti raznolikosti kulturne vsebine in umetniškega izražanja.

K 2. členu:

(nova 5. točka) Pojem, ki se v zakonu pojavi večkrat, doslej ni bil definiran. Razlaga povzema definicijo po Pravilniku o arheoloških raziskavah in je skladna z definicijo zbirke.

(7) in (10) Pojem dobrovernega posestnika mora biti v primeru posedovanja nacionalnega bogastva v zakonu razjasnjen. Navedena dikcija je nastala po priporočilih UNESCO, ki v postopkih vračanja že dolgo zasleduje težave zaradi ohlapnega pojmovanja dobroverne posesti, zaradi česar je bilo državam priporočeno, da v svoji zakonodaji ustrezno definirajo pojem skupaj z dolžno skrbnostjo, ki je z dobroverno posestjo neposredno povezana. Oba pojma sta tudi vsebina Direktive 93/7 o vračanju protipravno odstranjenih predmetov kulturne dediščine, ki je ravno v prenovi tudi v segmentu obeh pojmov. Ker sodobni elektronski mediji omogočajo vsaj delno preverjanje, je dolžno skrbnost mogoče natančneje definirati in razširiti ter s tem pripomoči k omejevanju nelegalnega prometa.

Za točke 10., 11., 39. in 44., ki se nanašajo na iznos, izvoz, vnos in uvoz dediščine, je primernejša predlagana ureditev zato, ker se navedeni pojmi ustrezneje opredeljujejo v carinski zakonodaji in zakonodaji, ki ureja notranji trg. Zaradi boljšega razumevanja je prvi odstavek 46. člena formuliran tako, da je razumljiva povezava med iznosom v države članice EU in izvozom v tretje države.

(15) Obveznost priprave konservatorskega načrta je bila zaradi slabo formuliranega pojma nejasna in je omogočala preveč različno razumevanje. Definicija osmisli sklicevanje na projektno dokumentacijo, saj je zoževanje polja uporabe konservatorskega načrta zgolj na projektno dokumentacijo za pridobitev gradbenega dovoljenja nepotrebno. Projektna dokumentacija je namreč sestavljena iz več faz in včasih je konservatorski načrt bolj primeren v kateri od drugih faz (npr. PZI). Sprememba iz drugega dela definicije pomeni uskladitev z 8. členom Pravilnika o konservatorskem načrtu, ki navaja: *usmeritve za ohranjanje in varovanje spomenika*.

(20) Definicija nacionalnega bogastva se uskladi z 10. in 46. členom.

(29) Pojem dediščina v ožjem pomenu (»nepremična dediščina« po definiciji iz 22. točke tega odstavka) zajema samo nepremičnine oz. njihove dele z vrednotami dediščine, vpisane v register dediščine in ne vključuje še neodkritih (in neregistriranih) arheoloških ostalin. Sprememba je potrebna zaradi zagotovitve pravnega varstva arheoloških ostalin, ki še niso odkrite in registrirane, zlasti v postopkih sprejemanja prostorskih aktov. Na podlagi petega odstavka 76. člena v povezavi z drugo alinejo drugega odstavka 74. člena se v okviru postopka presoje vplivov na okolje lahko zahteva, da se izvedejo na območjih, kjer obstoječi podatki o prisotnosti arheoloških ostalin niso celoviti in ne omogočajo presoje vplivov, izvedba predhodne arheološke raziskave - predhodno oceno arheološkega potenciala. Na podlagi rezultatov te raziskave se lahko ustrezno ugotavlja in vrednoti vpliv na arheološke ostaline na območjih, kjer (še) ni registriranih arheoloških najdišč.

(32) Popravek redakcijske narave.

Druga alineja 32. točke med pristojne organizacije za varovanje premične dediščine dodaja Narodno in univerzitetno knjižnico, ki s tem pridobi pristojnosti v postopkih glede varovanja knjižnega gradiva. Zakon o knjižničarstvu se omejuje na javne knjižnice, zaradi česar vloga NUK v primerih zasebnega gradiva ni ustrezno definirana.

K 3. členu:

Med zadeve varstva dediščine sodijo tudi strokovna dejanja, ki se izvajajo v okviru javne službe in ne vplivajo na uveljavljanje stvarnopravnih upravičenj lastnika dediščine in v ničemer ne omejujejo njegove lastninske pravice, npr. identificiranje, dokumentiranje, vrednotenje, interpretiranje in raziskovanje dediščine ipd. Obveščanje lastnikov glede tovrstnih zadev predstavlja nepotrebno dodatno obremenjevanje stroke, pa tudi lastnikov.

K 4. členu

(1) Nov drugi stavek v prvem odstavku zapolnjuje vrzel v obsegu državnega lastništva nad arheološkimi najdbami, do katere je prišlo v usklajevanju sprememb ob odpravi neskladja 6. člena z Ustavo (Ur. l. RS, 90/12).

(3), (4) in (5) Odstavki so dodani po priporočilu UNESCO zaradi kriminalizacije nelegalnih arheoloških raziskovanj, katerih posledica je nelegalen promet z arheološkimi najdbami in njihovo protipravno odtujevanje z ozemlja države. Predlagani odstavki se nanašajo na nelegalno izkopane ali drugače nezakonito pridobljene arheološke najdbe iz arheoloških najdišč na ozemlju Republike Slovenije. Odstavki jasno kvalificirajo nezakonito izkopavanje arheoloških najdb ter omogočajo ugotavljanje ničnosti morebitnih pravnih poslov, s katerimi bi najditelji razpolagali z arheološkimi najdbami, ki se štejejo za ukradene po tem predlogu zakona. Kot nezakonito pridobljene se obravnava le tiste arheološke najdbe, ki so bile nezakonito izkopane ali drugače nezakonito pridobljene iz arheološkega najdišča na ozemlju Republike Slovenije ali pa so bile zakonito izkopane in nezakonito zadržane, kot nezakonito pridobljene pa se ne obravnava tistih arheoloških najdb, za katere je po postopkih, naštetih v 6. členu ZVKD-1, prvi odstavek, ugotovljeno, da niso dediščina oziroma za katere imajo imetniki oziroma lastniki ustrezen pravni naslov oziroma dokazilo o izvoru.

K 5. členu:

Opazamo, da je 10. člen razumljen kot vmešavanje države v zasebno last. Status premičnine kot nacionalnega bogastva pomeni v pravnem in fizičnem prometu omejitev trajnega izvoza v tretje države ali iznosa v države članice EU in dolžnost posestnika, da se predmet ohrani. Hkrati lahko zasebnik za nacionalno bogastvo uveljavlja ugodnosti, kjer te obstajajo (razpisi, davčne olajšave in tarife – npr. plovila in letala, pravica do brezplačnih navodil).

(1) Uredba (116/09 – kodificirana) velja neposredno. Zakon uveljavlja možnost, ki jo določa uredba, da vsaka država članica za svojo dediščino določi svoje pogoje. RS povzema zvrsti dediščine iz uredbe, vendar jim določa bistveno nižje finančne prage. Med nacionalno bogastvo predlagana sprememba uvršča tudi ogrožene zvrsti. S tem se pridobi podlaga za vračanje protipravno odstranjenih predmetov, katerih izguba bi prizadela nacionalno bogastvo na ozemlju RS.

(4) Določba omogoča, da se v nacionalno bogastvo uvrščajo tudi tiste premičnine, ki niso zajete v predpisu iz sedmega odstavka, vendar imajo za RS poseben pomen.

(5) Določba se nanaša na tiste zbirke, ki niso inventarizirane kot del zbirke muzeja, ampak se uvrščajo na podlagi pete alineje prvega odstavka tega člena. Priprava inventarne knjige v tem primeru ne pomeni inventarizacije muzejske, ampak zasebne zbirke. Če zasebna zbirka ni nacionalno bogastvo, zanjo inventarne knjige ni potrebno pripravljati. Uvrstitev zbirke v nacionalno bogastvo brez priprave inventarne knjige bi pomenila resen odmik od strokovnih načel.

(6) Seznam je odprt in ga bo možno dopolnjevati. Takšen seznam bo nedvomno v korist stroki in vsem posestnikom premičnin pri prepoznavanju nacionalnega bogastva.

(7) Obstoječi seznam zvrsti ima podlago v sedmem odstavku 9. člena, ki pa se nanaša na registrirano premično dediščino in daje podlago za register, ki uvaja drugačne kategorije, kot so potrebne za nadzor nad prometom s premičninami (izvoz, trgovanje, vračanje).

K 6. členu:

(1) Po definiciji iz 3. člena ZVKD-1 so "nepremična dediščina" nepremičnine ali njihovi deli z vrednotami dediščine, vpisani v register dediščine, "registrirana dediščina" pa je dediščina, ki je vpisana v register in ki ni spomenik. Uporaba pojma "registrirana nepremična dediščina" pomeni podvajanje glede na definiciji in povzroča nejasnosti pri tolmačenju.

Dosledna uporaba pojma "registrirana nepremična dediščina" (to so nepremičnine ali njihovi deli z vrednotami dediščine, vpisani v register dediščine, ki niso spomenik) bi lahko povzročila tolmačenje, da so vse dvakratne razglasitve nezakonite, čeprav jih zakon v 22. členu eksplicitno predvideva in so tudi v praksi precej pogoste. Pri razglašanju nepremičnih spomenikov namreč velja, da se lahko za kulturni spomenik razglasi del enote, ki je že razglašena za kulturni spomenik (npr. posamezna hiša, ki leži v naselbinskem spomeniku), ali enota, ki vsebuje že razglašen kulturni spomenik (npr. arheološko najdišče, v katerem leži že razglašena cerkev). Tovrstne razglasitve so običajna praksa in so nujne, saj različne zvrsti dediščine varujemo z različnimi varstvenimi režimi.

Sprememba pomeni tudi usklajitev z 19. členom (razglasitev premičnega spomenika) in 20. členom (razglasitev žive mojstrovine), ki določata, da se za spomenik lahko razglasi dediščina, ki je "vpisana v register". Določilo, da se za kulturni spomenik lahko razglasi le dediščina, ki je vpisana v register, je smiselno in je bilo v zakon napisano z namenom, da se zagotovijo celovitost registriranja dediščine, strokovnost pri razglašanju kulturnih spomenikov in učinkovita informacijska podpora. Ker zakon zasleduje tudi cilj čimbolj enotnega sistema varstva za vse vrste dediščine (nepremično, premično in živo), ni razloga, da se pogoji za razglašanje nepremičnih spomenikov razlikujejo od

pogojev za razglasjanje premičnih spomenikov in živih mojstrovin.
(3) Odpravlja se tehnična napaka v veljavnem ZVKD-1.

K 7. členu

Sprememba pomeni razjasnitev vodenja postopka, kar je bilo pogosto vprašanje občin in se je doslej reševala s tolmačenjem.

K 8. členu:

(2) Inventarna knjiga premičnin je preobsežen dokument, da bi lahko bila sestavni del odloka, vendar pa mora odlok vsebovati podatke o knjigi in pristojni organizaciji, ki inventarno knjigo hrani in je pristojna za strokovni nadzor nad premičninami.

(3) Zemljiškoknjižna sodišča v nekaterih primerih ne vpisujejo razglasitev v zemljiško knjigo, ker se sklicujejo na nejasnost sedanje dikcije tretjega odstavka 13. člena ZVKD-1. Sprememba odpravlja možnost napačnega razumevanja.

K 9. členu

(2) 24. člen daje podlago za inventarizacijo v smislu gradiv za pridobitev statusa spomenika. Inventarna knjiga premičnin je obvezna za muzeje in mora zanjo veljati poseben predpis.

(3) Določilo zapolnjuje vrzel, ki se nanaša na varovanje zbirk, ki so spomenik.

K 10. členu

(2) Določba vnaša v zakon večjo jasnost glede pogojev za razglasitev in dvostopenjski proces. Premičnina mora biti najprej uvrščena v nacionalno bogastvo, kar ji daje izhodiščni status. Razglasitev za spomenik je nadgradnja ob izpolnjevanju ostalih pogojev.

(3) Sprememba vnaša nujno povezanost med spomenikom, lastnikom in dostopnostjo. Prvotni interes za razglasitev mora biti na strani lastnika.

(7) Iz obstoječih odlokov je razvidno, da je velika pomanjkljivost v nenavajanju pristojne strokovne organizacije. Le-ta mora biti znana, ker hrani podatke o spomeniku, popis inventarja, poleg tega pa ima tudi določene dolžnosti glede strokovne pomoči in nadzora. Vse pristojnosti so določene že v odločbi o uvrstitvi v nacionalno bogastvo, ki je pogoj za razglasitev.

K 11. členu:

Sprememba pomeni uskladitev z 11. členom (razglasitev nepremičnega spomenika), 19. členom (razglasitev premičnega spomenika) in 20. členom (razglasitev žive mojstrovine).

Glej tudi obrazložitev pri 11. členu.

K 12. členu

ZVKD-1 sicer predpisuje postopek prenehanja statusa spomenika na osnovi predloga zavoda. V praksi se dogaja, da zavod na pobudo občine odreče pripravo predloga za preklic razglasitve, občina pa negativni odgovor zavoda uporabi kot predlog, ki ji ga ni treba upoštevati (zadostila pa je postopku, saj je pridobila predlog). V praksi so občine že preklicale odloke za območje celotne občine. S spremembo bi občino zavezali k pridobitvi soglasja zavoda, s tem pa k tehtnejšemu premisleku o preklicu razglasitve oziroma onemogočili preklic razglasitve, s katero bi prepoznano in zakonito varovano kulturno dediščino lahko trajno prepustili poškodovanju oziroma uničenju. Če občina ravna v nasprotju s soglasjem ali brez njega, je mogoče sprožiti upravni spor oziroma presojo zakonitosti akta na ustavnem sodišču.

K 13. členu

Denarno nagrado za naključne najditelje pomembnih arheoloških najdb pozna večina držav celinske Evrope, v starejši slovenski zakonodaji pa je to možnost predvideval le Zakon o varstvu kulturnih spomenikov v LR Sloveniji iz leta 1961 (Uradni list LRS, št. 26/61 in 11/65), ki je v 9. členu določal, da lahko poštene najditelj kulturnega spomenika (v zemlji ali vodi), zahteva nagrado. Predvideno je bilo, da nagrado plača najditelju zavod za spomeniško varstvo v skladu s posebnimi predpisi o postopku za najdenimi stvarmi. Če se zavod in najditelj ne bi mogla sporazumeti o višini nagrade, bi nagrado določilo okrajno sodišče v nepravdnem postopku.

Predlagana ureditev na primeren način nadgrajuje obstoječe ukrepe varstva arheološke dediščine v prostoru in naslavlja poštene najditelje, ki na arheološko najdbo naletijo po naključju in v skladu z veljavno obveznostjo obvestila o najdbi obvesti pristojno institucijo. Poudariti velja, da sistem nagrade velja samo za naključna odkritja (npr. pri gozdnih ali poljskih delih) in izključuje najdbe, do katerih pride z načrtnim iskanjem, npr. v okviru iskanja arheoloških ostalin po 32. členu ZVKD-1 in

raziskav po 31. členu ZVKD-1.

Pričakovano uspešnost vpeljave tovrstnega stimulatívnega ukrepa, ki bistveno poveča število prijavljenih najdb in upravičuje namenska sredstva, potrjujejo pozitivne mednarodne izkušnje. To velja zlasti za materialno in pričevalno izjemne najdbe, ki so se sicer v preteklosti vse pre pogosto nezakonito znašle na mednarodnem trgu s starinami.

Izkušnje iz dvakrat večje Estonije, ki jo v arheološkem smislu označuje velika pogostost zgodnj srednjeveških založnih depojev predmetov iz dragocenih kovin, kažejo, da vsota tozadevno vloženih sredstev na letni ravni doslej ni presegla nekaj 10.000 evrov. Glede na značaj in dinamiko arheoloških odkritij na ozemlju Republike Slovenije v zadnjih desetletjih predvidevamo, da bi bilo za ta namen na letni ravni potrebno zagotoviti največ okoli 40.000 EUR, v zameno bi poleg arheološko in znanstveno pomembnih najdb pridobili tudi naklonjenost in zaupanje so-državljanov ter povečanje zavesti o pomenu dediščine.

K 14. členu

(1) Nova alineja je dodana zaradi zagotovitve večje preglednosti pri pristojnostih za izdajo soglasij za raziskave; v tem okviru zavod izdaja kulturnovarstvena soglasja za raziskavo nepremične dediščine, ki ni arheološka ostalina in ni predhodna raziskava, s katero ministrstvo dovoli odstranitev dediščine. Kulturnovarstveno soglasje za arheološke raziskave in kulturnovarstveno soglasje za odstranitev dediščine izdaja ministrstvo v skladu s 31. členom.

(2) Pojem "vzdrževalna dela" se nanaša na pojem iz ZGO. Z Uredbo o razvrščanju objektov glede na zahtevnost gradnje, ki je podzakonski akt ZGO, pa se je nabor t.i. vzdrževalnih del razširil na nekatere najbolj tipične varovane vrednote dediščine, to je npr.: obnova fasade, izvedba frčad, asfaltiranje dvorišč... Zato ustreznost presoje, ali gre za poseg v varovane vrednote dediščine ali ne, lahko zagotavlja le zavod, ne pa vsak posamezen lastnik. Poleg tega je pojem "priglasitev del" pravni anahronizem, ki ustvarja zmedo.

Zaradi zmanjševanja administrativnih ovir bi bilo potrebno takšne vloge obravnavati po skrajšanem postopku, to pomeni brez obveznega predhodnega pridobivanja projektnih pogojev. Zavod bi lahko namreč v primerih vlog za vzdrževalna dela izdal le kulturnovarstveno soglasje, v katerem bi zapisal varstvene usmeritve in druge pogoje (glej 3. točko 29. člena).

Okoljevarstveno soglasje se izdaja na idejno zasnovo; v okoljevarstvenem soglasju se določijo tudi pogoji, ki jih nosilec nameravanega posega mora upoštevati (pogoji za pridobitev gradbenega dovoljenja, pogoji za izvedbo del). Upoštevanje pogojev se preverja v postopku izdaje gradbenega in uporabnega dovoljenja. Okoljevarstvena soglasja so v nekem smislu pogoji, usmeritve za pripravo projektne dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja, kar pomeni, da odgovarjajo fazi kulturnovarstvenih pogojev, ne morejo pa nadomestiti kulturnovarstvenega soglasja, ki se izdaja na projektno dokumentacijo.

(4) Uskladitev s četrnim odstavkom 29. člena, kjer so našteje pravne podlage za izdajo kulturnovarstvenih pogojev, saj se morajo kulturnovarstveni pogoji izdajati na isti pravni podlagi kot kulturnovarstveno soglasje. Kot je napisano zdaj, ima lahko kulturni spomenik več pravnih podlag, ki pa med seboj niso vedno usklajene, kar povzroča težave pri pravnem tolmačenju, kateri akt uporabiti.

K 15. členu:

(1) Črtanje stavčnega člena iz prvega odstavka je potrebno zaradi zagotovitve notranje skladnosti s (spremenjenim) drugim odstavkom 28. člena zakona. Soglasje za raziskave se nanaša na soglasje za raziskavo nepremične dediščine, ki ni arheološka ostalina in ni predhodna raziskava, s katero ministrstvo dovoli odstranitev dediščine, soglasje za iskanje arheoloških ostalin pa na dovoljenje za iskanje arheoloških ostalin po 32. členu tega zakona.

(4) Uskladitev s četrnim odstavkom 28. člena, kjer so našteje pravne podlage za izdajo kulturnovarstvenega soglasja, saj se morajo kulturnovarstveni pogoji izdajati na isti pravni podlagi kot kulturnovarstveno soglasje. Kot je napisano zdaj, ima lahko kulturni spomenik več pravnih podlag, ki pa med seboj niso vedno usklajene, kar povzroča težave pri pravnem tolmačenju, kateri akt uporabiti.

(7) Gre za bolj jasn zapis določb zakona, ki že zdaj veljajo, vendar se iz prakse kaže njihovo različno razumevanje. Predvsem v tistih delih, ki določajo, v katerih primerih je konservatorski načrt obvezna sestavina projektne dokumentacije, v katerih pa zgolj priporočilna. Definicija konservatorskega načrta določa, da se izdeluje za kulturni spomenik, osmi odstavek 29. člena pa, da je konservatorski načrt potreben vedno, kadar se posega v strukturne elemente spomenika. Takšno razumevanje primerov obveznosti priprave konservatorskega načrta izhaja tudi iz 2. člena Pravilnika o konservatorskem načrtu. Ker je v praksi še vedno prihajalo do širše interpretacije,

predlagamo dopolnitev določila, ki ponovi osnovni namen konservatorskega načrta. Ta se lahko izdela tudi za ostalo dediščino, vendar se ne more zahtevati.

(10) V določenih primerih, ko je k vlogi za pridobitev kulturnovarstvenih pogojev priložena projektna dokumentacija, ki že vsebuje vse zahteve, ki jih mora izpolnjevati za pridobitev kulturnovarstvenega soglasja, ali v primeru, ko zavod iz navedenega namena posega ugotovi, da so že izpolnjeni pogoji za izdajo kulturnovarstvenega soglasja, izda zavod namesto kulturnovarstvenih pogojev kulturnovarstveno soglasje. S tem se skrajša čas in znižajo stroški za pridobitev kulturnovarstvenega soglasja. Gre za ukrep za zmanjšanje administrativnih ovir za stranke v postopku.

(11) Odprava administrativnih ovir.

K 16. členu

(4) Odstavek se je izkazal kot problematičen iz več vidikov. Prvi je, da iz njega izhaja, da se šteje, da je bilo kulturnovarstveno soglasje izdano, če sta izpolnjena oba pogoja, torej potrjen konservatorski načrt in izdano gradbeno dovoljenje (v primeru konservatorsko - restavratorskih del PGD ni potreben). V praksi se dogaja, da upravna enota ugotovi, da gre za poseg v strukturne elemente spomenika in zahteva konservatorski načrt. Po obstoječi dikciji ima aktivno vlogo v postopku izdaje kulturnovarstvenega soglasja tudi UE, kar ni ustrezno.

Konservatorski načrt in projektna dokumentacija se včasih ne skladata po fazah, zato je pomembno, da ni avtomatizma med potrditvijo konservatorskega načrta in pridobitvijo kulturnovarstvenega soglasja. Včasih v fazi PGD lahko (vsebinsko) potrdimo šele 1. mapo konservatorskega načrta, zato nastane zadrega, da zahtevamo že detaljne usmeritve (2. in 3. mapa), še preden projektant izdela izvedbene načrte (PZI). Smisel konservatorskega načrta je, da vsebinsko nastaja vzporedno s projektom. Torej z delno potrditvijo konservatorskega načrta omogočamo, da se 2. 3. mapa izdela šele v fazi PZI (ko je že dano kulturnovarstveno soglasje). Seveda iz tega izhaja nujnost uporabe tretjega odstavka tega člena.

K 17. členu:

(1) Sprememba zagotavlja doseg prvotno zasnovanega namena določila, ki ureja ljubiteljsko dejavnost iskanja arheoloških ostalin in za katero ni potrebna univerzitetna izobrazba s področja arheologije.

(2) Zahtevana usposobljenost za iskanje arheoloških ostalin se predpiše v podzakonskem aktu, ki je v pripravi.

K 18. členu:

(1) Sprememba prvega odstavka prinaša uskladitev poročanja o raziskavah arheoloških ostalin z določili podzakonskega akta, ki so uvedla roke oddajanja prvih in končnih strokovnih poročil o raziskavah, vezane na zaključek terenskih del. S tem je zagotovljeno tekoče nadaljevanje upravnih postopkov do izdaje kulturnovarstvenih soglasij (npr. v okviru pridobivanja gradbenega dovoljenja).

(4) Z dopolnitvijo se določilo razjasni na način, da je izvajalec arheološke raziskave dolžan arhiv arheološkega najdišča predati neposredno pristojnemu muzeju, in ne – kot je bilo mogoče razumeti doslej – najprej ZVKDS (v šestih mesecih po zaključku raziskave).

(5) Mesto končne hrambe arhiva arheološkega najdišča se določi v kulturnovarstvenem soglasju po 31. členu tega zakona.

K 19. členu

Glavni vzrok za predlog za prenos težišča proračunskega financiranja prehodnih arheoloških raziskav iz izkopavanj na predhodne preglede in oceno arheološkega potenciala ter raziskave na območjih naselbinske dediščine je ugotovitev, da financiranje stroškovno zelo intenzivnih izkopavanj za upravičence, čeravno zamišljeno kot socialni korektiv, ni prineslo pričakovanih učinkov, nasprotno, zdi se, da vzpodbuja razpršeno gradnjo na sicer zazidljivih parcelah, saj pogoj »znotraj naselij« ne izhaja iz prostorske in gradbene zakonodaje. Sprememba druge alineje zato prinaša omejitve financiranja predhodnih arheoloških raziskav za sprostitev stavbnega zemljišča na stroške predhodnih pregledov za določitev obsega in sestave najdišča, nova tretja alineja pa vpeljuje financiranje predhodnih arheoloških raziskav (pregledi in izkopavanja), ki so potrebne ob obnovi stavb na območjih naselbinske dediščine. Financiranje ne vključuje novogradenj in pomeni mehanizem za vzpodbujanje investicij v stara mestna, trška in vaška jedra za osebe, ki rešujejo svoj stanovanjski problem ali vlagajo v dejavnosti s področja (tradicionalnih) znanj in spretnosti, povezanih z dediščino, ter premične dediščine (predstavljanje zbirk premične dediščine javnosti) na način, da se upravičence razbremeni dela stroškov investicije.

Nova četrta alineja vpeljuje možnost sofinanciranja predhodnih arheoloških raziskav, ki so potrebne ob urejanju ali obnovi javnih površin na območjih naselbinske ali vrtnoarhitekturne dediščine. Sofinanciranje bi prineslo delno razbremenitev občinskih investicij v revitalizacijo spomeniško najkakovostnejših urbanih območij.

Nova peta alineja vpeljuje možnost sofinanciranja predhodnih arheoloških raziskav, potrebnih za presojo vplivov na okolje (na kulturno dediščino in arheološke ostaline). Center za preventivno arheologijo v okviru ZVKDS tovrstne raziskave za potrebe državnih prostorskih načrtov v resnici že izvaja. Predlagatelj zakona je (so)financiranje predhodnih arheoloških raziskav vključil, ker meni, da le te zaradi pomembnosti sodijo med naloge državne javne službe. Z izvedbo predhodnih arheoloških raziskav se pridobijo informacije, potrebne za presojo vplivov planov na arheološke ostaline in za določitev ukrepov varstva.

Izvajanje prvih dveh alinej ne bi pomenilo povečanja potrebnih proračunskih sredstev.

Predhodni pregledi iz prve alineje in ocene arheološkega potenciala iz pete alineje sodijo zaradi pomembnosti med naloge državne javne službe, ki jo opravlja ZVKDS. Financiranje izvajanja pete alineje se bo izvajalo v okviru zagotovljenih proračunskih sredstev, kar trenutno seveda ne omogoča kritja stroškov vseh potrebnih predhodnih arheoloških raziskav. Do pridobitja novih finančnih virov breme deloma ostane na občinah oz. investitorjih, ki krijejo stroške priprave presoj vplivov (CPVO in PVO) ob pripravi državnih in občinskih prostorskih aktov.

Tretja in četrta alineja vpeljujeta sofinanciranje po postopku javnega poziva in poleg omenjenih učinkov pomenita tudi oživitev trga izvajalcev arheoloških storitev, s katerimi bi občine kandidirale na razpisu.

K 20. členu

(1,2) Za premočnine je takšen obseg svetovanja nesprejemljiv. Stranke na podlagi tega zahtevajo celo cenitve, ekspertize in podobno. Nov drugi odstavek določa sprejemljiv obseg svetovanja.

(3) Sprememba uvaja možnost vložitve ustnega zahtevka v nujnih primerih.

K 21. členu

(1) in (2) pomeni po obstoječem zakonu podvajanje postopka. Zaradi jasnejše opredelitve in odprave administrativne ovire se obveznost registriranja omejuje samo na trgovce s premočno dediščino.

(5) Trгоvec ne more vnaprej določiti, ali je predmet nacionalno bogastvo ali ne. O tem odloči minister. Preverjanje izvora z dolžno skrbnostjo je potrebno zaradi dobroverne posesti.

(6) Uskladitev z 1 in 2.

(7) Trajno hranjenje evidence je potrebno zaradi sledljivosti predmetov.

K 22. členu:

(1) Uredba velja neposredno, državam članicam pa omogoča, da svojo dediščino varujejo po strožjih merilih od tistih v uredbi. Večina držav to pravico uveljavlja, med njimi tudi RS. Ker nacionalno bogastvo ne vključuje vedno samo dediščine iz navedenega predpisa, se navaja posebej.

(4) Ni smiselno. Če premočina nima takšne vrednosti, tudi nacionalno bogastvo ne more biti.

K 23. členu:

(3) Določilo je prestrogo in nerealno. Predmeti dediščine materialno nikakor niso primerljivi z denarnimi pošiljkami, ker so večinoma bistveno večjih dimenzij in je rokovanje z njimi drugačno.

K 24. členu

Iz predloga za sprejetje ZVKD-1 (Poročevalec DZ, št. 74/2007) izhaja, da je bil nov zakon potreben tudi zaradi jasnejše opredelitve, kakšne posledice ima zavarovanje posamezne dediščine in kakšne so posledice registracije dediščine za njene lastnike.

Po ZVKD-1 je osnovni namen registra kulturne dediščine informacijska podpora varstvu dediščine, hkrati pa je register namenjen tudi predstavljanju, raziskovanju, vzgoji, izobraževanju in razvijanju zavesti javnosti o dediščini. Z vpisom v register se ne določa varstvenega režima enote dediščine, temveč se strokovno presojajo vrednote oziroma lastnosti kulturne dediščine. Varstveni režim enote dediščine se določa v prostorskih aktih (74. – 76. člen ZVKD-1) ali v aktih o določitvi varstvenih območij dediščine (25. člen ZVKD-1) ali z aktom o razglasitvi za kulturni spomenik (11. – 16. člen ZVKD-1). Za vse postopke, v katerih se določa varstveni režim nepremične kulturne dediščine, zakon predvideva seznanitev lastnikov in jim eksplicitno daje možnost, da o tem podajo svoje mnenje.

Novo določilo eksplicitno navaja dejstvo, da vpis v register ne omejuje stvarnih pravic lastnika.

K 25. členu

Registracija dediščine ne vzpostavlja pravnih režimov za lastnika, zato je sam postopek vpisa v register v primerjavi s prej veljavnim ZVKD določen manj formalno. Kljub temu je možno tolmačenje, da bi bilo treba lastniku nepremičnine v postopku vpisa v register priznati položaj stranke oziroma stranskega udeleženca, saj ZVKD-1 upravnim organom nalaga tudi obveznost obveščanja lastnika o zadevah varstva. Z navedeno spremembo se prepreči takšno tolmačenje, zaradi katerega bi bila omejena celovitost registra in učinkovitost informacijske podpore, ki jo mora zagotavljati register. Ker je register javno objavljen na spletu brez omejitev uporabe, imajo lastniki (in vsa javnost) možnost vpogleda v podatke in s tem tudi seznanitve z vpisom. Glej tudi obrazložitev pri 65. členu.

K 26. členu

(1) Popravek redakcijske narave.

(2) Presoje vplivov se izvedejo za širša območja spomenikov ali registrirane dediščine. Območje presoje je odvisno od značilnosti dediščine in posega, zato je vnaprejšnje opredeljevanje fiksnih vplivnih območij nesmiselno. Obstoječa dikcija pomeni, da se vpliv na spomenike in varstvena območja dediščine (registrirano dediščino) ter arheološke ostaline presoja zgolj v vplivnih območjih, kar pa ne ustreza metodološkim izhodiščem presoj vplivov na okolje, predvsem celovitim presojam vplivov na okolje, ki morajo poleg neposrednih in začasnih obravnavati tudi daljinski, kumulativni, sinergijski in trajni vpliv. Od pripravljavcev okoljskih poročil in poročil o vplivih na okolje se pričakuje poznavanje prostora in sposobnost dojemanja dediščine v širšem prostoru.

K 27. členu

(1) Smernice ministrstvo izdaja, ne sprejema.

(2) S pripravo usmeritev za celovito prenovo se smernice dopolnijo s podatki o območjih dediščine, kjer je zaradi slabih funkcionalnih, tehničnih, prostorsko oblikovalskih in drugih razmer, predvsem pa zaradi ogroženosti varovanih vrednot potrebno pristopiti k celoviti prenovi, s katero se ob ohranjanju prepoznavnih značilnosti prostora in varovanih vrednot ponovno zagotovi ohranitev grajenih struktur in oživi urbano ali krajinsko območje.

(4 in 5) Zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor je v postopek priprave državnega prostorskega načrta poleg postopka celovite presoje vplivov na okolje oziroma okoljskega poročila vključil tudi postopek presoje sprejemljivosti načrta oziroma presoje vplivov na okolje, zaradi česar je potrebna prilagoditev v ZVKD-1. Predhodne arheološke raziskave se na območjih, kjer podatki za presojo vplivov ne zadoščajo, namreč izvajajo večfazno, odvisno od tega ali gre za fazo celovite presoje vplivov na okolje z okoljskim poročilom (izvedejo se raziskave ocene arheološkega potenciala za vse variante) ali za fazo presoje vplivov na okolje s poročilom o vplivih na okolje (izvedejo se terenski pregledi na izbrani in potrjeni varianti).

K 28. členu

Četrti odstavek ustvarja zmedo v postopkih pridobivanja mnenja k občinskemu podrobnemu prostorskemu aktu, katerega obvezni sestavni del je konservatorski načrt, in v postopkih pridobivanja kulturnovarstvenih pogojev in soglasij na območju OPPN. OPPN je poleg tega akt, ki določa pogoje umeščanja ureditev v prostor, ne more pa nadomestiti faze priprave projektne dokumentacije, skozi katero se določijo kulturnovarstveni pogoji za posege.

K 29. členu

(2) in (3) Uskladitev nalog in organizacije zavoda s sklepom o ustanovitvi javnega zavoda in akti o notranji organiziranosti zavoda.

K 30. členu

(1) Uskladitev opredelitve pristojne organizacijske enote za izvedbo nalog državne javne službe v skladu s sklepom o ustanovitvi javnega zavoda. Izvajanje nalog iz prvega odstavka je v pristojnosti Službe za kulturno dediščino.

(1-17) Dopolnitev je potrebna zaradi notranje skladnosti zakona. Dosedanji 84. člen med nalogami zavoda ni imel opredeljenega strokovnega nadzora nad raziskavami dediščine in arheoloških ostalin.

(1-22) Naloge v okviru sodelovanja pri pripravi konservatorskih načrtov in konservatorskih načrtov za prenovo niso bile prepoznane, zato jih je potrebno dodati.

K 31. členu

(1–14) Pojavile so se okoliščine, da je bilo treba ob naravni nesreči izvesti določene nujne urgentne ukrepe zaradi preprečitve nastanka še večje škode. Tu ne gre za sanacijo v celoti, ampak le izvedbo minimalnih, nujnih ukrepov. Te ukrepe izvaja Restavratorski center v okviru državne javne službe. V skladu z zakonom o zaščiti in odpravi posledic naravnih nesreč (primer zakon o popotresni sanaciji) je Restavratorski center izvajalec nujnih interventnih posegov, ki preprečujejo nastajanje nadaljnje škode in izdelovalec sanacijskih elaboratov.

(2 - 3, 4) Odprava nejasnosti, ki jih je povzročalo različno tolmačenje pojma »manj zahtevni posegi«, s katero se vzpostavi hierarhijo med prvim in drugim odstavkom, med t.j. osnovno javno službo in drugo javno službo.

(3 - 1) Uskladitev s spremenjenim 34. členom.

(4 - 1) Uskladitev s spremenjenim 34. členom.

(5) Opredelitev nalog notranje organizacijske enote centra za konservatorstvo vpeljuje jasno podlago za izvedbo raziskovalnih projektov v okviru ARRS-ja in evropskih raziskovalnih projektov. Raziskovalni inštitut je že voden v evidenci ARRS in dejansko izvaja letno več raziskovalnih projektov s področja umetnostne zgodovine, biotehnologije in geologije, vse v povezavi s potrebnimi konservatorsko-restavratorske stroke. Dejavnost inštituta in njegove usmeritve presegajo okvir aplikativnih in razvojno-raziskovalnih nalog Restavratorskega centra in Centra za preventivno arheologijo.

(6) Uskladitev s spremenjenim 83. členom.

K 32. členu

Spremembe tega člena pomenijo ustrezno reguliranje poklicev. Trenutno obstoječa vsebina člena se usmerja na javni sektor z možnostjo za zasebni sektor, predlagano besedilo pa ureja poklic ne glede na naravo sektorja zaposlitve. Bistvena novost je deregulacija za muzejsko in konservatorsko dejavnost na srednji in višji stopnji. Podrobnosti glede kompetenc za opravljanje poklicev člen preusmerja na podzakonski akt in hkrati jasno razmejuje poklice in pridobivanje nazivov na delovnem mestu.

(7) Določba daje osnovo za vodenje evidence strokovnih nazivov, kar je pomembno za priznavanje poklicnih kvalifikacij. Le-te se uporabljajo pri preverjanju strokovnih kompetenc v okviru razpisov za posege na dediščini in drugih postopkih, ki zahtevajo ustrezno kvalifikacijo.

K 33. členu

33. člen predloga zakona (novi 103a., 103b. in 103c. člen ZVKD-1) ustrezno ureja priznavanje poklicnih kvalifikacij na področju varstva dediščine v skladu z določili Direktive 2005/36/ES o postopku priznavanja poklicnih kvalifikacij; določa organ in kompetence organa, pristojnega za odločanje o poklicnih kvalifikacij na področju varstva, pogoje za trajno delovanje in čezmejno delovanje v reguliranem poklicu na področju varstva.

K 34. členu

Delovanje na področju kulturne dediščine je preširok pojem, ki obsega več kot varstvo, kar pa ni predmet tega zakona.

K 35. členu

Kdo je inšpekcijski zavezanec, mora biti v zakonu jasno in nedvoumno določeno, vsako podvajanje vodi le v nejasnost glede tega, kdo je v posameznem primeru odgovorna oseba oz. komu inšpektor izreče inšpekcijski ukrep (nejasnost lahko kasneje v postopku povzroči težave pri izvajanju, oz. izvršitvi, inšpekcijskega ukrepa).

K 36. členu

Celovita prenova določil tega člena prinaša natančnejšo opredelitev inšpekcijskega postopka glede dolžnega ravnanja zavezanca v primeru odrejene ustavitve izvajanja del, sanacije stanja ali nadomestnega ukrepa.

K 37. členu

Predlagana sprememba sledi mnenju Zakonodajno pravne-službe DZ o nejasnosti določb v zvezi z obveznim ravnanjem po 26. členu ZVKD-1 in pripombam iz javne razprave o nesorazmernosti sankcije za kršitev obveznosti posedovanja dokazila o izvoru.

K 38. členu

(1) Uskladitev s 126. členom tega zakona. Zaradi nadzora nad trgovanjem je potrebno uvesti inšpekcijski ukrep, če trgovec ne registrira dejavnosti in ne preveri izvora predmeta skladno s 45. členom.

(4) Uskladitev s prvim odstavkom.

K 39. členu

(1-4) Uskladitev s 126. členom tega zakona. Zaradi nadzora nad trgovanjem je potrebno uvesti inšpekcijski ukrep, če trgovec ne registrira dejavnosti skladno s 45. členom.

K 40. členu

(1) Dopolnitev definira varstvene usmeritve registrirane dediščine v prehodnem obdobju do celovite ureditve varstvenih območij dediščine za vse enote dediščine, ki so bile vključene v strokovne zasnove varstva, ki jih je pripravil zavod na podlagi Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD; Uradni list RS, št. 7/99). Sprememba pomeni tudi uskladitev s 131. členom, ki definira varstvo v prostorskih aktih v prehodnem obdobju do celovite ureditve varstvenih območij dediščine in prispeva k učinkovitejšemu varstvu dediščine, evidentirane in vključene v strokovne zasnove že pred uveljavitvijo zakona v letu 2008, vendar formalno vpisane v register šele po uveljavitvi tega zakona. Po uveljavitvi ZVKD-1 je bil izdelan čistopis strokovnih zasnov varstva, ki jih je pripravil zavod na podlagi ZVKD; čistopis je bil posredovan vsem občinam in je javno objavljen na spletu http://giskd2s.situla.org/evrdd/SZ/evRD_SZ_2008_02_00_a.htm.

Kulturnovarstveni pogoji in kulturnovarstvena soglasja se izdajajo tudi za posege, za katere ni potrebno pridobiti gradbenega dovoljenja. Če za poseg v dediščino ni potrebno pridobiti gradbenega dovoljenja (npr. vzdrževalna dela), investitor zaprosi zavod za kulturnovarstvene pogoje in kulturnovarstveno soglasje, da lahko opravi poseg na nepremičnini. Takšnih primerov je veliko (npr. vsa vzdrževalna dela na gradovih, dvorcih, zavarovanih stavbah), določba 132. člena pa vzpostavlja varstveni režim samo za tiste posege, za katere je potrebno pridobiti gradbeno dovoljenje. To pomeni, da se npr. vzdrževalna dela na nepremični dediščini, ki je bila v register vpisana do leta 2008 (kar je večina vse registrirane dediščine), lahko opravljajo brez pogojev in soglasij zavoda, torej nenadzorovano, kar ni ustrezno.

(2) Registrirana dediščina se varuje v prostorskih aktih. 132. člen se uporablja v primerih, ko je bila dediščina vključena v prostorske akte, vendar varstvene usmeritve zanj tam niso konkretno opredeljene. Zakon mora opredeliti varstvene usmeritve za vso dediščino, tudi za arheološka najdišča, kar je bilo v veljavnem ZVKD-1 izpuščeno.

K 41. členu

(1) 134. člen določa varstveni režim spomenikov, če je le-ta v aktu o razglasitvi določen na način, iz katerega se ne da razbrati njegovega obsega. Z akti o razglasitvi so lahko določena tudi vplivna območja. Za primere, ko je varstveni režim za vplivno območje določen na način, iz katerega se ne da razbrati njegovega obsega, mora zakon določiti obseg tega režima.

K 42. členu

Člen določa rok za sprejem podzakonskega akta.

K 43. členu

Z določbo se uredi dokončanje postopkov financiranja predhodnih arheoloških raziskav, ki so ob uveljavitvi tega zakona že v teku.

K 44. členu

Člen določa začetek veljavnosti zakona.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

(prepis določb veljavnega zakona, ki se s predlogom spreminjajo)

1. člen

(namen zakona)

(1) Ta zakon določa načine varstva kulturne dediščine (v nadaljnjem besedilu: dediščina) ter pristojnosti pri njenem varstvu z namenom omogočiti celostno ohranjanje dediščine.

(2) Dediščina so dobrine, podedovane iz preteklosti, ki jih Slovenke in Slovenci, pripadnice in pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti in romske skupnosti, ter drugi državljani Republike Slovenije opredeljujejo kot odsev in izraz svojih vrednot, identitet, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij. Dediščina vključuje vidike okolja, ki izhajajo iz medsebojnega vplivanja med ljudmi in prostorom skozi čas.

(3) Dediščina se deli na materialno in živo dediščino. Materialno dediščino sestavljata premična in nepremična dediščina.

(4) Celostno ohranjanje dediščine se uresničuje v razvojnem načrtovanju in ukrepih države, pokrajin in občin tako, da dediščino ob spoštovanju njene posebne narave in družbenega pomena vključujejo v trajnostni razvoj.

(5) Za izvrševanje Uredbe Sveta (EGS) št. 3911/92 z dne 9. decembra 1992 o izvozu predmetov kulturne dediščine (UL L št. 39 z dne 31.12.1992, str. 1; v nadaljnjem besedilu: Uredba 3911/92/EGS), ta zakon določa pristojni organ in kazni za kršitev uredbe.

3. člen

(definicije)

(1) Posamezni izrazi, uporabljeni v tem zakonu, imajo naslednji pomen:

1. »akcesija« je način, s katerim muzej pridobiva premično dediščino in jo vključuje v svoje zbirke;

2. »arheološka najdba« je premična arheološka ostalina, ki je bila pod zemljo ali pod vodo vsaj 100 let. Arheološke najdbe so tudi orožje, strelivo, drug vojaški material, vojaška vozila in plovila ali njihovi deli, ki so bili pod zemljo ali pod vodo vsaj 50 let;

3. »arheološke ostaline« so vse stvari in vsakršni sledovi človekovega delovanja iz preteklih obdobij na površju, v zemlji in vodi, katerih ohranitev in preučevanje prispevata k odkrivanju zgodovinskega razvoja človeštva in njegove povezanosti z naravnim okoljem, za katere sta glavni vir informacij arheološko raziskovanje ali odkritja in za katere je mogoče domnevati, da so pod zemljo ali pod vodo vsaj 100 let in da imajo lastnosti dediščine. Arheološke ostaline so tudi stvari, povezane z grobišči, določenimi na podlagi predpisov o vojnih grobiščih, in z vojno, skupaj z arheološkim in naravnim kontekstom, ki so bile pod zemljo ali pod vodo vsaj 50 let. Strokovno identificirane in registrirane arheološke ostaline postanejo dediščina;

4. »arheološko najdišče« je originalni kraj deponiranja in odkrivanja arheoloških ostalin. Strokovno identificirano in registrirano arheološko najdišče postane dediščina (v nadaljnjem besedilu: registrirano arheološko najdišče);

5. »celostno ohranjanje« je sklop ukrepov, s katerimi se zagotavljajo nadaljnji obstoj in obogatitev dediščine, njeno vzdrževanje, obnova, prenova, uporaba in oživljanje;

6. »dokumentiranje« je zbiranje, urejanje in hranjenje podatkov o dediščini, njenih vrednotah, stanju, lokaciji in drugih dejstvih, pomembnih za izvajanje varstva;

7. »družbeni pomen« je vrednost, ki jo ima dediščina za skupnost in posameznice in posameznike (v nadaljnjem besedilu: posamezniki) zaradi svojega kulturnega, vzgojnega, razvojnega, verskega, simbolnega in identifikacijskega potenciala ali za preučevanje strok, kot so antropologija, arheologija, arhitektura, etnologija, umetnostna zgodovina in zgodovina;

8. »iskanje arheoloških ostalin« so dejanja na zemljiščih in v vodi, ki so opravljena z namenom,

da se odkrijejo novi podatki o arheoloških ostalinah, in ki lahko vodijo v odkritje arheoloških najdišč in najdb;

9. »iznos« je fizični prenos premične dediščine iz Republike Slovenije v drugo državo članico Evropske unije ali v državo članico Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru;

10. »izvoz« je fizični prenos premične dediščine iz Republike Slovenije kot dela carinskega območja Skupnosti v tretjo državo, ki ni članica Evropske unije ali Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru;

11. »izpopolnjevanje za delo v varstvu« (v nadaljnjem besedilu: izpopolnjevanje) je nadaljevalno ali dopolnilno izobraževanje, s katerim posameznik, ki dela v dejavnosti varstva, pogloblja znanje o novih dognanjih in metodah v stroki, razvija kompetence in napreduje in po katerem pridobi potrdilo, ki je lahko pogoj za zaposlitev ali nadaljevanje dela;

12. »izravnalni ukrep« je dejavnost, poseg ali ravnanje, s katerimi se nadomesti ali omili izguba ali poškodovanje dediščine;

13. »konservatorski načrt« je elaborat, ki je del projektne dokumentacije za pridobitev projektnih pogojev ali del projektne dokumentacije za pridobitev projektnega soglasja, s katerim se določijo sestavine spomenika, ki jih je potrebno ohraniti, in načrt izvedbe del, potrebnih za njihovo ohranitev;

14. »konservatorski načrt za prenovo« je del prostorskega akta, pripravljenega na podlagi predpisov o urejanju prostora;

15. »kulturna krajina« je nepremična dediščina, ki je odprt prostor z naravnimi in ustvarjenimi sestavinami, katerega strukturo, razvoj in uporabo pretežno določajo človekovi posegi in dejavnost;

16. »kulturni spomenik« (v nadaljnjem besedilu: spomenik) je dediščina, ki je razglašena za spomenik ali ki je vpisana v inventarno knjigo pooblaščenega muzeja;

17. »muzej« je stalna organizacija v službi družbe in njenega razvoja, ki je odprta za javnost in ki zbira, ohranja, dokumentira, preučuje, interpretira, upravlja in razstavlja dediščino ter posreduje podatke o njej z namenom razvijati zavest o dediščini, širiti vedenje o njenih vrednotah in omogočati uživanje v njej;

18. »nacionalno bogastvo« je premičnina, ki sodi v eno od zvrsti dediščine, ki jih določa Priloga Uredbe 3911/92/EFS, za katere je zaradi njihovega pomena omejen iznos ali izvoz iz Republike Slovenije ter so določeni ukrepi v zvezi s trgovanjem in hranjenjem;

19. »naselbinska dediščina« je nepremična dediščina, ki v naravi predstavlja mestno, trško ali vaško jedro, njegov del ali drugo območje poselitve;

20. »nedovoljen poseg« je vsak poseg v dediščino, ki se izvaja brez kulturnovarstvenega soglasja ali v nasprotju z njim;

21. »nepremična dediščina« so nepremičnine ali njihovi deli z vrednotami dediščine, vpisani v register dediščine;

22. »oživljanje« so dejavnosti, ki omogočajo vključevanje dediščine v sodobno življenje in ustvarjalnost, njeno trajnostno uporabo in uživanje v njej;

23. »plan« je plan, program, načrt ali drug splošni akt, katerega izvedba ima vpliv na dediščino ali njeno varstvo;

24. »pooblaščen oseba« je uradna oseba pristojne organizacije ali druga oseba, pooblaščen za izvajanje nalog varstva po tem zakonu;

25. »pooblaščen muzej« je muzej, katerega ustanoviteljica ni država, ki opravlja državno javno službo na področju varstva;

26. »poseg v dediščino« (v nadaljnjem besedilu: poseg) so vsa dela, dejavnosti in ravnanja, ki kakor koli spreminjajo videz, strukturo, notranja razmerja in uporabo dediščine ali ki dediščino uničujejo, razgrajujejo ali spreminjajo njeno lokacijo, zlasti pa:

- vse spremembe dediščine, ki se štejejo za gradnjo v skladu s predpisi o graditvi objektov,
- dela pri vzdrževanju in uporabi dediščine,
- premeščanje dediščine ali njenih delov,
- dejavnosti in ravnanja, ki se izvajajo v zvezi z dediščino ali neposredno z njo, ter
- iskanje arheoloških ostalin in raziskave dediščine;

27. »predhodna raziskava« je raziskava dediščine, ki jo je treba opraviti, zato da se:

- pridobijo informacije, potrebne za vrednotenje dediščine pred posegi v prostor ali pred

graditvijo,

- natančneje določijo ukrepi varstva ali
- z njo dediščina pred posegi v prostor ali pred graditvijo nadzorovano odstrani.

Predhodna arheološka raziskava obsega tudi poizkopavalno obdelavo arhiva arheološkega najdišča;

28. »premična dediščina« so premičnine ali zbirke premičnin z vrednotami dediščine;

29. »prenova« je sklop različnih dejavnosti z gospodarskega, socialnega in kulturnega področja, s pomočjo katerih se ob ustreznem prostorskem načrtovanju zagotovita ohranitev in oživljanje dediščine;

30. »prikaz vrednotenja, dediščine v prostoru« je nadgradnja registra dediščine s podatki o dejanskem stanju dediščine in njenem vrednotenju v prostoru, ki je na razpolago pripravljavcem plana kot priporočilna strokovna podlaga;

31. »pristojna organizacija« je subjekt, pristojen za izvajanje ukrepov varstva. Kadar ni drugače določeno, se šteje:

- kot pristojna organizacija za varstvo nepremične dediščine: Zavod za varstvo kulturne dediščine (v nadaljnjem besedilu: zavod),
- kot pristojna organizacija za varstvo premične dediščine: državni oziroma pooblaščen muzej,
- kot pristojna organizacija za varstvo žive dediščine: zavod, ki opravlja javno službo varstva žive dediščine na podlagi tega zakona;

32. »raziskava« so dela, ki posegajo v dediščino zaradi potreb njenega varstva, s katerimi se preučujejo njeni deli in pridobivajo podatki o njenem pomenu, stanju in ogroženosti;

33. »register dediščine« (v nadaljnjem besedilu: register) je osrednja zbirka podatkov o dediščini, ki jo vodi ministrstvo, pristojno za dediščino (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo);

34. »registrirana dediščina« je dediščina, ki je vpisana v register in ki ni spomenik;

35. »spomeniško območje« je območje nepremične dediščine, zavarovano kot spomenik na podlagi tega zakona zaradi svojega družbenega pomena, skladne zasnove in topografske določljivosti. To so predvsem območja naselbinske dediščine, deli urbane ali ruralne kulturne krajine, kraji zgodovinskih dogodkov, arheološka najdišča ali zgodovinski parki in vrtovi;

36. »uporaba« so stalne ali občasne dejavnosti, ki se opravljajo v dediščini, ob njej ali v kakršni koli drugi povezavi z dediščino, pri tem pa vplivajo nanjo ali uporabljajo njene kulturne vrednote in družbeni pomen;

37. »upravljanje« je izvajanje nalog, ki so potrebne za izpolnitev namena, zaradi katerega je bila stvar razglašena za spomenik, in obsega predvsem vodenje in organiziranje vzdrževanja, uporabe, dostopnosti, predstavitve javnosti in spremljanje stanja;

38. »uvoz« je fizični prenos premične dediščine iz tretje države, ki ni članica Evropske unije ali Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru, v Republiko Slovenijo;

39. »varstveni režim« so pravila, ki ob upoštevanju družbenega pomena spomenika in na podlagi njegovega vrednotenja konkretizirajo omejitve lastninske pravice ter drugih upravičenj in določajo ukrepe za izvedbo varstva;

40. »varstveno območje dediščine« je območje z enotnimi značilnostmi nepremične dediščine, ki je zaradi svojih vrednot in razvojnih potencialov pomemben del prostorskih ureditev;

41. »varstvo« so pravni, upravni, organizacijski, finančni in drugi ukrepi države, pokrajin in občin, namenjeni obstoju in obogatitvi dediščine. Posamezne ukrepe varstva, razen pravnih in upravnih, izvajajo tudi drugi subjekti varstva;

42. »varovanje« je takšno ravnanje z dediščino, ki z rednim vzdrževanje in obnovo omogoča obstoj vrednot dediščine in njeno uporabo vsaj v najmanjšem obsegu;

43. »vnos« je fizični prenos premične dediščine iz države članice Evropske unije ali države članice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru v Republiko Slovenijo;

44. »vplivno območje« je širša okolica nepremičnega spomenika ali dediščine, ki je določena z zgodovinskega, funkcionalnega, prostorskega, simbolnega in socialnega vidika in znotraj katere morajo biti posegi v prostor in dejavnosti prilagojeni celostnemu ohranjanju ali v kateri se presojuje vplivi na dediščino;

45. »vzdrževanje« so dela, ki omogočajo fizično zavarovanje dediščine pred delovanjem

destruktivnih sil ali vzdrževanje stanja z določeno uporabo. Namen vzdrževanja je ohranitev dediščine;

46. »zbirka« je skupina premičnin s sorodnimi vrednotami dediščine, ki jo lahko povezuje skupen zgodovinski ali prostorski kontekst;

47. »živa dediščina« so nesnovne dobrine, kot so prakse, predstavitve, izrazi, znanja, veščine, in z njimi povezane premičnine in kulturni prostori (kjer se ta dediščina predstavlja ali izraža), ki jih skupnosti, skupine in včasih tudi posamezniki prenašajo iz roda v rod in jih nenehno poustvarjajo kot odziv na svoje okolje, naravo in zgodovino;

48. »živa mojstrovina« je živa dediščina, ki je razglašena za spomenik.

5. člen

(varstvo pravic lastnikov)

(1) Lastninska pravica in druge stvarne pravice na dediščini se omejijo le v najmanjšem možnem obsegu, ki je potreben za uresničevanje varstva. Država, pokrajine, občine in drugi subjekti varstva morajo izbirati tiste ukrepe, ki so ob doseganju enakih učinkov najmanj omejujoči za lastnike ter neposredne posestnice in posestnike dediščine (v nadaljnjem besedilu: posestniki).

(2) Lastnika je treba obveščati o zadevah varstva, ki se tiče njegove lastnine.

6. člen

(lastninska pravica na dediščini)

(1) Arheološka najdba ali arheološka ostalina, ki je premičnina in jo kdor koli najde ali drugače pridobi s površja zemlje, iz zemlje ali vode na ozemlju Republike Slovenije, je lastnina države, če se v postopku po 10., 26., 53. ali 135. členu tega zakona ugotovi, da je dediščina.

(2) Določba prejšnjega odstavka ne velja za arheološke najdbe, ki izvirajo iz vojnih grobišč, za katere je lastništvo ugotovljeno.

(3) Spomenik v lasti države, pokrajine ali občine, ki je ali arheološka najdba ali arheološko najdišče ali je zavarovan na podlagi posebnih predpisov ali mednarodnih pogodb, katerih podpisnica je Republika Slovenija, se ne sme odtujiti.

(4) Drug spomenik v lasti države, pokrajine ali občine se sme izjemoma odtujiti le, če se s tem izboljšata njegova ohranitev in javna dostopnost ter zagotovi taka uporaba, ki je skladna z družbenim pomenom spomenika.

(5) Odločitev o odtujitvi spomenika državnega pomena sprejme vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) na predlog ministra, pristojnega za dediščino (v nadaljnjem besedilu: minister), odločitev o odtujitvi spomenika lokalnega pomena pa pristojni organ pokrajine ali občine, ki je spomenik razglasila.

(6) Premično dediščino, ki je v lasti države, pokrajine ali občine in jo hrani državni ali pooblaščen muzej, je prepovedano odtujiti, razen če gre za izmenjavo, ki pomeni bistveno dopolnitev muzejske zbirke, o čemer odloča na predlog muzeja minister.

(7) Sredstva, dosežena s prodajo dediščine ali spomenika v lasti države, pokrajine ali občine, se lahko namenijo le za ohranitev, vzdrževanje, oživljanje ali nakup dediščine ali spomenika.

10. člen

(nacionalno bogastvo)

(1) Nacionalno bogastvo je premičnina, ki sodi v eno od zvrsti dediščine, ki jih določa Priloga Uredbe 3911/92/EGS, in ki poleg tega izpolnjuje eno ali več od naslednjih zahtev:

- ima status spomenika,
- je več kot 100 let stara arheološka najdba, ki izhaja iz izkopavanj in najdišč na kopnem ali pod vodo,
- je več kot 100 let star sestavni del nepremičnega spomenika, ki je bil razstavljen,

– je inventarizirana kot del zbirke muzeja, vpisanega v razvid iz 87. člena tega zakona, kot del zbirke javnega arhiva ali javne knjižnice ali kot pritiklina ali del zbirke cerkve ali druge verske skupnosti ali

– ima za Republiko Slovenijo kulturno vrednost zaradi svojega pomena.

(2) V dvomu o tem, ali je določena premičnina nacionalno bogastvo iz druge do pete alineje prejšnjega odstavka, odloči minister.

(3) Minister odloči, da ima premičnina kulturno vrednost za Republiko Slovenijo v skladu s peto alinejo prvega odstavka in je zato nacionalno bogastvo, če ta premičnina ustreza enemu ali več od naslednjih meril:

– je delo umetnice ali umetnika, oblikovalke ali oblikovalca, ustvarjalke ali ustvarjalca, pomembnega za določeno področje kulture v Sloveniji,

– je izdelek domače ustvarjalnosti oziroma znanja,

– je značilna s stališča dediščine Republike Slovenije ali njenih regij,

– je povezana z osebnostjo, pojavom ali dogajanjem, pomembnim za slovensko zgodovino oziroma za zgodovino v Republiki Sloveniji,

– je povezana s spomenikom ali drugim pomembnim kulturnim okoljem,

– je v Republiki Sloveniji redka, ogrožena ali bo postala redka.

11. člen

(nepremični spomenik)

(1) Registrirana nepremična dediščina, ki

– predstavlja izrazit dosežek ustvarjalnosti ali dragoceno prispeva h kulturni raznolikosti,

– je pomemben del prostora ali dediščine Republike Slovenije ali njenih regij ali

– predstavlja vir za razumevanje zgodovinskih procesov, pojavov ter njihove povezanosti s sedanjo kulturo in prostorom, se lahko zaradi svojega izjemnega pomena za državo (v nadaljnjem besedilu: spomenik državnega pomena) ali posebnega pomena za pokrajino ali občino (v nadaljnjem besedilu: spomenik lokalnega pomena) razglasi za spomenik.

(2) Nepremični spomenik se lahko razglasi kot posamezni spomenik ali kot spomeniško območje. Kot posamezni spomenik se razglasi posamezna nepremičnina iz tretjega odstavka 9. člena tega zakona, kot spomeniško območje pa območje dediščine iz četrtega odstavka 9. člena tega zakona.

(3) Del nepremičnega spomenika je tudi njegova neposredna okolica ter pritikline, ki z nepremičnim spomenikom sestavljajo prostorsko, funkcionalno ali pomensko celoto. Pritikline postanejo spomeniki z razglasitvijo nepremičnega spomenika, če so vpisane v inventarno knjigo spomenika po merilih iz 18. člena tega zakona.

12. člen

(razglasitev nepremičnega spomenika)

(1) Zavod pripravi predlog za razglasitev spomenika po lastni presoji ali na pobudo koga drugega. Če zavod zavrne pobudo za razglasitev, mora pobudnika seznaniti s svojo odločitvijo in z razlogi zanjo.

(2) Zavod mora o pripravi predloga za razglasitev seznaniti lastnike dediščine, ki naj bi se razglasila za spomenik, ter jim dati možnost, da podajo svoje mnenje v zvezi z razglasitvijo. Lastniki se obveščajo praviloma po pošti ali z javnim naznanilom, če je ta način zaradi večjega števila, težke dosegljivosti ali neznanega naslova primernejši (npr. na nepremičnini, katere razglasitev se predlaga, v uradnem glasilu, v sredstvih javnega obveščanja ali na drug primeren način). Kadar se izvede javna obravnava, obveščanje lastnikov v skladu s tem odstavkom ni potrebno.

(3) Zavod mora izvesti javno obravnavo, če gre za razglasitev spomeniškega območja. O javni obravnavi se javnost obvesti z objavo datuma obravnave, načinom dostopnosti gradiv, rokov za podajo mnenj in navedbo organa, ki mnenja sprejema. Obvestilo o obravnavi se objavi v vsaj enem javnem sredstvu obveščanja najmanj deset dni pred javno obravnavo. V času do javne obravnave mora biti zagotovljen javen dostop do gradiv, ki so predmet javne obravnave.

(4) Na javni obravnavi se predstavijo razlogi za razglasitev, osnutek akta o razglasitvi in kartografska dokumentacija. Vsakdo ima možnost, da ustno ali pisno poda svoje mnenje v zvezi z razglasitvijo. Zavod se mora do mnenj opredeliti.

(5) Postopek razglasitve spomenika lokalnega pomena vodi pristojni organ pokrajine ali občine ob smiselni uporabi določb drugega do četrtega odstavka tega člena. Predlog za razglasitev spomenika lokalnega pomena pripravi zavod.

13. člen

(akt o razglasitvi)

(1) Spomenik državnega pomena se razglasi z aktom vlade, spomenik lokalnega pomena pa z odlokom predstavniškega organa pokrajine ali občine (v nadaljnjem besedilu: akt o razglasitvi).

(2) Akt o razglasitvi obsega zlasti:

- identifikacijo spomenika, vključno z določitvijo meje spomenika tako natančno, da so meje določljive v naravi in zemljiškem katastru,
- vrednote, ki utemeljujejo razglasitev za spomenik,
- varstveni režim spomenika,
- vplivno območje, kadar je to zaradi zagotavljanja prostorske celovitosti spomenika potrebno, vključno z določitvijo meje vplivnega območja tako natančno, da so meje določljive v naravi in zemljiškem katastru,
- varstveni režim v vplivnem območju,
- morebitno obveznost javne dostopnosti spomenika,
- zahteve glede upravljanja ter morebitno obveznost sprejema načrta upravljanja in
- inventarno knjigo premočnin, ki so sestavni del spomenika, kadar je to potrebno.

(3) Na podlagi akta o razglasitvi se pravni status nepremičnega spomenika in njegovega vplivnega območja, če je to določeno z aktom o razglasitvi, zaznamuje v zemljiški knjigi kot zaznamba nepremičnega spomenika. Organ, ki je spomenik razglasil, pošlje akt o razglasitvi na pristojno zemljiško knjigo. Vpis nepremičnega spomenika v zemljiško knjigo se opravi po uradni dolžnosti.

(4) Zaznamba nepremičnega spomenika v zemljiško knjigo se ne izvede za spomeniška območja, razen v delih, ki obsegajo arheološka najdišča ali v delih, kjer zahtevo za zaznambo določi akt o razglasitvi.

18. člen

(inventarizirani premočni spomeniki)

Inventariziran premočni spomenik je vsaka premočnina in zbirka premočnin z lastnostmi iz prejšnjega člena, ki je vpisana v inventarno knjigo državnega ali pooblaščenega muzeja in je v njegovem upravljanju.

19. člen

(razglasitev premočnega spomenika)

(1) Premočnine in zbirke premočnin, vpisane v register, ki niso v upravljanju državnega ali pooblaščenega muzeja in niso vpisane v njegovo inventarno knjigo, postanejo spomeniki z razglasitvijo.

(2) Predlog za razglasitev na podlagi lastne presoje ali na predlog pobudnika pripravi državni oziroma pooblaščen muzej. Če muzej zavrne pobudo za razglasitev, mora s svojo odločitvijo seznaniti pobudnika.

(3) Muzej mora o pripravi predloga za razglasitev seznaniti lastnika premočne dediščine, ki naj bi se razglasila za spomenik, in od njega pridobiti soglasje za razglasitev. Premočne dediščine brez soglasja lastnika ni mogoče razglasiti za spomenik, razen če lastnik dediščine ni znan.

(4) Zbirka se lahko razglasi za spomeniško zbirko le, če so vse posamezne premočnine vpisane v

inventarno knjigo zbirke po merilih iz 18. člena tega zakona.

(5) Če se postopek razglasitve nanaša na geološke zbirke, ki vsebujejo minerale ali fosile, je potrebno pridobiti soglasje ministra, pristojnega za ohranjanje narave.

(6) Spomenik državnega pomena se razglaša z aktom vlade, spomenik lokalnega pomena pa z odlokom predstavniškega organa pokrajine ali občine.

(7) Akt o razglasitvi vsebuje identifikacijo spomenika, vrednote, ki utemeljujejo razglasitev za spomenik, in varstveni režim spomenika.

21. člen

(začasna razglasitev)

(1) Kadar ima določena registrirana dediščina vrednote spomenika in obstaja nevarnost, da bodo te vrednote okrnjene ali uničene, sprejme minister odlok o začasni razglasitvi za spomenik.

(2) Odlok o začasni razglasitvi obsega razlog za začasno razglasitev, varstveni režim in obdobje začasne razglasitve. Začasna razglasitev lahko traja najdlje 12 mesecev in se izjemoma lahko podaljša še za 12 mesecev. Minister z odlokom prekliče začasno razglasitev, če prenehajo obstajati razlogi za začasno razglasitev pred iztekom njenega roka.

(3) Odlok o začasni razglasitvi ali o njenem podaljšanju se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. V postopku sprejemanja začasne razglasitve se ne uporabljajo določbe o pripravi predloga za razglasitev, o obveščanju lastnikov v času priprave ter o javni obravnavi iz 12. člena in o soglasju lastnika iz tretjega odstavka 19. člena tega zakona.

(4) Pristojna organizacija mora hkrati s predlogom za začasno razglasitev začeti postopek priprave predloga za razglasitev spomenika. Nepravočasna priprava predloga za razglasitev ni razlog za podaljšanje trajanja začasne razglasitve. Če se začasna razglasitev nanaša na območja, varovana po predpisih o ohranjanju narave, mora pristojna organizacija o predlogu obvestiti ministra, pristojnega za ohranjanje narave.

(5) Določbe tega člena se smiselno uporabljajo za začasno razglasitev spomenika, ki jo sprejme pokrajina ali občina.

(6) Minister lahko sprejme odlok o začasni razglasitvi tudi v primeru, ko je pristojna organizacija pripravila predlog za razglasitev za spomenik lokalnega pomena, vendar predstavniški organ pokrajine ali občine predloga za razglasitev v celoti ali v bistvenem delu ni upošteval.

(7) Kot bistveni del predloga za razglasitev se šteje vrednota, ki utemeljuje razglasitev za spomenik, varstveni režim vsaj v obsegu, ki omogoča najnujnejše varstvo, in vplivno območje ter varstveni režim v njem, ki še zagotavljata prostorsko celovitost spomenika.

(8) Kadar se začasna razglasitev spomenika nanaša na območje, varovano ali zavarovano po predpisih s področja ohranjanja narave, se akt o začasni razglasitvi sprejme ob soglasju ministra, pristojnega za ohranjanje narave.

23. člen

(prenehanje statusa spomenika)

(1) O prenehanju statusa spomenika odloči organ, pristojen za razglasitev spomenika po postopku, ki je predpisan za razglasitev spomenika. Organ pošlje akt o prenehanju statusa nepremičnega spomenika na pristojno zemljiško knjigo, ki po uradni dolžnosti izbriše zaznambo spomenika iz zemljiške knjige.

(2) Spomenik v upravljanju državnega ali pooblaščenega muzeja preneha z izbrisom iz inventarne knjige na podlagi sklepa organa, ki na podlagi akta o ustanovitvi muzeja obravnava vprašanja s področja strokovnega dela muzeja.

28. člen

(kulturnovarstveno soglasje za posege)

(1) Kulturnovarstveno soglasje je treba pridobiti za:

- posege v spomenik,
- posege v vplivno območje spomenika, če to obveznost določa akt o razglasitvi,
- posege v varstvena območja dediščine,
- posege v registrirano nepremično dediščino ali v enoto urejanja prostora, če to obveznost določa prostorski akt, in

– za raziskavo (2) Kulturnovarstveno soglasje ni potrebno za:

– vzdrževalna dela, ki ne posegajo v varovane vrednote in služijo ohranitvi spomenika. Taka dela je treba prigrasiti zavodu vsaj mesec dni pred predvidenim začetkom vzdrževalnih del. Če zavod v 20 dneh prigrasitve ne zavrne, se šteje, da so vzdrževalna dela dovoljena;

– nujne posege na spomeniku ali dediščini, če so posegi neizogibno in nemudoma potrebni za odvrnitev nepredvidljive nevarnosti uničenja ali poškodbe spomenika ali dediščine ali za odvrnitev nevarnosti za ljudi in premoženje. O nujnem posegu je treba takoj po njegovi izvedbi obvestiti zavod in zaprositi za naknadno kulturnovarstveno soglasje;

– izvedbo raziskav, ki jih opravlja zavod ali ki se opravljajo po naročilu zavoda;

– kadar je bilo za poseg že izdano oziroma je predvidena izdaja okoljevarstvenega soglasja na podlagi predpisov o varstvu okolja.

(3) Kulturnovarstveno soglasje za posege, za katere je predpisano gradbeno dovoljenje, se izdaja kot projektno soglasje v skladu s predpisi, ki urejajo graditev.

(4) Kulturnovarstveno soglasje se izda:

– za posege v spomenik in za posege v vplivno območje spomenika: v skladu z aktom o razglasitvi spomenika,

– za posege v varstveno območje dediščine: v skladu z aktom o določitvi varstvenega območja dediščine,

– za posege v registrirano nepremično dediščino ali v enoto urejanja prostora: v skladu s prostorskim aktom.

(5) Pri odločanju o izdaji kulturnovarstvenega soglasja je treba pretehtati razloge za poseg in razloge za ohranitev dediščine v obstoječi obliki. V prid odobritve posega je posebej treba šteti okoliščino, če predlagani posegi omogočajo vzpostavitev trajnih gospodarskih temeljev za ohranitev dediščine.

29. člen

(kulturnovarstveni pogoji)

(1) Pred izdajo kulturnovarstvenega soglasja, razen za soglasje za raziskave ali za iskanje arheoloških ostalin, je treba pridobiti kulturnovarstvene pogoje zavoda.

(2) V vlogi za pridobitev kulturnovarstvenih pogojev je treba navesti namen posega in priložiti projektno dokumentacijo, ki jo za pridobitev projektnih pogojev predpisujejo predpisi, ki urejajo graditev. Kadar gre za poseg, za katerega ni predpisano gradbeno dovoljenje, je potrebno vlogi priložiti ustrezno skico in opis posega.

(3) Zavod s kulturnovarstvenimi pogoji določi zahteve, ki jih mora izpolnjevati projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja ali druga projektna dokumentacija, potrebna za izvedbo posegov, in zahteve glede strokovne usposobljenosti izvajalcev specializiranih del.

(4) Kulturnovarstveni pogoji se določijo:

– za poseg v registrirano nepremično dediščino: v skladu z določbami prostorskega akta ali akta o določitvi varstvenih območij dediščine,

– za poseg v spomenik ali vplivno območje spomenika: v skladu z aktom o razglasitvi ali z določbami prostorskega akta oziroma akta o določitvi varstvenih območij dediščine.

(5) Zavod lahko s kulturnovarstvenimi pogoji kot pogoj za pridobitev kulturnovarstvenega soglasja določi obveznost oprave predhodnih raziskav ali obveznost priprave konservatorskega načrta.

(6) Obveznost oprave predhodnih raziskav se lahko določi, če se upravičeno domneva, da je v nepremičnini, ki je predmet posegov, neodkrita dediščina, in grozi nevarnost za njeno poškodovanje

ali uničenje.

(7) Priprava konservatorskega načrta se lahko zahteva, če:

- je nameravani poseg kompleksen,
- grozi nevarnost uničenja ali ogrožanja varovanih vrednot ali
- je treba pri posegu izvesti konservatorsko-restavratorska dela.

(8) Konservatorski načrt je potreben vedno, kadar gre za posege v strukturne elemente spomenika.

(9) Šteje se, da pogoji za izdajo kulturnovarstvenega soglasja niso potrebni, če zavod pogojev ni izdal v 30 dneh od vložitve vloge za izdajo pogojev. V tem primeru se kot pogoji za pripravo projektne dokumentacije za poseg v registrirano dediščino upoštevajo določbe prostorskega akta, za poseg v varstveno območje določbe akta o določitvi varstvenih območij dediščine, za poseg v spomenik pa določbe akta o razglasitvi.

(10) Minister predpiše vsebino, obliko in način priprave konservatorskega načrta.

30. člen

(izdaja kulturnovarstvenega soglasja)

(1) Vlogi za izdajo kulturnovarstvenega soglasja za poseg, za katerega je potrebno pridobiti gradbeno dovoljenje, je treba priložiti projektno dokumentacijo, ki jo za pridobitev projektnega soglasja predpisujejo predpisi, ki urejajo graditev. Če gre za poseg, za katerega ni potrebno gradbeno dovoljenje po predpisih o graditvi objektov, se vlogi priloži idejna zasnova. Če je tako določeno s kulturnovarstvenimi pogoji, je vlogi potrebno priložiti tudi dokazila o strokovni usposobljenosti izvajalcev specializiranih del.

(2) Kulturnovarstveno soglasje se lahko zavrne samo v primeru, da je poseg v neskladju s kulturnovarstvenimi pogoji, določenimi na podlagi četrtega odstavka 29. člena tega zakona. Šteje se, da je bilo soglasje izdano, če so bili kulturnovarstveni pogoji pridobljeni in če zavod ni odločil drugače v 15 dneh po vložitvi vloge za izdajo soglasja.

(3) Zavod lahko v kulturnovarstvenem soglasju določi način ravnanja v primerih najdb dediščine med posegom, način izvedbe del in način strokovnega nadzora nad njihovo izvedbo, vključno z načinom potrjevanja posameznih faz izvedbe.

(4) Šteje se, da je bilo kulturnovarstveno soglasje izdano, ko je konservatorski načrt potrdila pooblaščen oseba zavoda in ko organ, pristojen za izdajo gradbenega dovoljenja, izda tako dovoljenje, v katerem je kot del projektna dokumentacije določen konservatorski načrt.

32. člen

(iskanje arheoloških ostalin)

(1) Iskanje arheoloških ostalin in uporaba iskalnikov kovin in drugih tehničnih sredstev za te namene sta dopustna le s predhodnim dovoljenjem zavoda pod pogojem, da iskanje izvaja oseba, ki je strokovno usposobljena za izvajanje arheoloških raziskav.

(2) Prodajalci so dolžni kupce iskalnikov kovin seznaniti, da je prepovedana njihova uporaba z namenom pridobivanja arheoloških ostalin.

33. člen

(raziskave)

(1) Pooblaščen oseba, ki vodi raziskavo, mora po koncu del ali najmanj enkrat letno do 31. marca tekočega leta zavodu poslati celovito poročilo o poteku in izsledkih raziskave.

(2) Evidenco raziskav vodi zavod. Namen evidence je na podlagi poročil o izvedenih raziskavah zbirati natančne podatke o izsledkih raziskav. Evidenca vsebuje osebna imena in naslove prebivališča izvajalcev raziskav.

(3) Pooblaščen oseba, ki vodi raziskavo, ima izključno pravico javne objave dokumentacije raziskave ali arhiva arheološkega najdišča v roku pet let od dneva zaključka raziskave.

(4) Rok za predajo celotne in originalne dokumentacije raziskave nepremične dediščine zavodu je

šest mesecev po zaključku raziskave. Rok za predajo celotnega in originalnega arhiva arheološkega najdišča državnemu ali pooblaščenemu muzeju je pet let po zaključku raziskave. Pristojna organizacija zagotovi dostop do dokumentacije ali arhiva najdišča strokovni javnosti.

(5) Minister z odločbo dodeli arhiv arheološkega najdišča državnemu ali pooblaščenemu muzeju na podlagi mnenja muzeja, v katerem je organizirana Služba za premično dediščino in muzeje (v nadaljnjem besedilu: služba). Hranjenje arhiva najdišč se določi na podlagi zbiralne politike muzeja, njegove območne pristojnosti in razpoložljivih prostorov za hranjenje.

(6) Minister predpiše zahteve za izvajanje raziskav in nadzor nad njimi, standarde predhodnih raziskav ter način izdelave, vsebine in hranjenja dokumentacije in arhivov arheoloških najdišč.

34. člen

(financiranje predhodnih raziskav)

(1) Investitor gradnje ali drugega posega krije strošek predhodne raziskave, ki je potrebna zaradi graditve ali drugega posega,

- ki posega v registrirano arheološko najdišče ali
- ki terja spremembo namembnosti dediščine ali spomenika ali posega v strukturne elemente dediščine ali spomenika.

(2) Iz državnega proračuna se v okviru javne službe krijejo stroški:

- predhodne arheološke raziskave območja prostorskega akta po 80. členu tega zakona,
- predhodne raziskave spomenika, če gre za poseg, ki ne terja spremembe namembnosti in ne posega v strukturne elemente spomenika, in je raziskava potrebna za določanje ukrepov varstva kot dela priprav na vzdrževanje, obnovo in oživljanje spomenika.

(3) Iz državnega proračuna se krijejo tudi stroški predhodne arheološke raziskave, ki je potrebna za

- sprostitev stavbnega zemljišča za gradnjo, če zemljišče ni registrirano kot arheološko najdišče in se ob gradnji ali drugem posegu odkrijejo arheološke ostaline kljub predhodni raziskavi iz 80. člena tega zakona,

- sprostitev stavbnega zemljišča, ki je registrirano arheološko najdišče, če gradi investitor, ki je fizična oseba, stanovanje za lastne potrebe na stavbnem zemljišču znotraj naselja ali se na stavbnem zemljišču znotraj naselja gradijo neprofitna najemna stanovanja.

(4) Iz državnega proračuna se krijejo stroški iz druge alineje prejšnjega odstavka v deležu, ki je sorazmeren z neto površino, ki je dejansko namenjena stanovanju za lastne potrebe ali socialnim stanovanjem.

(5) Če je v primeru iz prve alineje tretjega odstavka investitor ali soinvestitor neposredni ali posredni uporabnik državnega proračuna, stroški arheoloških raziskav bremenijo tega proračunskega uporabnika v deležu, ki ga za celotno investicijo zagotavlja državni proračun.

37. člen

(pravica do nasvetov in navodil)

(1) Lastnik oziroma posestnik dediščine ima pravico do brezplačnih pojasnil, nasvetov in navodil pristojne organizacije v zvezi z lastnostmi, družbenim pomenom, ohranitvijo in vzdrževanjem dediščine.

(2) Pristojna organizacija je v nujnih primerih, kadar dediščini grozi neposredna nevarnost poškodovanja ali uničenja, dolžna lastniku ali posestniku nemudoma nuditi strokovno pomoč iz prejšnjega odstavka, in to najkasneje tri dni od predložitve pisnega zahtevka.

45. člen

(trgovanje)

(1) Kdor trguje z dediščino (v nadaljnjem besedilu: trgovec), ki sodi v zvrsti dediščine iz seznama

v sedmem odstavku 9. člena tega zakona, mora biti vpisan v razvid trgovcev, ki ga vodi ministrstvo.

(2) Namen vodenja razvida trgovcev je pridobivanje natančnih podatkov o trgovini z dediščino zaradi preprečevanja nedovoljenega trgovanja z njo. V razvid trgovcev se vpisujejo podatki o firmi, matični številki ter sedežu, kadar je trgovec pravna oseba, oziroma osebni podatki, to je osebno ime, enotna matična številka občana in naslov prebivališča, kadar je trgovec fizična oseba.

(3) Trgovec mora voditi evidenco nabave in prodaje ter drugih poslov z dediščino. Namen evidence je zagotovitev sledljivosti prodaje dediščine zaradi preprečevanja protipravnih dejanj v zvezi z njo.

(4) V evidenco iz prejšnjega odstavka se vpisujejo podatki o izvoru dediščine, opis in prodajna cena ter podatki o lastniku ali posestniku in kupcu dediščine. Prodajalec mora seznaniti kupca z možnostjo omejitve iznosa oziroma izvoza.

(5) Kot podatki o lastniku in kupcu v evidenci prodaje iz prejšnjega odstavka se štejejo firma ter sedež, če gre za pravno osebo, oziroma osebno ime in naslov prebivališče, kadar gre za fizično osebo.

(6) Trgovec mora pri trgovanju z nacionalnim bogastvom preveriti njegov izvor.

(7) Minister določi način vodenja razvida iz prvega odstavka ter način vodenja in nadzora nad evidenco iz tretjega odstavka.

46. člen

(iznos ali izvoz dediščine)

(1) Za iznos ali izvoz premičnin iz Priloge Uredbe 3911/92/EGS je potrebno dovoljenje ministra.

(2) Trajni, to je časovno neomejeni iznos ali izvoz nacionalnega bogastva iz prve, druge in tretje alineje prvega odstavka 10. člena tega zakona, je prepovedan.

(3) Trajni iznos ali izvoz nacionalnega bogastva iz četrte alineje prvega odstavka 10. člena tega zakona je dovoljen le v primeru izmenjave muzejskega, arhivskega ali knjižničnega gradiva.

(4) Trajni iznos ali izvoz nacionalnega bogastva iz pete alineje prvega odstavka 10. člena tega zakona je mogoče dovoliti, kadar premičnina za Republiko Slovenijo nima takšne kulturne vrednosti, da bi njen trajni iznos ali izvoz pomenil osiromašenje nacionalnega bogastva.

(5) Začasni iznos ali izvoz nacionalnega bogastva se dovoli za največ eno leto od datuma prehoda državne meje, z možnostjo podaljšanja za največ pet let.

(6) Ministrstvo lahko dovoljenje za iznos ali izvoz začasno prekliče, če obstaja sum zlorabe dovoljenja. Začasni preklic velja do ugotovitve dejanskega stanja, vendar najdlje tri mesece. V času začasnega preklica iznos ali izvoz ni mogoč, že izneseno dediščino pa je treba vrniti v Republiko Slovenijo. Če se ugotovi zloraba dovoljenja za iznos ali izvoz, se takšno dovoljenje prekliče.

(7) Ministrstvo vodi evidenco o izdanih dovoljenjih za iznos in izvoz in o iznosih in izvozih, opravljenih na njihovi podlagi.

(8) Način izdaje dovoljenja za iznos in izvoz ter vodenje evidence določi minister.

52. člen

(hranjenje nacionalnega bogastva)

(1) Lastnik oziroma posestnik nacionalnega bogastva je dolžan izpolniti minimalne zahteve za njegovo hranjenje.

(2) Državni ali pooblaščen muzej preverja ustreznost hranjenja nacionalnega bogastva, daje njegovim lastnikom oziroma posestnikom navodila in nasvete za varovanje ter skrbi za njegovo ohranitev.

(3) Lastnik oziroma posestnik mora zagotoviti varen prevoz nacionalnega bogastva. Tak prevoz lahko opravlja le državni oziroma pooblaščen muzej ali oseba, ki izpolnjuje pogoje za takšen prevoz na podlagi predpisov, ki urejajo prevoze denarnih pošilk.

(4) Če da lastnik oziroma posestnik nacionalno bogastvo drugi osebi za razstavljanje ali druge

namene, lahko s pogodbo nanjo začasno prenese obveznosti izpolnjevanja zahtev za hranjenje.

(5) Minister določi minimalne strokovne, tehnične in prostorske zahteve, ki jih morajo izpolniti lastniki oziroma posestniki pri hranjenju in prevozu nacionalnega bogastva. S tem aktom določi tudi standarde varovanja in hranjenja muzejskega gradiva v državnih in pooblaščenih muzejih.

65. člen (register)

(1) Namen registra je informacijska podpora izvajanju varstva dediščine.

(2) Register je namenjen tudi predstavljanju, raziskovanju, vzgoji, izobraževanju in razvijanju zavesti javnosti o dediščini.

67. člen (vodenje in uporaba registra)

(1) Register vodi ministrstvo.

(2) Register se vodi v okviru postopka dokumentiranja ali inventariziranja enote dediščine ali kot samostojni postopek.

(3) Podatki iz registra so javni, razen podatkov o lastnikih dediščine, podatkov o legi arheoloških najdišč, kjer obstaja nevarnost nedovoljenega iskanja arheoloških ostalin, ter drugih podatkov, katerih javna dostopnost bi lahko ogrozila obstoj dediščine.

(4) Pristojne organizacije so dolžne redno ter v obliki in na način, ki ga predpiše minister, posredovati ministrstvu podatke za vzdrževanje registra.

(5) Fizične in pravne osebe, pri katerih nastajajo vsebine, pomembne za register, so dolžne te vsebine redno, brezplačno ter v obliki in na način, ki ga predpiše minister, posredovati ministrstvu za potrebe registra, če je nastajanje teh vsebin financirano iz javnih sredstev.

(6) Pri uporabi podatkov iz registra mora vsak uporabnik navesti register kot vir podatkov.

74. člen (varstvo v planih)

(1) Pripravlavec plana mora pri pripravi plana upoštevati varstvo in vanj vključevati ukrepe varstva.

(2) Varstvo se v postopkih priprave in sprejemanja plana zagotavlja:

– z upoštevanjem aktov o razglasitvi nepremičnih spomenikov, sprejetih na podlagi 13. do 15. člena ter 21. člena, registriranih arheoloških najdišč in aktov o varstvenih območjih dediščine, sprejetih na podlagi 25. člena tega zakona;

– s presojo vplivov na dediščino najmanj v obsegu dediščine iz prejšnje alineje v okviru presojanja vplivov na okolje na podlagi predpisov o varstvu okolja. Presoja vplivov s stališča varstva se izvede tudi, če v območju posega ni spomenikov ali varstvenih območij dediščine, vendar se pričakuje posreden vpliv na dediščino ali neposreden ali posreden vpliv na arheološke ostaline (posegi v vplivnem območju dediščine);

– z upoštevanjem smernic in mnenj v postopku priprave prostorskih aktov.

(3) Upoštevanje varstva je treba zagotoviti v vseh fazah priprave plana, še posebej tistih njegovih delov, ki so neposredna podlaga za izdajanje soglasij za posege v dediščino.

(4) Če za območje določenega plana ne obstaja prikaz vrednotenja dediščine v prostoru ali če ta ni dovolj podroben, se za ta plan lahko pripravi strokovna zasnova, ki obsega vsebino, določeno za prikaz vrednotenja dediščine v prostoru.

(5) Strokovno zasnovo iz prejšnjega odstavka pripravi zavod in sprejme ministrstvo.

76. člen

(smernice)

(1) V postopku priprave prostorskega akta mora pripravljavec akta pridobiti smernice, ki jih sprejme ministrstvo. S smernicami se na podlagi strategije varstva dediščine, aktov o varstvenih območjih dediščine, aktov o razglasitvi in ob smiselni uporabi prikaza vrednotenja dediščine v prostoru opredelijo usmeritve, izhodišča in pogoji za varstvo in ohranitev v prostorskem aktu.

(2) Smernice obsegajo predvsem:

- usmeritve za celostno ohranjanje,
- predloge rešitev in ukrepov varstva ter
- predlog prostorskih izvedbenih pogojev za varstvo, kadar se pripravlja akt, ki določa prostorske

izvedbene pogoje.

(3) V smernicah se lahko glede na predvideni poseg določijo vplivna območja dediščine, za katere se predlaga varstvo na podlagi prostorskega akta.

(4) Če je za prostorski akt treba izvesti presojo vplivov, smernice obsegajo tudi:

- prikaz vplivnih območij,
- vrste in vire podatkov o dediščini, ki omogočajo pripravo okoljskega poročila na podlagi

predpisov o varstvu okolja in urejanja prostora.

(5) Če obstoječi podatki ne omogočajo priprave okoljskega poročila iz prejšnjega odstavka, se s smernicami opredelijo potrebne arheološke raziskave, ki bodo zagotovile dodatne informacije za izvedbo takega poročila.

(6) Smernice, ki se nanašajo na dediščino zunaj obsega dediščine iz prejšnjega člena, so priporočilne narave.

78. člen

(konservatorski načrt za prenovu)

(1) Konservatorski načrt za prenovu je obvezni sestavni del podrobnega prostorskega akta, ki je podlaga za celovito prenovu območja naselbinske dediščine, kulturne krajine ali območja druge dediščine, ki je značilen del prostora in grajenih struktur, ki je spomeniško območje ali varstveno območje dediščine.

(2) Če se konservatorski načrt za prenovu pripravi za območje kulturne krajine, se pri tem upoštevajo zahteve ohranjanja narave.

(3) Konservatorski načrt za prenovu določi pogoje razvoja in omejitve z vidika varstva po enotah urejanja prostora.

(4) Če konservatorski načrt za prenovu določi prostorske izvedbene pogoje v območju prenove in se z njimi strinja minister in minister, pristojen za urejanje prostora, se šteje, da so bili izdani kulturnovarstveni pogoji za posege, opredeljene v konservatorskem načrtu.

83. člen

(Zavod za varstvo kulturne dediščine)

(1) Zavod za varstvo kulturne dediščine je javni zavod, ki ga država ustanovi za izvajanje javne službe varstva nepremične dediščine v skladu s tem zakonom.

(2) Zavod ima območne enote in center za konservatorstvo.

(3) Zavod s svojimi območnimi enotami zajema ozemlje celotne države.

84. člen **(naloge zavoda)**

(1) Zavod kot državno javno službo opravlja naslednje naloge:

1. identificira, dokumentira, preučuje, vrednoti in interpretira nepremično dediščino ter premično in živo dediščino ter jo predstavlja javnosti v okviru varstva nepremične dediščine,
2. sodeluje v pripravi strategije varstva in predlaga ukrepe za njeno izvedbo,
3. predlaga vpis nepremične dediščine v register,
4. pripravlja predloge za razglasitve nepremičnih spomenikov,
5. analizira in vrednoti prostor za prikaz vrednotenja dediščine v prostoru,
6. pripravlja gradiva za smernice in mnenja v postopkih priprave planov,
7. sodeluje z državnimi organi in jim nudi strokovno pomoč pri postopkih v zvezi s stvarmi z domnevo dediščine,
8. sprejme načrt izvedbe predhodnih raziskav območij prostorskih aktov,
9. sodeluje pri varstvu dediščine v primeru oboroženega spopada in varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami,
10. opravlja revizijo konservatorskih načrtov, ki jih pripravijo druge osebe,
11. sodeluje z upravljavci spomenikov pri pripravi predlogov načrta upravljanja,
12. izdaja mnenja o plačilu in višini nadomestila za omejevanje gospodarskega izkoriščanja spomenikov,
13. pripravlja strokovne podlage za upravne postopke, ki jih vodi ministrstvo,
14. predlaga ministru sprejem podzakonskih aktov,
15. oblikuje metode in standarde za ohranitev nepremične dediščine ter usmerja, usklajuje in spremlja njihovo izvajanje,
16. zagotavlja izpopolnjevanje in usklajuje potrebe po izobraževanju kadrov na področju varstva nepremične dediščine,
17. opravlja strokovni nadzor nad predhodnimi raziskavami,
18. sodeluje z lastniki oziroma posestniki nepremičnih spomenikov in z drugimi uporabniki dediščine, ki imajo interese v zvezi s posameznim spomenikom, ter jim posreduje pojasnila, nasvete in navodila,
19. izvaja programe za razvijanje zavesti o dediščini, pripravištva in prakse za izobraževalne programe različnih stopenj s svojega področja,
20. sodeluje pri izvajanju strokovnih izpitov za področje varstva nepremične dediščine in
21. opravlja strokovni nadzor nad posegi v dediščino.

(2) Zavod na podlagi javnega pooblastila opravlja naslednje naloge:

1. izdaja kulturnovarstvene pogoje in soglasja za posege v dediščino,
2. vodi evidenco raziskav,
3. izdaja odločbe o arheološkem najdišču,
4. odredi lastniku spomenika izvedbo določenih ukrepov varstva spomenikov.

(3) S soglasjem ustanovitelja lahko zavod opravlja tudi druge naloge.

85. člen **(naloge centra za konservatorstvo)**

(1) Zavod v okviru centra za konservatorstvo kot državno javno službo opravlja naslednje naloge na področju konservatorstva restavratorstva:

1. skrbi za razvoj konservatorsko-restavratorske stroke ter ga usmerja,
2. vodi in izvaja predhodne raziskave spomenikov iz druge alineje drugega odstavka 34. člena tega zakona,
3. pripravlja konservatorske načrte za spomenike v lasti države,
4. izdeluje konservatorsko-restavratorsko projektno dokumentacijo za zahtevne posege,
5. načrtuje, vodi in izvaja zahtevne konservatorsko-restavratorske posege na spomenikih in

konservatorsko-restavratorske posege na spomenikih v lasti države, ki se financirajo iz državnega proračuna, namenjenega kulturi,

6. sodeluje pri presoji in skrbi za materialno stanje dediščine in spomenikov,
7. izvaja raziskovalne projekte s področja varstva po naročilu ministrstva,
8. sodeluje z državnimi organi in jim nudi strokovno pomoč pri postopkih v zvezi s stvarmi z domnevo dediščine,
9. zagotavlja dokumentacijo za konservatorsko-restavratorske dejavnosti,
10. izvaja programe pripravištva in izpopolnjevanja,
11. izvaja prakso za izobraževalne programe konservatorstva-restavratorstva,
12. skrbi za razvijanje zavesti javnosti o konservatorsko-restavratorski dejavnosti in
13. upravlja nepremične spomenike v lasti države.

(2) Zavod v okviru centra opravlja tudi naslednje naloge na področju konservatorstva-restavratorstva, ki se ne financirajo iz državnega proračuna, namenjenega kulturi:

1. pripravlja konservatorske načrte za spomenike, ki niso v lasti države,
2. vodi in izvaja predhodne raziskave spomenikov iz druge alineje prvega odstavka 34. člena tega zakona,
3. izdeluje konservatorsko-restavratorsko projektno dokumentacijo za manj zahtevne posege,
4. načrtuje, vodi in izvaja manj zahtevne konservatorsko-restavratorske posege,
5. izvaja raziskovalne in druge projekte s področja varstva, ki se financirajo na podlagi pogodb,
6. izvaja programe usposabljanja in vseživljenjskega učenja s področja konservatorsko-restavratorske dejavnosti ter
7. upravlja nepremične spomenike, ki niso v lasti države.

(3) Zavod v okviru centra za konservatorstvo kot državno javno službo opravlja naslednje naloge na področju preventivne arheologije:

1. vodi in izvaja predhodne arheološke raziskave iz prve alineje drugega odstavka 34. člena in iz tretjega odstavka 34. člena tega zakona,
2. skrbi za metodološki in infrastrukturni razvoj na področju arheoloških raziskav in poizkopavalnih postopkov,
3. vodi in izvaja predhodne arheološke raziskave ter poizkopavalne postopke spomenikov v lasti države, ki se financirajo iz državnega proračuna, namenjenega kulturi,
4. izvaja raziskovalne projekte s področja preventivne arheologije po naročilu ministrstva,
5. izvaja programe pripravištva in izpopolnjevanja,
6. izvaja prakso za izobraževalne programe preventivne arheologije in
7. skrbi za razvijanje zavesti javnosti o preventivni arheologiji.

(4) Zavod v okviru centra opravlja tudi naslednje naloge na področju preventivne arheologije, ki se ne financirajo iz državnega proračuna, namenjenega kulturi:

1. vodi in izvaja predhodne in druge arheološke raziskave ter poizkopavalne postopke obdelave arhivov arheoloških najdišč vključno z objavo, ki ne sodijo v drugi in tretji odstavek 34. člena tega zakona,
2. izvaja programe usposabljanja ter
3. izvaja raziskovalne in druge projekte s svojega področja, ki se financirajo na podlagi pogodb.

(5) Organizacijski enoti zavoda izvajata javno službo po programu zavoda ali po naročilu ministrstva.

(6) Minister daje soglasje k ceniku storitev zavoda.

103. člen **(strokovni nazivi)**

(1) Posameznik, ki se pripravlja na opravljanje strokovnega dela na področju varstva, za katero je potrebna srednja, višja ali visoka izobrazba, ali želi opravljati tako delo, mora opraviti pripravništvo in opraviti izpit za pridobitev strokovnega naziva.

(2) Posameznik, ki še ni pridobil strokovnega naziva, lahko delo opravlja le pod mentorstvom

osebe, ki ima strokovni naziv.

(3) Zahteve za pridobitev nazivov so določena izobrazba oziroma kvalifikacija, delovne izkušnje, strokovne kompetence in opravljen izpit.

(4) Minister predpiše vrste strokovnih nazivov, program izpopolnjevanja za pripravišstvo in za pridobitev nazivov, zahteve glede izobrazbe, delovne izkušnje in ugotavljanja strokovnih kompetenc ter način opravljanja izpitov za pridobitev strokovnega naziva.

108. člen

(pravica nevladne organizacije)

(1) Oseba, ki ima status nevladne organizacije, ki deluje na področju kulturne dediščine v javno korist, ima pravico:

- dajanja mnenj in predlogov rešitev glede posameznih vprašanj varstva,
- sodelovanja v posvetovalnih telesih ministrstva, pokrajin in občin,
- sodelovanja v postopkih priprave strategije iz 73. člena tega zakona in drugih strateških dokumentov države, pokrajin in občin, ki zadevajo varstvo in ohranitev dediščine,
- opravljanja drugih nalog na področju varstva na podlagi javnih razpisov.

(2) Oseba iz prejšnjega odstavka, ki je hkrati lastnik dediščine, ima pravico sodelovati v zadevah varstva, ki se tičejo te konkretne dediščine, če ne gre za konflikt interesov med njeno vlogo lastnika in nevladne organizacije.

(3) V dvomu, ali gre za konflikt interesov iz prejšnjega odstavka, odloči minister.

112. člen

(inšpekcijski zavezanci)

Inšpekcijski zavezanci po tem zakonu so:

- pri posegih: investitor posega in oseba, ki izvaja poseg,
- pri vzdrževanju in opustitvi vzdrževanja: lastnik oziroma posestnik in oseba, ki izvaja vzdrževanje,
- pri škodljivih ravnanjih: povzročitelj škode.

115. člen

(inšpekcijski ukrepi v primeru nedovoljenih posegov)

(1) Če inšpektor ugotovi, da se izvaja ali se je izvedel nedovoljen poseg v dediščino ali spomenik, lahko z odločbo odredi ustavitev izvajanja vseh del. Ustavitev del velja, dokler si inšpekcijski zavezanec ne pridobi kulturnovarstveno soglasje za nameravani poseg.

(2) Inšpekcijski zavezanec je dolžan najkasneje v enem mesecu po izrečenem inšpekcijskem ukrepu o ustavitvi izvajanja vseh del zaprositi zavod za kulturnovarstveno soglasje, oziroma za spremembo kulturnovarstvenega soglasja. Če zavezanec v enem mesecu po izrečenem inšpekcijskem ukrepu ne zaprosi za kulturnovarstveno soglasje oziroma za spremembo kulturnovarstvenega soglasja ali če zavod njegovo zahtevo za izdajo oziroma za spremembo kulturnovarstvenega soglasja pravnomočno zavrne ali zavrže, inšpektor z odločbo odredi, da se na stvari na stroške inšpekcijskega zavezanca vzpostavi prejšnje stanje.

(3) Če vzpostavitev prejšnjega stanja ni več mogoča, inšpektor odredi sanacijo stanja ali nadomestni ukrep.

(4) Inšpektor z odločbo določi rok za izvedbo ukrepov iz drugega in tretjega odstavka tega člena.

(5) Če gre v primerih iz prvega odstavka tega člena za poseg v spomenik ali nepremično dediščino, za katerega je potrebno pridobiti gradbeno dovoljenje po predpisih o graditvi objektov, inšpektor z odločbo odredi ustavitev izvajanja vseh del in zadevo odstopi v reševanje pristojnemu gradbenemu inšpektorju. Ustavitev del velja do odločitve pristojnega gradbenega inšpektorja.

(6) Ukrep ustavitve del iz prvega in prejšnjega odstavka se šteje za nujni ukrep v javnem interesu v skladu z določbami zakona o splošnem upravnem postopku in ga lahko inšpektor odredi v skrajšanem postopku brez zaslišanja strank. Odločba se lahko izda ustno.

126. člen (prekrški)

(1) Z globo od 1.000 do 4.000 evrov se kaznuje za prekršek pravna oseba ali samostojni podjetnik in posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, ki:

- ne obvesti o najdbi arheološke ostaline v skladu s prvim odstavkom 26. člena tega zakona,
- ne pošlje poročila o poteku in izsledkih raziskave v skladu s prvim odstavkom 33. člena tega zakona,
- ni vpisan v razvid trgovcev z dediščino v skladu s prvim odstavkom 45. člena tega zakona ali
- ne dopusti dokumentiranja in raziskovanja spomenika v skladu s prvim odstavkom 55. člena tega zakona.

(2) Z globo od 400 do 4.000 evrov se kaznuje odgovorna oseba pravne osebe, samostojnega podjetnika, državnega, pokrajinskega ali občinskega organa, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

(3) Z globo od 200 do 1.000 evrov se kaznuje za prekršek posameznik, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena.

127. člen (prekrški)

(1) Z globo od 2.000 do 40.000 evrov se kaznuje za prekršek pravna oseba, samostojni podjetnik in posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, ki:

- posega v kraj najdbe v nasprotju z drugim odstavkom 26. člena tega zakona,
- posega v kraj najdbe v nasprotju z odločbo iz 27. člena tega zakona,
- izvaja raziskave in odstranitev arheološke ostaline brez dovoljenja iz 31. člena tega zakona ali v nasprotju z v njem določenimi zahtevami,
- izvaja poseg brez kulturnovarstvenega soglasja iz 28. člena tega zakona ali v nasprotju z njim,
- uporablja iskalnik kovin ali drugih tehničnih sredstev v nasprotju s prvim odstavkom 32. člena tega zakona,
- ne preda celotne in originalne dokumentacije raziskave nepremične dediščine, celotnega in originalnega arhiva arheološkega najdišča v skladu s četrtim odstavkom 33. člena tega zakona,
- ne ravna s spomenikom v skladu z drugim odstavkom 36. člena tega zakona,
- ne vodi evidence v skladu s tretjim odstavkom 45. člena tega zakona,
- nima dovoljenja za iznos ali izvoz premične dediščine v skladu s prvim odstavkom 46. člena tega zakona,
- pri hranjenju ali prevozu nacionalnega bogastva ne izpolnjuje minimalnih strokovnih, tehničnih in prostorskih zahtev iz 52. člena tega zakona,
- ob uvozu oziroma vnosu ne predloži dovoljenja v skladu s 47. členom tega zakona,
- ne poseduje dokazila o izvoru v skladu z 53. členom ali
- ne opravi ustreznih ukrepov ali zagotovi ustreznih del na podlagi ukrepa inšpektorja iz 116. člena tega zakona,
- ravna s spomenikom ali nacionalnim bogastvom v nasprotju z ukrepom inšpektorja iz 117. člena tega zakona.

(2) Z globo od 800 do 4.000 evrov se kaznuje odgovorna oseba pravne osebe, samostojnega podjetnika, državnega, pokrajinskega ali občinskega organa, ki stori prekršek iz

prejšnjega odstavka.

(3) Z globo od 400 do 1.200 evrov se kaznuje za prekršek posameznik, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena.

(4) V primerih iz tretje alineje prvega odstavka tega člena se lahko izreče stranska sankcija odvzema iskalnika kovin ali drugega tehničnega sredstva skupaj z vso opremo, ki se uporablja za iskanje arheoloških ostalin.

128. člen

(prekrški javne službe)

(1) Z globo od 400 do 4.000 evrov se kaznuje za prekršek izvajalec javne službe, če:

- ne seznani pobudnika z zavrnitvijo v skladu s prvim odstavkom 12. člena tega zakona,
- ne nudi strokovne pomoči v skladu z drugim odstavkom 37. člena ali strokovne podpore v skladu s 113. členom tega zakona,
- ne objavi vstopnine in odpiralnega časa v skladu s šestim odstavkom 87. člena tega zakona,
- ne sporoči suma o nezakonitem izvoru v skladu z 89. členom tega zakona,
- ne posreduje podatkov v skladu s tretjim odstavkom 100. člena tega zakona.

(2) Z globo od 200 do 1.000 evrov se kaznuje odgovorna oseba izvajalca javne službe, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

(3) Določbe četrte in pete alineje prvega odstavka veljajo tudi za registrirane muzeje oziroma odgovorne osebe registriranih muzejev.

132. člen

(varstvene usmeritve registrirane dediščine)

(1) Če v registru za registrirano dediščino, ki je bila vanj vpisana do uveljavitve tega zakona, ni drugače določeno, se pri posegih vanjo, za katere je po predpisih, ki urejajo graditev, potrebno gradbeno dovoljenje, upoštevajo naslednje varstvene usmeritve za prostorsko načrtovanje in za izdajanje kulturnovarstvenih soglasij:

- pri posameznih nepremičninah: ohranjajo se njihovi gabariti, zunanjščina, razmerja s sosednjimi nepremičninami in njihova uporaba,
- pri območjih naselbinske dediščine: ohranjajo se morfološka zasnova naselja, javni prostori, ulične fasade, oblika streh, gabariti, meje in silhuete naselja,
- pri območjih kulturne krajine: ohranjajo se vzorci poselitve v pokrajini, razmerja med odprtim prostorom in naselji, tradicionalna raba zemljišč in vzorci parcelacije, značilna vegetacija, prostorske dominante in panoramski pogledi, oblike terena, spominska obeležja, grobišča in pokopališča ter ostanki struktur,
- pri vrtnoarhitekturni dediščini: ohranjajo se zasnova, oblikovani elementi in pritikline.

(2) Varstvene usmeritve iz prejšnjega odstavka, ki se nanašajo na registrirano dediščino znotraj območij, varovanih ali zavarovanih po predpisih s področja ohranjanja narave, se ne upoštevajo, če bi njihovo upoštevanje lahko povzročilo ogrožanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti, kar ugotovi organizacija, pristojna za varstvo narave, v naravovarstvenih smernicah.

(3) Ne glede na določbe prejšnjih dveh odstavkov se kulturnovarstveno soglasje lahko zavrne samo v primeru, da je poseg v neskladju s tem zakonom ali s prostorskim aktom.

134. člen

(varstveni režim obstoječih nepremičnih spomenikov)

(1) Če je v aktu o razglasitvi nepremičnega spomenika, ki je začel veljati pred uveljavitvijo tega zakona, varstveni režim določen na način, iz katerega se ne da razbrati njegovega obsega, velja do uveljavitve aktov o razglasitvi na podlagi tega zakona za posamezne zvrsti nepremičnih spomenikov

naslednji splošni varstveni režim:

- posamezni spomeniki: varujejo se vse zunanje značilnosti, kot so gabariti, zasnova pročelij, tlorisni razporedi, značilni naravni in umetni materiali ter konstrukcijske značilnosti, ustrezna namembnost, značilna pojavnost v prostoru, arheološke plasti in razmerja spomenika in posebej njegovo vplivno območje. Če je kot spomenik zavarovan zgodovinski park ali vrt, se varujejo parkovna ali vrtna zasnova, način zasaditve, oblikovani naravni elementi, objekti in pritikline, namenjeni uporabi in olepšanju;

- naselbinski spomeniki: varujejo se morfološka zasnova in parcelacija naselja, javni prostori in njihova oprema, ulične fasade in strehe v njihovi materialni pojavnosti in barvni skladnosti, gabariti, meje in silhete naselja;

- arheološka najdišča: varujejo se pred posegi ali rabo, ki dejansko ali potencialno lahko poškodujejo arheološke plasti, spreminjajo arheološki kontekst ali spreminjajo okoljske dejavnike, pomembne za njihovo ohranitev;

- zavarovana kulturna krajina: varujejo se značilna raba zemljišč, parcelacija, značilna vegetacija, prostorske dominante, odnos med poselitvijo in odprtim prostorom, kraji spomina in značilna topografska imena.

(2) Varstveni režimi iz prejšnjega odstavka, ki se nanašajo na spomenike znotraj območij, varovanih ali zavarovanih po predpisih s področja ohranjanja narave, se ne upoštevajo, če bi njihovo upoštevanje lahko povzročilo ogrožanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti, kar ugotovi organizacija, pristojna za varstvo narave, v naravovarstvenih smernicah.

(3) Akte o razglasitvi iz prvega odstavka tega člena se glede določitve varstvenih režimov uskladi z tem zakonom v roke enega leta od uveljavitve tega zakona.